

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Ieslodzījuma vietu pārvaldes
ESF projekts Nr. 9.1.3.0/16/I/001
“Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana”

PĒTĪJUMS

**Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide:
Latvijā esošo resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas
izpēte**

Pētījuma saistītās projekta aktivitātes: 1.2., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3.

Pētniece: Zane Ulmane
Vadošā pētniece: Krista Skara

Rīga, 2018

Saturs

Izmantotie saīsinājumi	3
Ievads.....	4
1. Teorētiskā bāze	6
1.1.Programmu licencēšanas/akreditēšanas vēsture	6
1.2.Programmas, kuras tiek licencētas/akreditētas	7
1.3.Valsts probācijas dienesta probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu interviju kopsavilkums.....	8
2. Metode	12
3. Latvijas resocializācijas programmu licencēšanas sistēma	14
3.1.Programmas, kas tiek licencētas/akreditētas	15
3.1.1. Programmas, kas tiek licencētas/akreditētas - Latvijas un ārvalstu pieredze	17
3.2.Licencēšanas paneļa sastāvs, mērķi un uzdevumi	18
3.2.1. Licencēšanas/akreditācijas paneļa sastāvs, mērķi un uzdevumi - Latvijas un ārvalstu pieredze.....	20
3.3.Uzvedības korekcijas programmu licencēšanas/akreditācijas kritēriji	22
3.3.1. Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem	22
3.3.2. Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem.....	29
3.3.3. Latvijas un ārvalstu resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas kritēriji	36
3.4.Kārtība, kādā licencē un īsteno probācijas programmas, licencēšanas termiņi un licencēšanas vērtējuma piešķiršana	46
3.4.1. Probācijas programmu licencēšanas un īstenošanas kārtība.....	46
3.4.2. Probācijas programmu licencēšanas vērtējuma piešķiršana	51
3.4.3. Probācijas programmu licencēšanas termiņi un īstenošana.....	54
3.4.4. Latvijas un ārvalstu resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas procedūra, licencēšanas/akreditācijas piešķiršana	56
Secinājumi un priekšlikumi	58
Izmantoto informatīvo avotu saraksts.....	65
Pielikumi.....	66

Izmantotie saīsinājumi

IeVP – Ieslodzījuma vietu pārvalde

IeV – ieslodzījuma vieta

VPD – Valsts probācijas dienests

RNR - Riska, vajadzību un atsaucīgas rīcības modelis (*Risk, Need, and Responsivity Model*)

RVN – riska un vajadzību novērtējums

RP – resocializācijas programma

SUK – sociālās uzvedības korekcijas programma

SUKPPDZ - Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem

SUKPP - Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem

SUKPNP - Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem

SUKPN - Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem

Ievads

Noziedzības līmenis rada bažas gan sabiedrībā, gan valsts politikas veidotāju starpā. Tādēļ būtu vēlams uzmanību un resursus ieguldīt, lai pētītu efektīvākos resocializācijas pasākumus, kas var veicināt bijušo ieslodzīto veiksmīgāku resocializācijas procesu un samazinātu atkārtotu likumpārkāpumu veikšanas biežumu.

Ir secināts, ka soda pasākumi, jo īpaši ieslodzījums, pats par sevi nesniedz rezultātus. Ir nepieciešams veikt papildus dažāda veida intervences, lai mainītu likumpārkāpēja domāšanu un uzvedību. Šī iemesla dēļ daudzas valstis ir veikušas pētījumus un joprojām veic regulāru darbības analīzi, lai atrastu pēc iespējas efektīvākas intervences metodes, kuru izmantošanas rezultātā tiktu samazināts atkārtoti veikto likumpārkāpumu skaits un smagums.

Pētījums tika veikts ESF projekta “Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana” (Nr. 9.1.3.0/16/I/001) (turpmāk – projekts) ietvaros no 2017. gada aprīļa līdz 2018. gada jūnijam. Pētījumu veica RP bloka vadošā pētniece Krista Skara, pētniece Zane Ulmane un pētniece Kristīne Kunšteina.

Saistītās projekta aktivitātes:

1.2. Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide

- 1.2.1. Ārvalstu resocializācijas programmu akreditācijas sistēmu izpēte, tai skaitā ārvalstu pieredzes apmaiņas organizēšana.
- 1.2.2. Esošo resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas efektivitātes izvērtēšana un priekšlikumu izstrāde pilnveidošanai.
- 1.2.3. Programmu akreditācijas sistēmas izveide, tai skaitā licencēšanas kritēriju un metodikas izstrāde un ārvalstu resocializācijas programmu akreditācijas sistēmu izpēte, tai skaitā ārvalstu pieredzes apmaiņas organizēšana.

Pētījuma mērķis: Apzināt esošo situāciju resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas jomā Latvijā.

Pētījuma uzdevumi:

1. Apkopot informāciju, kas iegūta no Europris informācijas avota.
2. Apkopot informāciju, kas iegūta no dažādu valstu Ieslodzījuma vietu administrācijām un Probācijas dienestu oficiālajām interneta adresēm.
3. Analizēt literatūrā ievāktu informāciju par Latvijas praksi resocializācijas programmu licencēšanas jomā.
4. Apkopot informāciju, kas iegūta no personīgas komunikācijas ar Latvijas speciālistiem.
5. Apkopot informāciju par situāciju Latvijā, resocializācijas programmu licencēšanas jomā.

6. Veikt kopsavilkumu par Latvijas resocializācijas programmu licencēšanas pieredzi, licencēšanas kritērijiem, komisijas darbības principiem un mērķiem.

Terminoloģija: ārvalstīs, runājot par programmu kvalitātes nodrošināšanu, tiek lietots tems programmu akreditācija. Latvijā programmas tiek licencētas, bet akreditētas tiek iestādes, kurās licencētās programmas tiek īstenotas.

1. Teorētiskā bāze

1.1. Programmu licencēšanas/akreditēšanas vēsture

Pagājušā gadsimta septiņdesmitos, astoņdesmitos gados likumpārkāpēju domāšanas un uzvedības korekcijas jomā valdīja samērā pesimistisks viedoklis – “Nekas nedarbojas”. Turpmākajos gados tika meklētas teorijas, aktivitātes, principi, lai noskaidrotu, kas ir tas, kas tomēr darbojas, un kas palīdz mainīt likumpārkāpēju uzvedību un domāšanu. Turpmākos 20 gadus tika veikti pētījumi, metaanalīzes, kas pierādīja, ka ir vairāki darba principi, kurus izmantojot, likumpārkāpēju recidīva rādītāji mazinās. Tā saucamie “Kas darbojas” principi, darbā ar likumpārkāpējiem, recidīva rādītājus samazina līdz pat 40% (*Wilson, 2000*).

Lai pēc iespējas efektīvāk tiktu veikta likumpārkāpēju resocializācija, vairākas Eiropas valstis deviņdesmitajos gados uzsāka darbu pie resocializācijas programmu kvalitātes kritēriju un programmu akreditācijas kritēriju izstrādes. Pirmās valstis, kas izveidoja resocializācijas programmu akreditācijas komisiju, bija Anglija un Velsa, tas notika 1996.gadā. Sākotnēji tika izveidots atsevišķi vispārējo programmu akreditācijas panelis un dzimumnoziedzniekiem domāto programmu akreditācijas panelis (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*). Taču 1999.gadā tie tika apvienoti un kopš tā laika darbojas apvienotais Cietumu un Probācijas resocializācijas programmu akreditācijas panelis. Šīs komisijas mērķis bija arī veicināt ciešāku sadarbību starp cietumu un probācijas resocializācijas procesiem. Līdz 2008. gadam akreditācijas panelis bija pilnīgi neatkarīga organizācija, bet kopš 2008. gada tā ir iekļauta “National Offender Management Services”, taču komisijas locekļi ir pilnīgi neatkarīgi eksperti no dažādām jomām (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

Iedvesmojoties no Anglijas un Velsas, 1997. gadā arī Kanāda izveidoja savu resocializācijas programmu akreditācijas komisiju. Kanādas akreditācijas komisija, apkopojot pētījumos gūto informāciju, izveidoja ziņojumu, ko iesniedza Kanādas Korekcijas servisam (*Correctional Service of Canada*). Ziņojumā bija teikts, ka izmaksu ziņā dārgie resocializācijas instrumenti – programmas, tiek realizētas bez efektivitātes analīzes. Komisija ierosināja turpmāk piesaistīt finansējumu un veikt regulārus programmu kvalitātes pētījumus. Rezultātā tika izstrādāti korekcijas programmu akreditācijas komisijas darbības principi, akreditācijas kritēriji un akreditācijas procesa apraksts. Akreditācijas komisija ir Kanādas Korekcijas servisa sastāvā (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

Laika posmā no 1996. gada līdz 1997. gadam arī Skotijas ieslodzījuma vietās tika ieviestas kognitīvi-biheviorālās programmas, un 1998. gadā, sekojot kaimiņu valstu paraugam, Skotijas Cietumu dienests izveidoja korekcijas programmu akreditācijas komisiju un

akreditācijas procesu. Līdz 2005. gadam notika vairāki akreditācijas komisijas reorganizācijas pasākumi. 2005. gadā tika nodibināts Skotijas akreditācijas panelis, likumpārkāpējiem domātajām programmām (*Scottish Accreditation Panel for Offender Programmes*) (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

Pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu beigās Kanādas profesionāli, likumpārkāpēju resocializācijas jomā, iepazīstināja Somijas kolēģus ar kognitīvo prasmju programmām. Drīz pēc tam 2001. gadā arī Somijā tika izveidota programmu akreditācijas komisija un izstrādāti tās darbības principi. Somijas akreditācijas sistēmas darbība noteikta ar likumu, un tas sākotnēji noteica, ka līdz 2010. gadam visām korekcijas programmām, kas tiek izmantotas korekcijas darbā, jābūt akreditētām (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

Gadu pēc tā, kad Somijā tika izveidota akreditācijas komisija, tāda tika izveidota arī Zviedrijā. Zviedrija, līdzīgi kā citas valstis, veidojot programmu akreditācijas pamatprincipus, balstījās uz “Kas darbojas” pieeju. Zviedrija savā resocializācijas darbā ar likumpārkāpēju domāšanu un uzvedību īpaši akcentē uz pētījumiem balstītas prakses nozīmi, kas tiek stingri kontrolēta programmu akreditācijas procesā (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

Dānijā uzvedības korekcijas programmas tiek realizētas kopš 1990. gada, savukārt Akreditācijas panelis tika izveidots 2004. gadā. Dānijas Akreditācijas panelis par savas akreditācijas sistēmas pamatu ņēmis ir Zviedrijas akreditācijas komisijas darbības principus.

2005. gadā Nīderlandes Tieslietu ministrija, iedvesmojoties no Anglijas un Velsas pieredzes, arī izveidoja resocializācijas programmu akreditācijas paneli. Šis panelis nostiprināts valsts likumdošanā (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

Norvēģijas korekcijas serviss 2006. gadā iecēla padomdevēju grupu korekcijas programmu jautājumos. Šīs grupas galvenā misija bija izstrādāt sistēmu un sniegt konsultācijas rezultatīvākas programmu integritātes ieviešanai. Padomdevēju grupas darbības principi balstījās “Kas darbojas” pieejā. Norvēģijas komisija nav oficiāli nosaukta par akreditācijas komisiju, jo galējo lēmumu par programmu akreditēšanu pieņem Norvēģijas Tieslietu ministrija. Minētajai padomdevēju grupai vairāk ir rekomendētāja funkcija (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

1.2. Programmas, kuras tiek licencētas/akreditētas

1.2.1. Preventīvo un represīvo programmu izvērtēšana. Galvenā uzmanība tiek pievērsta tam, vai programma veicina likumpārkāpēju atkārtotu noziegumu veikšanas riska samazināšanu. Tā kā iepriekš noziegums jau ir ticis pastrādāts, lielāka uzmanība tiek

pievērsta prevencijai vai profilaksei, lai netiktu izdarīti atkārtoti likumpārkāpumi .
(Aarten, Heijden & Laan, 2011).

- 1.2.2. Vispārīgo uzvedības korekcijas un specifisko uzvedības korekcijas programmu izvērtēšana. Gandrīz visas akreditācijas komisijas veic vispārējo un specifisko noziegumu veidu programmu izvērtēšanu. Tiek izstrādātas dažāda satura uzvedības korekcijas programmas, kas veidotas darbam ar konkrētus nozieguma veidus pastrādājušām personām, piemēram, seksuālus nodarījumus veikušiem likumpārkāpējiem vai vardarbīgus noziegumus veikušiem likumpārkāpējiem. Lielākajai daļai valstu ir tikai viena ekspertu grupa, kas novērtē visu veidu programmas. Kanādas Korekcijas programmu akreditācijas komisija sastāv no vairākiem pakārtotiem paneliem, kas izveidoti katrai no lielākajām programmu jomām: kognitīvās prasmes, vielu lietošana, vardarbības novēršana, vardarbība ģimenē un programmas seksuāla rakstura pārkāpumus veikušām personām. Līdzīga pieeja ir Anglijā un Velsā (Aarten, Heijden & Laan, 2011).
- 1.2.3. Ieslodzījuma vietās un brīvībā realizējamo programmu izvērtēšana. Gandrīz visu valstu programmu akreditācijas paneli veic gan ieslodzījuma vietās realizējamo programmu akreditāciju, gan ārpus ieslodzījuma – probācijas dienestā realizēto programmu akreditāciju. Vienīgā valsts, kurā tiek veikta tikai ieslodzījuma vietās realizēto programmu akreditācija ir Dānija (Aarten, Heijden & Laan, 2011).
- 1.2.4. Nepilngadīgo un pilngadīgo klientu uzvedības korekcijai paredzēto programmu izvērtēšana. Visas augstāk minētās programmu akreditācijas komisijas vērtē programmas pieaugušajiem. Tomēr papildus Nīderlandē, Dānijā un Somijā vērtē arī darbam ar nepilngadīgajiem izveidotās korekcijas programmas (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

1.3. Valsts probācijas dienesta probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu interviju kopsavilkums

Gads, no kura veikti probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumi:

Pieaicinātie komisijas locekļi, kas tika intervēti, savus pienākumus pilda no 2010.gada, 2016.gada un 2013.gada. Valsts probācijas dienesta pārstāvji, kas tika intervēti, komisijā ir no 2013.gada, 2012.gada un 2016.gada. Esošās komisijas locekļu pieredze, probācijas programmu licencēšanā, ir dažāda. Ir komisijas locekļi, kas probācijas programmu licencēšanu veic no tās pirmsākumiem, un ir piedalījušies visu programmu licencēšanā un vairāku programmu

atkārtotās licencēšanas procesā. Ir komisijas locekļi, kuriem ir pieredze šajā jomā kopš 2016. gada, piedaloties divās komisijas sēdēs.

Pozitīvie aspekti, kas tiek saskatīti probācijas programmu licencēšanas procesā:

Kā programmu licencēšanas procesa stiprās puses komisijas locekļi atzīmē to, ka esošās programmas izvērtē vairāki komisijas locekļi, kuri pārstāv dažādas profesionāļu jomas – pedagoģiju, psiholoģiju, probāciju un tiesību zinātņi.

Pozitīvi komisijas locekļi vērtē arī to, ka komisijas sēdēs piedalās programmas autors vai programmas direktors.

Probācijas programmu licencēšanas procesa aspekti, kurus nepieciešams pilnveidot:

Kā vienu no būtiskākajām nepilnībām šī brīža programmu licencēšanas procesā komisijas locekļi uzsver to, ka programmu licencēšanas komisiju nevar uzskatīt par neitrālu komisiju, jo tās sastāvā ekspertu statusā piedalās arī programmu direktori un programmu iesniedzēji. Visi komisijas locekļi izteikuši rekomendāciju, ka programmu licencēšanas procesā programmas autors/direktors/iesniedzējs drīkst piedalīties tikai kā programmas iesniedzējs, bez tiesībām pašam vērtēt iesniegto programmu. Vēl viena rekomendācija ir, ka licencēšanas komisijas priekšsēdētājam būtu jābūt neitrālai personai, kas nav saistīta ar programmas autoru vai ar iestādi, kas programmu iesniegusi licencēšanai.

Vairākums no intervētajiem komisijas locekļiem pauž viedokli, ka būtu vēlams komisijas darbam piesaistīt profesionāļus no akadēmiskās vides un praktiķus no konkrētām jomām: psiholoģija, psihoterapija, kriminoloģija, pedagoģija, veselības joma, probācijas joma.

Vairāki komisijas locekļi vērš uzmanību uz to, ka izstrādātajai licencēšanas sistēmai trūkst zinātniski – pētnieciskā pamatojuma. Tiek izteikti priekšlikumi visu komisijas darbību (programmu kvalitātes kritērijus, vērtēšanas anketas un punktu piešķiršanas sistēmu, pašu programmu vērtēšanas procedūru, piesaistītos ekspertus) veidot uz pierādījumiem balstītu un ar zinātnisku pamatojumu.

Viens no komisijas locekļiem izteica priekšlikumu, noteikt konkrētas kvalifikācijas prasības pašiem programmu izstrādātājiem.

Daļa komisijas locekļu uzskata, ka būtu vēlams licencēšanas kritērijiem pievienot arī tādu kvalitātes rādītāju kā programmas efektivitātes mērījumu atainojumu. Šis kritērijs varētu būt gan kā pilotprogrammas īstenošanas rezultatīvais rādītājs, pirms pirmās licencēšanas, gan kā obligāts nosacījums, kurš jāizpilda, pirms programmas atkārtotas licencēšanas. Vēlams būtu arī programmas dalībnieku anketu apkopojums, par dalību konkrētajā programmā.

Novēroti atšķirīgi komisijas locekļu viedokļi par uzvedības korekcijas programmu licencēšanu un nepieciešamību veidot šīs programmas atbilstoši vispārējiem izglītības programmu standartiem. Vairums komisijas locekļu pauž viedokli, ka sociālās uzvedības korekcijas

programmām jābūt savam licencēšanas kritēriju standartam, taču viena komisijas locekļa viedoklis ir atšķirīgs – tiek uzsvērts, ka arī sociālās uzvedības korekcijas programmas ir izglītības programmas, kam jāpakļaujas vienotai terminoloģijai, licencēšanas procesam un standartiem.

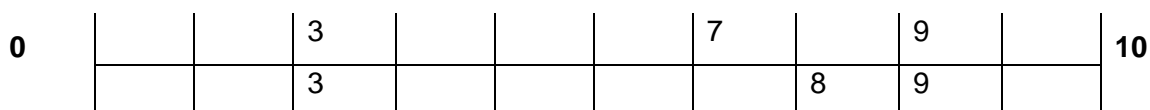
Lai ekonomētu finanšu un personāla resursus, izteikts priekšlikums, ka šāda licencēšanas komisija varētu būt viena visām tām valsts un pašvaldību iestādēm, kas kā uzvedības korekcijas instrumentu izmanto uzvedības korekcijas programmas.

Probācijas programmu licencēšanas/akreditācijas mērķis:

Zemāk minēti intervēto personu viedokļi par programmu licencēšanas mērķiem. Programmas licencēšanas mērķis ir uzturēt augstus gan satura, gan struktūras, gan formas standartus. Mērķis ir, lai visām programmām būtu vienoti standarti. Mērķis ir nodrošināt uzvedības korekcijas programmu kvalitāti, atbilstoši šādu programmu vispārpieņemtiem kvalitātes kritērijiem. Mērķis ir nodrošināt, ka praksē tiek izmantotas pārbaudītas un efektīvas programmas, kas balstītas zinātniskos pierādījumos.

Personīgās kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā vērtējums, mērot to skalā no 1 līdz 10:

Komisijas locekļi savu kompetenci programmu licencēšanas jomā vērtē dažādi. Ir komisijas locekļi, kas to novērtējuši ar skaitli 9, jo ik dienas darbs ir saistīts ar programmu licencēšanas procesu, vai kompetences skar izglītības un juridisko jomu. Ir komisijas locekļi, kas savas zināšanas sociālās uzvedības korekcijas, psiholoģijas un grupu darba jomā vērtē kā minimālas, līdz ar to vairāk kā ar skaitli 3 no desmit savas kompetences nevar novērtēt. Atsevišķi komisijas locekļi uzskata, ka viņu līdzdalība programmu kvalitātes izvērtēšanas procesā ir lietderīga tikai tajās programmās, kas skar viņu personīgo darba vai izglītības pieredzi.

Probācijas programmu licencēšanas/akreditācijas procesa vērtējums:

Vairākums komisijas locekļu atzīst, ka licencēšanas process viņiem ir saprotams un pieņemams.

Ir komisijas locekļi, kas pauž viedokli, ka licencēšanas process no tā izveidošanas ir pilnveidots un uzlabots. Bet būtu vēlams šo pilnveides procesu turpināt, balstoties jaunākajā zinātniskajā literatūrā.

Probācijas programmu licencēšanas anketas satura vērtējums un ieteikumi:

Viens no komisijas locekļiem intervijas laikā norādīja, ka punktu likšanas sistēma nav tā efektīvākā sistēma, kas tiek izmantota programmu izvērtēšanas mērķiem. Tika pausts viedoklis,

ka bez punktu piešķiršanas būtu ieteicams programmām piešķirt licencētas, nelicencētas vai licencētas ar papildus nosacījumiem programmas statusu.

Vairums komisijas locekļi punktu piešķiršanas sistēmu uzskata par atbilstošu. Tomēr viena daļa norāda, ka šī anketa noteikti ir pilnveidojama un punktu piešķiršanas sistēmai jābūt zinātniski – pētnieciski pamatotai.

Valsts probācijas dienesta pārstāvji pauž viedokli, ka programmu vērtēšanas anketai nepieciešama pārstrāde, jo pēdējos gados ir mainījusies klientu Riska un vajadzību novērtēšanas sistēma. Programmu licencēšanas kvalitātes kritērijiem ir jāatbilst Riska un vajadzību novērtēšanas instrumentiem un sistēmai.

Laiks, kas tiek veltīts, lai iepazītos ar licencējamo programmu:

Programmu kvalitātes analīzei komisijas locekļi tērē ļoti dažādus laika resursus: vairākas pilnas darba dienas; 6-8 nedēļas; divas pilnas dienas; līdz stundai; viena pilna darba diena; viena diena, bet būtu nepieciešams ilgāks laiks.

Komisijas locekļi ir apmierināti ar to, ka programmu saņem un var to izskatīt elektroniski, līdz ar to vairs nav jāsaņem un jānodod programma drukātā versijā. Taču tajā pašā laikā tiek izteikts viedoklis, ka nav viegli tik lielu apjomu izlasīt elektroniski.

2. Metode

Iepazīstoties ar resocializācijas programmu akreditācijas praksi ārvalstīs un Latvijas Valsts probācijas dienesta programmu licencēšanas sistēmu, pētnieki izmantoja sekojošus informācijas avotus:

- ar Latvijā esošo licencēšanas sistēmu saistītās literatūras un interneta resursu analīze;
- Valsts probācijas dienesta probācijas programmu licencēšanas prakses un normatīvo dokumentu analīze;
- Europris informācijas sistēma;
- Eiropas probācijas konfederācijas (CEP) informatīvie materiāli;
- personiska komunikācija ar ārvalstu ekspertiem programmu akreditēšanas jomā un ārvalstu soda izpildes sistēmu oficiālo interneta resursu analīze.

Kā arī 2017.gada decembrī tika uzdoti vairāki jautājumi ekspertiem, kas saistīti ar probācijas programmu licencēšanas procesu un kritērijiem Valsts probācijas dienestā. Uz zemāk minētajiem jautājumiem tika saņemtas atbildes no sešiem Valsts probācijas dienesta licencēšanas komisijas locekļiem. Intervētie eksperti, kas sniegušas atbildes:

1. **Ivans Jānis Mihailovs** Izglītības kvalitātes valsts dienesta Licencēšanas un reģistru departamenta direktora vietnieks.
2. **Iļona Linde** Valsts probācijas dienesta Uzraudzības un Probācijas programmu departamenta vadītāja – dienesta vadītāja vietniece.
3. **Ineta Pikše** Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu departamenta vecākā eksperte.
4. **Kristiana Lapiņa** Valsts probācijas dienesta Uzraudzības un Probācijas programmu departamenta Probācijas programmu nodaļas vecākā referente.
5. **Aija Pelne** Veselības ministrijas Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību un riska analīzes nodaļas vadītāja.
6. **Inese Muceniece** Valsts probācijas dienesta Uzraudzības un probācijas programmu departamenta Probācijas programmu nodaļas vadītāja.

Valsts probācijas dienesta licencēšanas komisijas locekļiem intervijās uzdotie jautājumi:

1. No kura gada Jūs veicat Probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumus?
2. Cik Probācijas programmu licencēšanas komisiju sēdēs esat piedalījies?
3. Kādus pozitīvos aspektus jūs saskatāt Probācijas programmu licencēšanas procesā?
4. Kādus Probācijas programmu licencēšanas aspektus Jūs saskatāt kā pilnveidojamus?
5. Kāds, Jūsaprāt, ir Probācijas programmu licencēšanas mērķis?

6. Kā jūs vērtējat savas kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā, mērot tās skalā no 1 līdz 10?
7. Kādu profesiju, sfēru pārstāvjus jūs rekomendētu piesaistīt Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas, licencēšanas darbam?
8. Vai Jums ir saprotams un pieņemams Probācijas programmu licencēšanas process?
9. Ko jūs ieteiktu Probācijas programmu licencēšanas komisijas darba procesa efektivitātes paaugstināšanai?
10. Kā Jūs vērtējat to, ka programmas iesniedzējs pats personīgi piedalās programmas kvalitātes izvērtēšanas un licencēšanas procesā?
11. Kā Jūs vērtējat savu personīgo motivāciju piedalīties Probācijas programmu licencēšanas komisijas darbā, mērot to skalā no 1 līdz 10?
12. Vai ir pilnībā saprotams Probācijas programmu licencēšanas anketas saturs? Vai ir kādi ieteikumi anketas satura pilnveidei?
13. Vai ir pilnībā saprotama Probācijas programmu licencēšanas punktu piešķiršanas sistēma? Vai ir kādi ieteikumi tās pilnveidei?
14. Aprakstiet, lūdzu, procesu, kā jūs iepazīstaties un kā izvērtējat Probācijas programmas? Cik ilgu laiku tas parasti Jums aizņem? Ar kādām grūtībām mēdzat saskarties?
15. Kā Jūs vērtējat pašas Probācijas programmas licencēšanas komisijas sēdes procedūru? Kādi ir ieteikumi tās norisei no Jūsu puses?

Pētījuma veikšanas laikā iegūtā informācija tika apkopota, un ir atspoguļota turpmāk pētījumā, ietverot kopsavilkumu, secinājumus un priekšlikumus, secīgi tālāk veicamajiem uzdevumiem.

3. Latvijas resocializācijas programmu licencēšanas sistēma

Latvijā likumpārkāpēju resocializācijas programmas tiek realizētas gan ieslodzījuma vietās, gan Valsts probācijas dienesta uzraudzības ietvaros.

Ieslodzījuma vietu pārvaldes ietvaros programmu licencēšana nav veikta un nav izstrādāta programmu licencēšanas sistēma.

Savukārt Valsts probācijas dienests 2009. gadā ir izstrādājis Probācijas programmu licencēšanas sistēmu, kas apstiprināta Ministru kabinetā kā noteikumi Nr. 226 “Probācijas programmu licencēšanas komisijas nolikums” un noteikumi Nr. 105 “Kārtība, kādā licencē un īsteno probācijas programmas” (Latvijas Vēstnesis, 2009, 41).

Ir redzams, ka ārvalstu programmu standartizācijas process tiek dēvēts par akreditācijas procesu, bet Latvijas likumdošana paredz Probācijas programmu licencēšanu.

Pēc sazināšanās ar Izglītības kvalitātes valsts dienesta licencēšanas un reģistru departamenta juriskonsulti Agnesi Lasmani tika gūta informācija, kas sniedz skaidrojumu abu terminu lietošanai Latvijā. (A. Lasmane, personiska komunikācija 2017. gada 6. septembrī).

Izglītības iestāžu reģistrācija, izglītības programmu licencēšana un izglītības iestāžu un izglītības programmu akreditācija ir trīs atšķirīgi, secīgi procesi ar dažādām tiesiskajām sekām, t.i., kuru veikšana piešķir atšķirīgas tiesības.

1. Sākotnēji izglītības iestāde tiek reģistrēta izglītības iestāžu reģistrā. Saskaņā ar Izglītības likuma 25. panta pirmajā daļā noteikto, reģistrācija Izglītības iestāžu reģistrā piešķir tiesības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā uzsākt izglītības programmu īstenošanu.
2. Saskaņā ar Izglītības likuma 1. panta 11.punktā noteikto, Izglītības programmu licencēšana piešķir tiesības īstenot attiecīgo (licencējamo) izglītības programmu, t.i., uzņemt izglītojamās šajās izglītības programmās. Ministru kabineta 2009.gada 14. jūlija noteikumos Nr.775 “Vispārējās un profesionālās izglītības programmu licencēšanas kārtība” noteiktajā kārtībā Izglītības kvalitātes valsts dienestā tiek licencētas vispārējās izglītības programmas un profesionālās izglītības programmas.
3. Saskaņā ar Izglītības likuma 1. panta 10.punktā noteikto, akreditācijas procesa veikšana piešķir tiesības izglītības iestādei izsniegt valsts atzītu izglītības dokumentu par konkrētai izglītības programmai atbilstošas izglītības ieguvi. Akreditācijas gaitā vērtē attiecīgās licencētās izglītības programmas īstenošanas kvalitāti. Ministru kabineta 2016.gada 20. decembra noteikumos Nr.831 “Kārtība, kādā akreditē izglītības iestādes, eksaminācijas centrus un citas Izglītības likumā noteiktās institūcijas, vispārējās un profesionālās izglītības programmas un novērtē valsts augstskolu vidējās izglītības iestāžu, valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālo darbību” noteiktajā

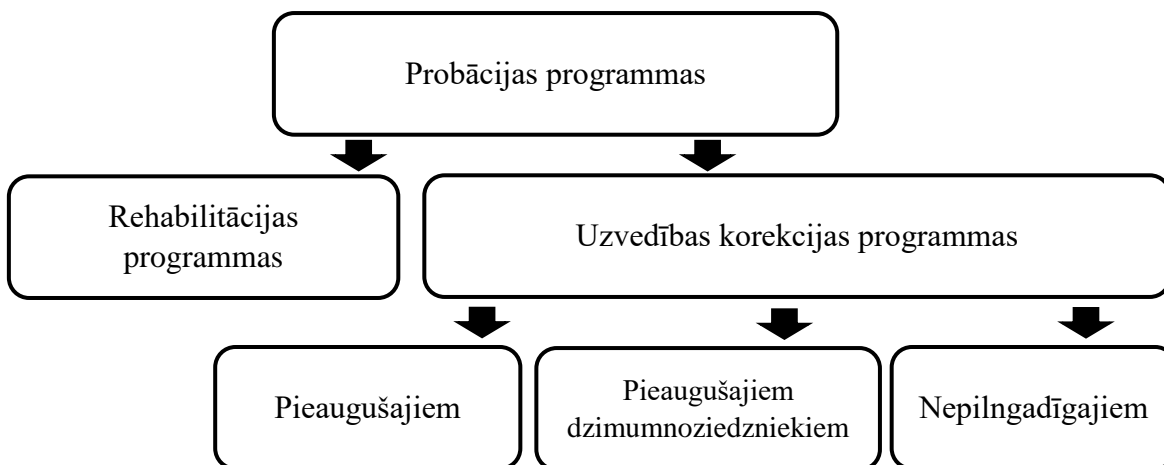
kārtībā Izglītības kvalitātes valsts dienestā akreditētas tiek vispārējās izglītības iestādes un izglītības programmas (izņemot pirmsskolas izglītība) un profesionālās izglītības iestādes un izglītības programmas. Saskaņā ar Izglītības likuma 27.panta pirmajā daļā noteikt, o akreditācija veicama piecu gadu laikā no izglītības iestādes darbības uzsākšanas dienas (no reģistrācijas dienas Izglītības iestāžu reģistrā).

Apkopojot iegūto informāciju, var secināt, ka Latvijā licencētas tiek tieši programmas, bet akreditētas tiek iestādes, kurās licencētās programmas tiek īstenotas. Tā rezultātā turpmāk, runājot par programmu akreditācijas sistēmu Latvijā, tiks izmantots termins “licencēt”.

3.1. Programmas, kas tiek licencētas/akreditētas

Valsts probācijas dienestā īstenotās resocializācijas programmas tiek definētas kā probācijas programmas, kas saturiski sevī iekļauj gan rehabilitācijas programmu, gan uzvedības korekcijas programmu realizēšanu. Arī programmu licencēšanas procesam tiek pakļautas gan rehabilitācijas programmas, gan uzvedības korekcijas programmas (sk. 1. att.). Tiek paredzēts, ka šīs programmas var tikt īstenotas gan probācijas uzraudzības ietvaros, gan ieslodzījuma vietās, ja personāls tam ir sagatavots (Latvijas Vēstnesis, 2009, 41).

Programmas, kuras tiek licencētas Latvijā:

1. attēls. Programmas, kuras tiek licencētas/akreditētas Latvijā

Visām programmām licencēšanas kritēriji tiek dalīti vairākās kritēriju grupās, tās ir aprakstītas turpmāk tekstā.

Zemāk aprakstītie programmu licencēšanas kritēriji ir vienādi visu veidu programmu licencēšanai:

1. Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem:

1.1. Programmas tehniskais noformējums.

1.2. Programmas struktūras kritēriju kopums.

2. Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem:

2.1. Programmas izstrādes un realizācijas principi.

2.2. Programmas funkcijas (informatīvā, motivējošā, koriģējošā).

Savukārt programmu satura un mērķu licencēšanas kritēriji rehabilitācijas programmām un Sociālās uzvedības programmām ir atšķirīgi. Rehabilitācijas programmām izvirzītie satura kritēriji tiek saistīti ar klienta riska un vajadzību novērtēšanas instrumentu.

Rehabilitācijas programmām jārisina:

1. dzīves vietas un sociālās vides jautājumi;
2. izglītības jautājumi;
3. nodarbinātības jautājumi;
4. finanšu vadības jautājumi;
5. veselības un atkarības jautājumi.

Sociālās uzvedības korekcijas programmām pieaugušajiem izvirzītie satura kritēriji arī tiek saistīti ar klientu riskiem un vajadzībām. Sociālās uzvedības korekcijas programmām jārisina šādi riski un kriminogēnās vajadzības:

1. stāvoklis un attiecības ģimenē;
2. draugu un paziņu loks;
3. uzvedība un emocionālā stabilitāte;
4. alkohola un narkotisko vielu lietošanas atkarības problēmas;
5. attieksmes jautājumi (klienta gatavība problēmu risināšanai).

Sociālās uzvedības korekcijas programmām pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem izvirzītie satura kritēriji arī tiek saistīti ar klientu riskiem un vajadzībām. Sociālās uzvedības korekcijas programmām pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem jārisina šādi riski un kriminogēnās vajadzības:

1. noliegšana un minimizēšana;
2. noziedzīgā nodarījuma specifiskās problēmas;
3. empātijas attīstīšana;
4. sociālās adaptācijas problēmas;
5. emocionālā stabilitāte;
6. recidīva novēršana.

Sociālās uzvedības korekcijas programmām nepilngadīgajiem izvirzītie satura kritēriji arī tiek saistīti ar klientu riskiem un vajadzībām. Sociālās uzvedības korekcijas programmām nepilngadīgajiem jārisina šādi riski un kriminogēnās vajadzības:

1. stāvoklis (attiecbas) ģimenē;

2. izglītības un nodarbinātības aktivitātes;
3. draugu un paziņu loks;
4. brīvais laiks un atpūta / interešu izglītība;
5. personība, uzvedība, emocionālā stabilitāte ;
6. alkohola, narkotiku lietošanas, atkarības problēmas.

Visu veidu programmām, katram izvirzītajam kritērijam, var tikt piešķirts dažāds punktu skaits. Administratīvajiem kritērijiem var piešķirt trīs dažādus vērtējumus: 0; 0,5 vai 1 punkts, kas atbilst vērtējumam:

- 0, ja kritērijs nav izpildīts;
- 0,5, ja kritērijs ir izpildīts daļēji;
- 1, ja kritērijs ir izpildīts.

Savukārt saturiski kvalitatīvo kritēriju vērtējumam tiek piešķirti vai nu 0, vai 1, vai 2 punkti. Punktu nozīme ir tāda pati kā administratīvo kritēriju vērtējumam:

- 0, ja kritērijs nav izpildīts;
- 1, ja kritērijs ir izpildīts daļēji;
- 2, ja kritērijs ir izpildīts.

Valsts probācijas dienests licencē probācijas programmas, kuras sevī iekļauj gan rehabilitācijas programmas, gan uzvedības korekcijas programmas:

Ieslodzījumā	Brīvībā	Vispārējās programmas	Specializētās programmas	Jauniešiem	Pieaugušajiem
✓	✓	✓	✓	✓	✓

3.1.1. Programmas, kas tiek licencētas/akreditētas - Latvijas un ārvalstu pieredze

Analizējot visu iepriekš minēto valstu pieredzi resocializācijas programmu licencēšanas jomā, secināms, ka visās valstīs, izņemot Latviju, licencēšanas procesam tiek pakļautas tikai uzvedības korekcijas programmas. Latvijas probācijas dienesta licencēšanas komisija licencē arī rehabilitācijas programmas. Gandrīz visu analizēto valstu akreditācijas komisijas licencē gan programmas, kas tiek īstenotas ieslodzījuma vietās, gan programmas, kas tiek realizētas brīvībā (sk. 1. tab.). Vienīgā valsts, kas licencē tikai programmas, kas tiek īstenotas ieslodzījuma vietā, ir Dānija. Pagaidām nepilngadīgajiem likumpārkāpējiem paredzētās programmas licencē tikai dažas valstis – Dānija, Somija, Nīderlande un Latvijas probācijas dienests. Skotijas akreditācijas komisija akreditē programmas, kas paredzētas jauniešiem no 16 gadu vecuma. Taču ir valstis, kas ir uzsākušas diskusijas par nepilngadīgajiem paredzēto programmu akreditēšanas nepieciešamību. Novērojama tendence, ka, ja akreditēšanai tiek iesniegta programma nepilngadīgajiem, komisijas darbam tiek piesaistīti bērnu tiesību

aizsardzības speciālisti vai citi profesionāļi, kas ilgāku laiku jau savā darbā un pētījumos saistīti tieši ar bērnu un jauniešu problēmu risināšanu. Visas valstis kā prioritārās programmas izvirza:

- Kognitīvo spēju vai izziņas programmas;
- Motivācijas programmas;
- Adaptēšanās procesu atvieglojošas programmas;
- Vielu ļaunprātīgas lietošanas mazinošas programmas;
- Vardarbības novēršanas programmas (gan sievietēm, gan vīriešiem);
- Vardarbības ģimenē novēršanas programmas;
- Programmas dzimumnoziedzniekiem (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

Valstis lielu akcentu liek uz nepieciešamību, pirms iesaistīšanas garajās un intensīvajās intervences programmās, klientus iesaistīt īsākās motivācijas programmās, kur viņi tiek sagatavoti intensīvākam darbam ar savām problēmām, domāšanas kļūdām, emocijām utt. Motivācijas programmu mērķis ir mazināt likumpārkāpēja pretestību un palielināt viņa motivāciju patiesāk iesaistīties uzvedības korekcijas programmās (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

1. tabula. Licencētās/akreditētās programmas dažādās valstīs

	Ieslodzījumā	Brīvībā	Vispārējās	Specializētās	Jauniešiem	Pieaugušajiem
Kanāda	+	+	+	+		+
Dānija	+	+	+	+	+	+
Anglija un Velsa	+	+	+	+		+
Somija	+	+	+	+	+	+
Norvēģija	+	+	+	+		+
Skotija	+	+	+	+	No 16g.	+
Zviedrija	+	+	+	+		+
Nīderlande	+	+	+	+	+	+
Latvijas VPD	+	+	+	+	+	+
Latvijas VPD	Tiek licencētas arī rehabilitācijas programmas					

3.2. Licencēšanas paneļa sastāvs, mērķi un uzdevumi

Valsts probācijas dienesta licencēšanas komisija pieņem lēmumus par licences izsniegšanu, atteikumu licencēt probācijas programmu, licences derīguma termiņa pagarināšanu uz trim gadiem, atteikumu pagarināt licences derīguma termiņu un izsniegtās licences anulēšanu.

Komisijas sastāvā ir seši komisijas locekļi:

1. trīs Valsts probācijas dienesta pārstāvji, (viens no tiem ir komisijas priekšsēdētājs, viens komisijas priekšsēdētāja vietnieks);
2. viens Labklājības ministrijas pārstāvis;
3. viens Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvis;
4. viens Veselības ministrijas pārstāvis (Latvijas Vēstnesis, 2009, 41).

Ja komisijas sēdē izskata probācijas programmu, kuras mērķauditorija ir nepilngadīga persona, uz sēdi tiek aicināts Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas pārstāvis.

Probācijas programmu licencēšanas komisija ir organizēta kā koleģiāla institūcija, kuras mērķis ir licencēt probācijas programmas.

Komisijai ir šādi uzdevumi:

1. izskatīt iesniegtos iesniegumus par programmas licencēšanu un licences derīguma termiņa pagarināšanu un tam pievienotos dokumentus;
2. noformēt un izsniegt licenci;
3. veikt licencēto probācijas programmu uzskaiti.

Ministru kabinetā apstiprinātie noteikumi Nr.105 nosaka kārtību, kādā licencē un īsteno probācijas programmas. Šajā kārtībā tiek aprakstītas:

- programmas tehniskā noformējuma prasības;
- procedūra, kādā tiek iesniegta programma;
- procedūra, kādā tā tiek vērtēta programma;
- kārtība, kādā tiek izsniegta licence, vai arī kādos gadījumos un kādā veidā licence tiek anulēta (Latvijas Vēstnesis, 2009, 41).

Minētajā kārtībā tiek paredzēts, ka komisija var pieprasīt programmas īstenošanai datus par programmas rezultātīvajiem rādītājiem, tādējādi varam secināt, ka licencēšanas komisija var veikt arī daļēju licencēto programmu īstenošanas kvalitātes kontroli. Programmas īstenošanai nepieciešams iegūt un apkopot pārbaudāmu, ticamu un objektīvu informāciju par programmas teorētiski izvirzīto mērķu un uzdevumu sasniegšanu. Šo informāciju programmas īstenošana iesniedz komisijai pēc tās pieprasījuma (Latvijas Vēstnesis, 2009, 41).

Mērķis:

licencēt probācijas programmas

Uzdevumi:

Izskatīt iesniegtos iesniegumus par programmas licencēšanu, licences derīguma termiņa pagarināšanu un tam pievienotos dokumentus.

Noformēt un izsniegt licenci.

Veikt licencēto probācijas programmu uzskaiti.

Eksperti:

6 eksperti no Valsts probācijas dienesta un dažādām ministrijām

3.2.1. Licencēšanas/akreditācijas paneļa sastāvs, mērķi un uzdevumi - Latvijas un ārvalstu pieredze

Lielākā daļa citu valstu licencēšanas paneļu lielu akcentu liek uz pētījumos balstītu un integrētu praksi programmu jomā. Lai to pēc iespējas efektīvāk kontrolētu, programmu akreditācijas paneļa darbam tiek pieaicināti profesionāļi no akadēmiskās vides. Visbiežāk akreditācijas paneļa priekšsēdētāji ir valsts tieslietu, ieslodzījuma vietu vai probācijas amatpersonas, kas specializējušās uzvedības korekcijā, bet kā eksperti tiek pieaicināti universitātes pārstāvoši akadēmiķi. Parasti ekspertu paneļa pamatsastāvs tiek pieņemts un apstiprināts vadoties pēc konkursu rezultātiem, bet var arī būt situācijas, kad tiek aicināts kāds konkrēts speciālists, ja ir zināms, ka viņš ir eksperts specifiskos jautājumos, piemēram, atkarības, jauniešu noziedzības jautājumi u.c. Lai novērstu interešu konfliktu, kā vienu no ļoti svarīgiem nosacījumiem ekspertu paneļi izvirza to, ka nav pieļaujama programmas izstrādātāju grupas pārstāvju līdzdalība akreditācijas paneļa sastāvā, kad tiek izvērtēta iesniedzamā programma. Šis faktors netiek ņemts vērā Latvijas Valsts probācijas dienesta licencēšanas komisijas darbā, jo programmas, kas šobrīd tiek īstenotas šajā iestādē, iesniedzis licencēšanai un licencējis ir pats Valsts probācijas dienests (Latvijas Vēstnesis, 2009, 41). Kā arī Latvijas Valsts probācijas dienesta programmu licencēšanas komisijas sastāvam netiek pieaicināti akadēmiskie spēki no augstskolām, lai gan šāda iespēja ir paredzēta, bet ministriju pārstāvji. Pozitīvi vērtējams, ka Latvijas Valsts probācijas dienesta licencēšanas komisijai tiek pieaicināts bērnu tiesību aizsardzības pārstāvis, ja tiek akreditēta programma, kas paredzēta darbam ar nepilngadīgajiem (Latvijas Vēstnesis, 2009, 41).

Lielākais vairums akreditācijas paneļu kā savas darbības mērķi izvirza "Samazināt recidīva rādītājus". Savukārt "Programmu akreditāciju" izvirza kā vienu no uzdevumiem. Ir valstis, kas kā uzdevumus izvirza arī programmu īstenošanas kvalitātes kontroli un auditēšanu (sk. 2. tab.). Piemēram, Zviedrijā programmas trešā līmeņa akreditāciju izsniedz tikai tām programmām, kuras pēc programmas īstenošanas ir saņēmušas atzinīgu vērtējumu par programmas integritātes kritēriju izpildi, un jau ir saņēmti pirmo pētījumu pozitīvi rezultāti. Trešā līmeņa akreditācija norāda uz to, ka programma ne tikai atbilst programmas kvalitātes kritērijiem, bet tās efektivitāte ir pierādīta arī praksē. Visas akreditācijas komisijas sniedz konsultācijas programmu autoriem/izstrādātājiem. Konsultācijas tiek sniegtas visdažādākajos programmas izstrādes posmos. Var tikt sniegts viedoklis arī par nepieciešamajām programmām, kuras uz konkrēto brīdi nav izstrādātas. Tāpat akreditācijas komisijas locekļi sniedz konsultācijas par programmas kvalitātes prasībām un citiem jautājumiem, jebkurā programmas izstrādes posmā (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

2. tabula. Licencēšanas/akreditācijas komisijas sastāva, mērķu un uzdevumu apkopojums

Valsts	Mērķi un Uzdevumi	Akreditācijas komisijas sastāvs
Kanāda	Mērķis: Samazināt recidīvu Uzdevumi: Programmu akreditācija	1 priekšsēdētājs no KKD 6 nozares eksperti
Dānija	Mērķis: Programmu standartizācija Uzdevumi: Programmu akreditācija; programmu novērtēšana	5 eksperti no universitātēm un nevalstiskām aģentūrām
Anglija un Velsa	Mērķis: Samazināt recidīvu Uzdevumi: Programmu akreditācija; konsultēšana; kvalitātes audits	3 iecelti komisijas locekļi no ieslodzījuma vietām, probācijas dienesta, analītiskā servisa. 15 nozares eksperti
Somija	Mērķis: Samazināt recidīvu Uzdevumi: Programmas akreditācija	5 nozares eksperti Ieslodzījuma vietu dienesta priekšsēdētājs 2 kriminālsodu aģentūras sekretāri 3 kriminālsodu izpildes nozares speciālisti
Norvēģija	Mērķis: Samazināt recidīvu Uzdevumi: Programmas akreditācija; Tieslietu ministrijas konsultācijas	6 nozares eksperti no universitātēm un nevalstiskām organizācijām 1 bijušais sekretariāta loceklis
Skotija	Mērķis: Samazināt recidīvu Uzdevumi: Programmas un tās realizācijas akreditēšana. Akreditācijas kritēriju ikgadējs novērtējums. Konsultāciju sniegšana ministram. Konsultāciju sniegšana efektīvai praksei.	1 neatkarīgs priekšsēdētājs 8 neatkarīgi nozares eksperti 7 programmas izstrādes eksperti no akadēmiskās un praktiķu vides (3 no septiņiem ir praktiķi no Ieslodzījuma vietas un probācijas dienesta)
Zviedrija	Mērķis: Samazināt recidīvu Uzdevumi: Programmu akreditēšana; konsultācijas	3 nozares eksperti no Tieslietu jomas 7 eksperti no akadēmiskās vides
Nīderlande	Mērķis: Samazināt recidīvu Uzdevumi: Programmu akreditācija; konsultācijas; Ministrijas informēšana par šo jomu	9 nozares eksperti no universitātēm un neatkarīgiem pētniecības institūtiem 1 eksperts no Probācijas dienesta 1 eksperts no institūta, kas strādā ar likumpārkāpējiem.
Latvija	Mērķis: licencēt probācijasprogrammas Uzdevumi: Izskatīt iesniegtos iesniegumus par programmas licencēšanu, licences derīguma termiņa pagarināšanu un tam pievienotos dokumentus. Noformēt un izsniegt licenci. Veikt licencēto probācijas programmu uzskaiti.	6 eksperti no Valsts probācijas dienesta un dažādām ministrijām.

3.3. Uzvedības korekcijas programmu licencēšanas/akreditācijas kritēriji

Latvijas Valsts probācijas dienesta programmu licencēšanas kārtībā visi kvalitātes kritēriji ir sadalīti divās daļās:

Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem:

- Programmas tehniskais noformējums (sk. 3. tab.).
- Programmas struktūras kritēriji (sk. 4. tab.).

Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem (sk. 5. tab.):

- Programmas izstrādes un realizācijas principi.
- Programmu funkcijas.
- Prasības programmas saturam (mērķim), saistībā ar RVN (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

3.3.1. Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem

3. tabula. Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem programmas tehniskais noformējums

Programmas administratīvajiem kritērijiem	SUKPPDZ *	SUKPP **	SUKPNP ***	SUKPN ****	Rehabilitācijas programma
Programmas tehniskais noformējums					
Programma iesniegta valsts valodā, literārā redakcijā, bez gramatikas un interpunkcijas kļūdām, teksta izvietojums lapā ir racionāls un viegli uztverams	+	+	+	+	+
Programma iesniegta papīra un elektroniskajā formātā	+	+	+		+
Programma iesniegta papīra un elektroniskā veidā				+	
Papīra formāta programma ir caursūta vai iešūta vākos	+	+	+	+	+
Lappuses numurētas	+	+			
Numerācija uzsākta no pirmās lapas aiz titullapas			+	+	+
Atsauces novietotas katras lappuses beigās zem teksta	+	+		+	+
Tekstā ievietotas atsauces			+		

*Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem; **Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem; ***Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem; **** Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem.

Prasības administratīvajiem kritērijiem programmas akreditācijā **Programmas tehniskajam noformējumam** trīs punktos: “Programma iesniegta valsts valodā, literārā redakcijā, bez gramatikas un interpunkcijas kļūdām, teksta izvietojums lapā ir racionāls un viegli uztverams”, “Programma iesniegta papīra un elektroniskajā formātā” un “Papīra formāta programma ir caursūta vai iešūta vākos” ir vienādas visām akreditējamajām programmām.

Visām programmām tiek minēts, ka tās tiek iesniegtas “Programma iesniegta papīra un elektroniskajā formātā “, izņemto Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem tiek norādīts, ka “Programma iesniegta papīra un elektroniskā veidā “. Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem tiek norādīts, ka “lappuses numurētas”, bet pārējām programmām, ka “Numerācija uzsākta no pirmās lapas aiz titullapas”. Visām programmām programmas tehniskajos atsauces noformējumos tiek norādīts, ka “Atsauces novietotas katras lappuses beigās zem teksta”, izņemot Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem “Tekstā ievietotas atsauces”. Kopumā programmas tehniskais noformējums saturiski ir līdzīgs, bet pastāv atšķirības aprakstos.

4. tabula. Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem programmas struktūras kritēriji

Programmas administratīvajiem kritērijiem	SUKPPDZ *	SUKPP **	SUKPNP ***	SUKPN ****	Rehabilitācijas programma
Programmas struktūras kritēriji					
Titullapa					
Titullapā norādīts programmas pieteicējs un programmas nosaukums, kas atklāj programmas būtību. Titullapas augšdaļā rakstāms: „Probācijas programma”, „Rehabilitācijas programma” vai „Uzvedības korekcijas programma”; vidusdaļā – programmas nosaukums. Zem programmas nosaukuma rakstāms programmas autora/autoru grupas vārds/i, uzvārds/i. Titullapas lejas daļā uzrādāma programmas izstrādes vieta un gads.		+			
Titullapas augšdaļā rakstāms: „Probācijas programma” vai „Uzvedības korekcijas programma”; vidusdaļā – programmas nosaukums, tās mērķis un uzdevums. Piemēram: Zem programmas nosaukuma, mērķa un uzdevuma, pa labi rakstāms programmas autora/autoru grupas vārds/i, uzvārds/i. No tā pa kreisi rakstāms programmas iesniegšanas datums. Titullapas lejas daļā uzrādāma	+		+	+	+

<i>programmas izstrādes vieta un gads.</i>					
Informācija par autoru					
Uzrādīti dati par programmas autoru vai autoru grupu (vārds, uzvārds, izglītība, ieņemamais amats, darba pieredze u.c.)	+	+	+	+	+
Satura rādītājs					
Satura rādītājs ir viegli pārskatāms. Atzīmētā numerācija atbilst programmas tekstam.	+	+			
Satura rādītājs ir viegli pārskatāms. Pēc kārtas uzskaitīts ievads, visu nodaļu un apakšnodaļu, pielikumu virsraksti. Atzīmētā numerācija atbilst programmas tekstam.			+	+	+
Ievads					
Ievadā programmas autors pamatojis programmas tēmas izvēli.		+	+	+	+
Ievadā programmas autors/i sniedzis nosaukuma skaidrojumu un pamatojis programmas saturu.	+				
Vispārējais programmas apraksts					
Īsi, koncentrēti aprakstīts programmas kopsavilkums. (5-6 teikumi).		+	+	+	+
Īsi, koncentrēti aprakstīts programmas kopsavilkums.	+				
Programmas mērķis					
Norādīts/ti programmas mērķis/ķi (vispārējie un tiešie), norādīta programmas mērķauditorija, norādīta joma, kurā ir iecerēts panākt izmaiņas klientu uzvedībā. Mērķa formulējums ir skaidrs un nepārprotams. Programmas mērķis atbilst probācijas klienta riska faktoriem	+	+	+	+	+
Programmas uzdevumi					
Norādītie uzdevumi paredz programmas uzdevumus, piemērām, sniegt zināšanas, apgūt un attīstīt prasmes un ietekmēt attieksmi, kas attīsta spējas tikt galā ar ikdienas grūtībām; iedrošina sakārtot savu dzīvi un tml.		+	+	+	+
Norādītie uzdevumi paredz programmas uzdevumus,	+				

piemērām, sniegt zināšanas, apgūt un attīstīt prasmes un ietekmēt attieksmi, atpažīt domāšanas kļūdas u.c.					
Programmas hronometrāža					
Paredzēts kopējais programmas ilgums, programmas iedalījums tematiskajās nodarbībās, norādīts katras daļas (nodarbības) ilgums	+	+	+	+	+
Nodarbību struktūra					
Uzrādīta nodarbību struktūra, norādīta nodarbības tēma, nodarbību skaits un ilgums, pārtraukumi, ievadaktivitātes, mājas darbi, kopsavilkums. <i>Optimālais programmas ilgums ir 3 - 6 mēneši. (atkarībā no nodarbību skaita) Nodarbības paredzētas no 1-2 reizes nedēļā. Nodarbību paredzētais ilgums 2-3 stundas</i>			+	+	+
Uzrādīta nodarbību struktūra, norādīta nodarbības tēma, nodarbību skaits un ilgums, pārtraukumi, ievadaktivitātes, mājas darbi, kopsavilkums.	+	+			
Informācija par pasniedzējiem					
Norādīta ieteicamā probācijas programmas pasniedzēju kvalifikācija un darba pieredze	+	+	+	+	+
Informācija par grupu					
Norādīts ieteicamais grupas lielums un grupas dalībnieku atlases kritēriji	+	+	+	+	+
Programmas metodika					
<i>Lomu spēles</i>	+	+	+	+	+
<i>Diskusiju jautājumi</i>	+	+	+	+	+
<i>Praktiskie vingrinājumi un uzdevumu apraksti</i>	+	+	+	+	+
<i>Paredzēti uzdevumi ārpus nodarbībām un to rezultātu apzināšanās veids</i>		+	+	+	+
<i>Paredzēti uzdevumi ārpus nodarbībām un to rezultātu interpretācijas veids, kā arī atgriezeniskās saites forma</i>	+				
<i>Uzskates materiāli</i>	+	+	+	+	+
<i>Testi programmas rezultātu novērtēšanai</i>	+	+	+	+	+
Pielikumi					
Pirms katra pielikuma vai pielikumu grupas (izdales materiāli, uzskates materiāli, diagrammas, statistikas dati,	+	+	+	+	+

ilustrācijas u.c.) uzrādīta informācija, kādai nodarbībai un kādai aktivitātei tiek izmantoti konkrētie izdales materiāli.					
Programmas pasniedzēja rokasgrāmata					
Programmas pasniedzēja rokasgrāmatā, aprakstītas nodarbību, grupu darba, lomu spēļu u.c. metodes un pasniegšanas paņēmieni <i>*Piezīme: programmas realizācijai paredzētas pārbaudītas un atzītas metodes (vēlams ir interaktīvas metodes – diskusijas, darbs grupās, lomu spēles u.c.)</i> <i>*Paredzot jaunas metodes, uzrādīts pietiekams teorētiskais pamatojums ar atsaucēm uz informācijas avotiem</i>	+	+	+	+	+
<i>Uzrādīti ieteikumi pasniedzējam</i>	+	+	+	+	+
<i>Akcentēti jautājumi, kuriem būtu jāpievērš īpaša uzmanība</i>	+	+	+	+	+
<i>Norādīti uzdevumi katram programmas posmam</i>	+	+	+	+	+
<i>Norādīti paņēmieni situācijas kontrolei</i>	+	+	+	+	+
<i>Norādīti programmas dalībnieku atlases kritēriji un kārtība</i>	+	+	+	+	+
<i>Norādītas metodes klienta motivēšanai dalībai programmā</i>	+	+	+	+	+
<i>Aprakstīti organizatoriskie jautājumi</i>	+	+	+	+	+
<i>Aprakstīts nepieciešamais aprīkojums</i>	+	+	+	+	+
Dalībnieka rokasgrāmata					
Dalībnieka rokasgrāmatā doto uzdevumu nosacījumi ir identiski ar pasniedzēju grāmatā dotajiem.		+	+	+	+

*Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem; **Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem; ***Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem; **** Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem.

Programmas struktūras kritēriji

Titullapas tehniskajam formatējumam Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem ir norādīts “Satura rādītājs ir viegli pārskatāms. Atzīmētā numerācija atbilst programmas tekstam”, bet pārējām trīs programmām tiek papildināts, ka satura rādītājā tiek

iekļauta sekojoša informācija “Pēc kārtas uzskaitīts ievads, visu nodaļu un apakšnodaļu, pielikumu virsraksti”.

Informācijai par autoru programmas tehniskajā noformējumā visām programmām ir jābūt vienādei, norādot vārdu, uzvārdu, izglītību, ieņemamo amatu, darba pieredzi un citus datus par programmas autoru.

Satura rādītājs visām programmām tiek vērtēts pēc pārskatāmības, bet Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem tiek uzsvērts, ka satura rādītājā ir jābūt “Pēc kārtas uzskaitītam ievadam, visu nodaļu un apakšnodaļu, pielikumu virsrakstiem”.

Četrās programmās tiek aprakstīts **ievada** pamatojums, kā “Ievadā programmas autors pamatojis programmas tēmas izvēli”, bet Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem “Ievadā programmas autors/i sniedzis nosaukuma skaidrojumu un pamatojis programmas saturu”, vēlams pamatot ne tikai tēmas izvēli, bet arī programmas nosaukuma skaidrojumu un programmas satura pamatotību.

Vispārējais programmu apraksts visām programmām ir norādīts kā īss un koncentrēts apraksts programmas kopsavilkuma veidā, bet Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem tiek norādīts vēlmais kopsavilkuma garums 5-6 teikumi.

Programmas mērķis tehniskajā noformējumā ir saskaņots visām programmām “Norādīts/ti programmas mērķis/ķi (vispārējie un tiešie), norādīta programmas mērķauditorija, norādīta joma, kurā ir iecerēts panākt izmaiņas klientu uzvedībā. Mērķa formulējums ir skaidrs un nepārprotams. Programmas mērķis atbilst probācijas klienta riska faktoriem”, kā arī ir saskaņota **programmas hronometrāža** “Paredzēts kopējais programmas ilgums, programmas iedalījums tematiskajās nodarbībās, norādīts katras daļas (nodarbības) ilgums”.

Programmas uzdevumi Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem ir “Norādītie uzdevumi paredz programmas uzdevumus, piemērām, sniegt zināšanas, apgūt un attīstīt prasmes un ietekmēt attieksmi, atpazīt domāšanas kļūdas u.c.”. Bet pārējām piecām programmām uzdevumi ir “Norādītie uzdevumi paredz programmas uzdevumus, piemērām, sniegt zināšanas, apgūt un attīstīt prasmes un ietekmēt attieksmi, kas attīsta spējas tikt galā ar ikdienas grūtībām; iedrošina sakārtot savu dzīvi un tml.”.

Nodarbības struktūra visām programmām ir vienāda, bet Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem tiek minēts vēlmais nodarbības struktūras apraksts un vēlmais apjoms.

Informācija par pasniedzējiem un **informācija par grupu** ir kopēja visiem pieciem programmu veidiem, nenorādot atšķirības.

Visās programmu **pasniedzēju rokasgrāmatās** tiek minēti *“Uzrādīti ieteikumi pasniedzējam”*, *“Akcentēti jautājumi, kuriem būtu jāpievērš īpaša uzmanība”*, *“Norādīti uzdevumi katram programmas posmam”*, *“Norādīti paņēmieni situācijas kontrolei”*, *“Norādīti programmas dalībnieku atlases kritēriji un kārtība”*, *“Norādītas metodes klienta motivēšanai dalībai programmā”*, *“Aprakstīti organizatoriskie jautājumi”*, *“Aprakstīts nepieciešamais aprīkojums”*, kā arī aprakstītas *“Programmas pasniedzēja rokasgrāmatā, aprakstītas nodarbību, grupu darba, lomu spēļu u.c. metodes un pasniegšanas paņēmieni”*.

Dalībnieka rokasgrāmata netiek norādīta kā kritērijs programmas administratīvajiem kritērijiem akreditācijā Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem.

Visām programmām programmas **administratīvajos kritērijos** tiek norādīts *“Pirms katra pielikuma vai pielikumu grupas uzrādīta informācija, kādai nodarbībai un kādai aktivitātei tiek izmantoti konkrētie izdales materiāli”*, tas tiek vērtēts akreditācijas procesā.

Visām piecām programmām ir norādīta **programmas metodika**, kas saturiski ietver *“lomu spēles”*, *“diskusiju jautājumus”*, *“praktisko vingrinājumu un uzdevumu aprakstus”*, *“paredzētos uzdevumus ārpus nodarbībām”*, *“uzskates materiālus”* un testus programmas rezultātu novērtēšanai”. Ir novērojama saturiska atšķirība *“paredzētajos uzdevumos ārpus nodarbībām”*, kura Sociālās uzvedības korekcijas programmā pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem tiek interpretēta kā *“rezultātu interpretācijas veids, kā arī atgriezeniskās saites forma”*, bet pārējām četrām programmām *“rezultātu apzināšanās veids”*.

Kopumā apskatot Programmu prasības administratīvajiem kritērijiem piecām programmām - Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem tika secināts, ka administratīvie kritēriji ir vienādi un ietver divas sadaļas *“Programmas tehniskais noformējums”* un *“Programmas struktūras kritēriji”* ietverot 14 apakškritērijus. Sociālās uzvedības korekcijas programma pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem ietver – *“Titullapa”*, *“Informācija par autoru”*, *“Satura rādītājs”*, *“Ievads”*, *“Vispārējais programmas apraksts”*, *“Programmas mērķis”*, *“Programmas uzdevumi”*, *“Programmas hronometrāža”*, *“Nodarbību struktūra”*, *“Informācija par pasniedzējiem”*, *“Informācija par grupu”*, *“Programmas metodika”*, *“Pielikumi”*, *“Programmas pasniedzēja rokas grāmata”*, bet pārējām četrām programmām ir 15 apakškritēriji ietverot *“Dalībnieka rokasgrāmatu”*.

3.3.2. Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem

5. tabula. Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem

Programmas saturiskie kritēriji	SUKPPDZ *	SUKPP **	SUKPNP ***	SUKPN ****	Rehabilitācijas programma
Programmas izstrādes un realizācijas principi					
Programmā paredzēto aktivitāšu norises un realizācijas iespējas ir vienādas visā valsts teritorijā	+	+	+	+	+
Programma ir izstrādāta ievērojot labklājības principu, nediskriminējot un neaizskarot klienta cieņu.	+	+	+	+	+
Programma izstrādāta ievērojot Valsts probācijas dienesta klienta kriminogēnās vajadzības	+	+	+	+	
Programma izstrādāta ievērojot Valsts probācijas dienesta RVN (Riska un vajadzību novērtēšanas kritērijus)					+
Programmas funkcijas					
Informatīvā - programmas uzdevums ir informēt mērķauditoriju par dažādām dzīves jomām, tiesībām, par rīcības iespējamajam sekām u.c.	+	+	+	+	+
Motivējošā - programmas uzdevums ir motivēt mērķauditoriju uz likumpaklausīgu uzvedību, uz ģimenes attiecību normalizāciju uz resocializāciju (integrāciju sabiedrībā) u.c.	+	+	+	+	+
Koriģējošā - programmas uzdevums ir panākt mērķauditorijas uzvedības (domāšanas) korekciju noteiktā jomā	+	+	+	+	+
Prasības programmas saturam (mērķim), saistībā ar RVN					
<i>Stāvoklis un attiecības ģimenē</i>					
Klienta sociālo normu izstrāde un sociālo lomu apgūšana		+	+	+	
Sociāli vēlamu personīgo vērtību izstrāde un pilnveidošana		+	+	+	
Nepilngadīgās personas tiesību un pienākumu apgūšana		+	+	+	

Problēmu un konfliktu risināšana		+	+	+	
Stresa pārvarēšana		+	+	+	
Savu pienākumu un saistību pildīšana		+	+	+	
Prasme izvērtēt savu rīcību un pieņemt racionālus lēmumus		+	+	+	
Sociālo kompetenču izkopšana (komunikācijas spējas, attiecības ar vienaudžiem, pašapziņa u.c.)		+	+	+	
Finanšu un mājsaimniecības vadīšana		+	+	+	
Noliegšana un minimizēšana					
Savas lomas atzīšana noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā	+				
Noziedzīgā nodarījuma specifiskās problēmas					
Deficitāro jomu apzināšanās un spēja tās identificēt kā problēmas	+				
Spēja identificēt faktorus, kas veicinājuši noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu	+				
Kognitīvo izkropļojumu identificēšana un atpazīšana	+				
Devianta seksuāla uzbudinājuma atpazīšana	+				
Klienta seksuālās lomas apzināšanās atbilstoši aktuālajai sociālajai lomai, dzimumam un vecumam	+				
Empātijas attīstīšana					
Empātijas attīstīšana pret upuri	+				
Sociālās adaptācijas problēmas					
Klienta sociālās lomas apzināšanās	+				
Sociāli atbalstāmu vērtību sistēmas izveidošana	+				
Konfliktu risināšanas iemaņas	+				
Emocionālā stabilitāte					
Emocionālo problēmu atpazīšana un identificēšana	+				
Pašcieņas attīstīšana	+				
Emociju menedžments	+				
Spēja identificēt distresu un adekvātu mazināšanas stratēģiju izvēle	+				
Intimitātes deficīta apzināšanās un adekvātu stratēģiju attīstīšana tā mazināšanai	+				
Recidīva novēršana					
Primāro kognitīvo izkropļojumu identificēšana	+				

Emociju atpazīšana un darbs ar tām riska situāciju kontekstā	+				
Riska situāciju identificēšana	+				
Efektīvu problēmu risināšanas stratēģiju izvēle un pielietošana riska situāciju mazināšanai	+				
Sevis pārvaldīšanas attīstīšana (mērķi, stratēģijas, paškontrolē)	+				
Kontroles lokusa maiņa uz iekšējo	+				
Dzīves vieta un sociālā vide					
Informācija par mājokļa jautājumu risināšanas iespējām					+
Sociālo pakalpojumu un pieejamo sociālo palīdzību saņemšanas iespējas					+
Informācija par dažādām pagaidu mītnes vietām (patversmes un rehabilitācijas centri)					+
Informācija par procedūrām, kas jāveic, lai nokārtotu tiesisku statusu Latvijas Republikā (pases saņemšana, dzīvesvietas deklarēšana)					+
Iesniegumu sastādīšana					+
Darba līgumu un citu līgumu sastādīšana					+
Rīcība dokumentu nozaudēšanas gadījumā					+
Izglītības un nodarbinātības aktivitātes					
Klienta sociālo normu izstrāde un sociālo lomu apgūšana			+	+	
Sociāli vēlamu personīgo vērtību izstrāde un pilnveidošana			+	+	
Nepilngadīgās personas tiesību un pienākumu apgūšana			+	+	
Pretošanās grupas spiedienam			+	+	
Problēmu un konfliktu risināšana			+	+	
Stresa pārvarēšana			+	+	
Konkrētu dzīves mērķu formulēšana un to sasniegšanas veicināšana			+	+	
Savu pienākumu un saistību pildīšana			+	+	
Finanšu menedžments			+	+	
Prasme izvērtēt savu rīcību un pieņemt racionālus lēmumus			+	+	
Sociālo kompetenču izkopšanā (komunikācijas spējas, attiecības ar vienaudžiem, pašapziņa u.c.)			+	+	

Brīvā laika saturīga izmantošana un alternatīvu meklēšana			+	+	
Izglītības kā personības attīstības iespēju apzināšanās					+
Vispārējās izglītības iestāžu apzināšana, atbilstoši klienta interesēm un iespējām					+
Interesju izglītības iestāžu apzināšana, atbilstoši klienta interesēm un iespējām					+
Individuālo prasmju novērtēšana					+
Nodarbinātības valsts aģentūras piedāvātās iespējas					+
CV un motivācijas vēstules sagatavošana					+
Iesniegumu sastādīšana					+
Sagatavošanās darba intervijai					+
Darba līgums					+
Finanšu vadība					
Saimnieciskums					+
Finanšu vadības prasmes (iespējas ekonomiski izmantot pieejamos līdzekļus)					+
Banka					+
Nodokļi					+
Draugu un paziņu loks					
Klienta sociālo normu izstrāde un sociālo lomu apgūšana		+	+	+	
Sociāli vēlamu personīgo vērtību izstrāde un pilnveidošana		+	+	+	
Pretošanās grupas spiedienam		+	+	+	
Problēmu un konfliktu risināšana		+	+	+	
Prasme izvērtēt savu rīcību un pieņemt racionālus lēmumus;		+	+	+	
Sociālo kompetenču izkopšana (komunikācijas spējas, attiecības ar vienaudžiem, pašapziņa u.c.)		+	+	+	
Brīvā laika saturīga izmantošana un alternatīvu meklēšana		+	+	+	
Brīvais laiks un atpūta / interešu izglītība					
Sociāli vēlamu personīgo vērtību izstrāde un pilnveidošana			+	+	
Konkrētu dzīves mērķu formulēšana un to sasniegšanas veicināšana			+	+	
Savu pienākumu un saistību pildīšana			+	+	
Sociālo kompetenču izkopšana (komunikācijas spējas, attiecības ar vienaudžiem, pašapziņa u.c.)			+	+	

Brīvā laika saturīga izmantošana un alternatīvu meklēšana			+	+	
Prasme izvērtēt savu rīcību un pieņemt racionālus lēmumus;			+	+	
Pretošanās grupas spiedienam			+	+	
Uzvedība, emocionālā stabilitāte					
Emociju menedžments		+			
Domāšanas kļūdas		+			
Pretošanās grupas spiedienam		+			
Problēmu un konfliktu risināšanā		+			
Stresa pārvarēšana		+			
Savu pienākumu un saistību pildīšana		+			
Prasme izvērtēt savu rīcību un pieņemt racionālus lēmumus		+			
Sociālo kompetenču izkopšana (komunikācijas spējas, attiecības ar vienaudžiem, pašapziņa u.c.)		+			
Klienta sociālo normu izstrāde un sociālo lomu apgūšana		+			
Sociāli vēlamu personīgo vērtību izstrāde un pilnveidošana		+			
Personība, uzvedība, emocionālā stabilitāte					
Klienta sociālo normu izstrāde un sociālo lomu apgūšana			+	+	
Sociāli vēlamu personīgo vērtību izstrāde un pilnveidošana			+	+	
Nepilngadīgās personas tiesību un pienākumu apgūšana			+	+	
Pretošanās grupas spiedienam			+	+	
Problēmu un konfliktu risināšana			+	+	
Stresa pārvarēšana			+	+	
Prasme izvērtēt savu rīcību un pieņemt racionālus lēmumus			+	+	
Sociālo kompetenču izkopšana (komunikācijas spējas, attiecības ar vienaudžiem, pašapziņa u.c.)			+	+	
Alkohola, narkotiku lietošanas, atkarības problēmas					
Atkarību izraisošo vielu lietošanas menedžments			+	+	
Vielu lietošanas menedžments		+			
Atkarību izraisošo vielu lietošanas ietekme uz fizisko un garīgo veselību			+	+	
Atkarību izraisošo vielu lietošanas ietekme uz starppersonu attiecībām.			+	+	

Sociāli vēlamu personīgo vērtību izstrāde un pilnveidošana			+	+	
Pretošanās grupas spiedienam		+	+	+	
Savu pienākumu un saistību pildīšana		+	+	+	
Problēmu un konfliktu risināšana			+	+	
Brīvā laika saturīga izmantošana un alternatīvu meklēšana		+	+	+	
Nepilngadīgās personas tiesību un pienākumu apgūšana			+	+	
Stresa pārvarēšana		+	+	+	
Sociālo kompetenču izkopšana (komunikācijas spējas, attiecības ar vienaudžiem, pašapziņa u.c.)			+	+	
Prasme izvērtēt savu rīcību un pieņemt racionālus lēmumus		+			
Finanšu un mājsaimniecības vadīšana		+			
Klienta sociālo normu izstrāde un sociālo lomu apgūšana		+			
Konkrētu dzīves mērķu formulēšana un to sasniegšanas veicināšana		+			
Veselība un atkarība					
Veselības izpratne					+
Informācija par veselības aprūpes iespējām					+
Veselīgs dzīvesveids					+
Brīvā laika saturīga izmantošana un alternatīvu meklēšana					+
Atkarību izraisošo vielu lietošanas ietekme uz starppersonu attiecībām					+
Atkarību izraisošo vielu lietošanas ietekme uz fizisko un garīgo veselību					+
Attieksme (Klienta gatavība problēmu risināšanai)					
Sociāli vēlamu personīgo vērtību izstrāde un pilnveidošana		+	+		
Konkrētu dzīves mērķu formulēšana un to sasniegšanas veicināšana		+	+		
Prasme izvērtēt savu rīcību un pieņemt racionālus lēmumus		+	+		
Klienta sociālo normu izstrāde un sociālo lomu apgūšana		+	+		
Pretošanās grupas spiedienam		+	+		
Savu pienākumu un saistību pildīšana		+	+		

Brīvā laika saturīga izmantošana un alternatīvu meklēšana		+	+		
Spēja identificēt faktorus, kas veicinājuši noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu			+		
Empātijas spēju attīstīšana			+		
Riska situāciju identificēšana			+		

*Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem; **Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem; ***Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem; **** Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem.

Prasībās programmas saturiskajiem kritērijiem **Programmas izstrādes un realizācijas** principu pirmie divi punkti “Programmā paredzēto aktivitāšu norises un realizācijas iespējas ir vienādas visā valsts teritorijā” un “Programma ir izstrādāta ievērojot labklājības principu, nediskriminējot un neaizskarot klienta cieņu” ir vienādi visām programmām. Kritērijs “Programma izstrādāta ievērojot Valsts probācijas dienesta klienta kriminogēnās vajadzības” četrām programmām ir vienāds, bet Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem tiek formulēts “Programma izstrādāta ievērojot Valsts probācijas dienesta RVN (Riska un vajadzību novērtēšanas kritērijus)”.

Programmas funkcijas visām piecām programmām ir norādītas vienādas, ietverot – informatīvus uzdevumus, motivējošus uzdevumus un koriģējošus uzdevumus.

Stāvoklis un attiecības ģimenē un draugu un paziņu loks kā apakškritēriji zem programmas saturiskajiem kritērijiem ir aktualizēts Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem.

Apakškritēriji **Noliegšana un minimizēšana, Noziedzīgā nodarījuma specifiskās problēmas, Empātijas attīstīšana, Sociālās adaptācijas problēmas, Emocionālā stabilitāte un Recidīva novēršana** ir aktualizēti tikai Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem. Rehabilitācijas programmām tiek aktualizēti apakškritēriji programmas saturiskajiem kritērijiem - **Dzīves vieta un sociālā vide, Finanšu vadība un Veselība un atkarība.**

Personības, uzvedības, emocionālā stabilitātes, Izglītības un nodarbinātības aktivitātes un Brīvais laiks un atpūta / interešu izglītība apakškritēriji tiek vērtēti Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem. **Izglītības un nodarbinātības** aktivitātes tiek vērtētas arī Rehabilitācijas programmām, bet saturiski atšķirīgi.

Uzvedības, emocionālās stabilitātes apakškritēriji tiek vērtēti Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, kas daļēji sakrīt ar Sociālās uzvedības korekcijas

programmu nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmu nepilngadīgajiem apakškritērijiem **Personības, uzvedības, emocionālās stabilitātes sadaļā**. Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem ir septiņi apakškritēriji, bet Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem 10 apakškritēriji, papildinot ar “**Attieksme (Klienta gatavība problēmu risināšanai)**”, citām programmām nav minēts šāds apakškritērijs.

Alkohola, narkotiku lietošanas, atkarības problēmas apakškritērijs tiek vērtēts trīs programmām - Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem. Tiek ietverti daļēji atšķirīgi faktori vērtēšanai Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, ja salīdzina ar nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un nepilngadīgajiem domātajām programmām. Bet šajā sadaļā vērtējamie faktori ir vienādi Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem.

3.3.3. Latvijas un ārvalstu resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas kritēriji

Probācijas dienesta licencēšanas komisija prasībās izvirzījusi divu programmas rokasgrāmatu kvalitātes kritērijus – pasniedzēja un dalībnieka rokasgrāmatas saturiskos kvalitātes kritērijus. Redzams, ka ārvalstīs tiek izvirzītas prasības vairākām rokasgrāmatām.

- teorijas rokasgrāmatai;
- programmas vadītāja rokasgrāmatai;
- klientu materiālu grāmatai;
- rokasgrāmatai personāla apmācībai;
- rokasgrāmatai visiem novērtēšanas instrumentiem (programmas vadītāju atlases un novērtēšanas kritēriju metodes, to apraksti, programmas dalībnieku atlases principi, instrumentārijs, programmas dalībnieku pirms programmas iesaistes un pēc programmas pabeigšanas novērtēšanas instrumenti un to lietošanas instrukcijas);
- programmas realizēšanas kvalitātes izvērtēšanas kritērijiem (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

Zemāk apkopotajā tabulā atainoti akreditācijas kritēriji, kuri tiek vērtēti visās analizētajās valstīs (sk. 6. tab.). Redzams, ka Dānija ir vienīgā valsts, kas izvirzījusi papildus kritēriju: ētika.

6. tabula. Licencēšana/akreditācijas kritēriju apkopojums

	Kanāda	Dānija	Anglija, Velsa	Somija	Norvēģija	Skotija	Zviedrija	Nīderlande	Latvija
Skaidri saskatāms pārmaiņu modelis	+	+	+	+	+	+	+	+	+/-
Likumpārkāpēju atlases principi	+	+	+	+	+	+	+	+	+/-
Dinamisko riska faktoru respektēšana	+	+	+	+	+	+	+	+	+/-
Efektīvas intervences metodes	+	+	+	+	+	+	+	+	+/-
Uz prasmēm orientēta pieeja	+	+	+	+	+	+	+	+	+/-
Intensitāte, secība un ilgums	+	+	+	+	+	+	+	+	+/-
Iesaistīšana un motivācija	+	+	+	+	+	+	+	+	+/-
Programmas un pakalpojumu ilgtspējība.	+	+	+	+	+	+	+	+	-
Programmas integritāte	+	+	+	+	+	+	+	+	-
Programmas monitorēšana un novērtēšana	+	+	+	+	+	+	+	+	-
Ētika		+							-

1. Skaidri saskatāms pārmaiņu modelis

Skaidri saskatāms pārmaiņu modelis pie licencēšanas kritērijiem Latvijā netiek norādīts, bet saturiski līdzīgi šobrīd pie programmas struktūras kritērijiem tiek vērtēts vispārējais programmas apraksts “*Īsi, koncentrēti aprakstīts programmas kopsavilkums (5-6 teikumi)*”. Sociālās uzvedības korekcijas programmā pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmā nepilngadīgajiem/pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmā nepilngadīgajiem, Rehabilitācijas programmā un Sociālās uzvedības korekcijas programmā pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem “*Īsi, koncentrēti aprakstīts programmas kopsavilkums*”.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā - Skaidri saskatāms pārmaiņu modelis:

Programmā jābūt skaidri aprakstītam pārmaiņu modelim. Jābūt skaidri izklāstītam, kā tieši konkrētā pārmaiņu modeļa izmantošana panāks vēlamās likumpārkāpēja uzvedības izmaiņas. Paredzamajām izmaiņām jābūt pamatotām zinātniskajos pētījumos un teorijās.

Programmas rokasgrāmatā jābūt izskaidrotam, kādus riska faktoros tā ietekmēs. Tajā jābūt aprakstītam tieši kādas izmaiņas, kurā programmas posmā ir plānots sasniegt. Jābūt aprakstītam, kāpēc tieši šādas metodes un aktivitātes darbojas uz konkrētajām klienta kriminogēnajām vajadzībām. Šīm aktivitātēm jābūt teorijā un pētījumos pamatotām, kā arī jāskaidro ar Programmas rokasgrāmatu. Ja pierādījumi pētījumos ir nepilnīgi, izmaiņu modelis ir jāizvirza ticamas hipotēzes formā un jāatsaucas uz iespējami precīzāku teorētiski – zinātnisko bāzi par izmantotajām metodēm (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

2. Likumpārkāpēju atlases principi

Likumpārkāpēju atlases principi Latvijas licencēšanas sistēmā tiek norādīti pie Prasībām programmas administratīvajiem kritērijiem kā Programmas struktūras kritērija apakškritērijs - Programmas mērķis “*Norādīts/ti programmas mērķis/ķi (vispārējie un tiešie), norādīta programmas mērķauditorija, norādīta joma, kurā ir iecerēts panākt izmaiņas klientu uzvedībā. Mērķa formulējums ir skaidrs un nepārprotams. Programmas mērķis atbilst probācijas klienta riska faktoriem*” un Informācija par grupu “*Norādīts ieteicamais grupas lielums un grupas dalībnieku atlases kritēriji*” Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem, Rehabilitācijas programmai.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Izklāstīta likumpārkāpēju atlases procedūra un kritēriji:

Ir jābūt skaidri aprakstītiem kritērijiem, pēc kuriem tiek atlasīti likumpārkāpēji dalībai konkrētajā programmā. Jābūt aprakstītam arī metodēm, ar kuru palīdzību tiek atlasīti programmā iesaistāmie klienti.

Lai korekcijas programma būtu efektīva, tā jārealizē atbilstošajai klientu mērķa grupai. Tieši tādēļ ir ļoti svarīgi precīzi atlasīt mērķauditoriju. Jābūt arī aprakstītai procedūrai, kā dalībnieki tiek izslēgti no programmas, ja tiek konstatēts, ka programmas saturs tomēr neatbilst klienta vajadzībām.

Lai tiktu izpildīts minētais kritērijs, tajā ir jāiekļauj:

- Jābūt aprakstītam, kādas uzvedības korekcijai konkrētā programma paredzēta. Kādai klientu grupai programma ir veidota.
- Programma nedrīkst būt diskriminējoša (rase, tautība, reliģiskā pārliecība u.c.).
- Tajā jābūt aprakstam par grupas dalībnieku izslēgšanu no grupas. Katram izslēgšanas kritērijam jābūt pamatotam.
- Aprakstīta grupas dalībnieku atlases procedūra un kritēriji.

- Saraksts ar visiem diagnostikas un novērtēšanas instrumentiem/testiem, kas tiek izmantoti grupas dalībnieku atlases procesā. Katra izmantotā instrumenta loģisks pamatojums.
- Aprakstīti kritēriji un kārtība, kādā nepiemērotie dalībnieki tiek no programmas izslēgti (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

3. Dinamisko riska faktoru respektēšana

Latvijas licencēšanas sistēmā Dinamisko riska faktoru respektēšana licencēšanas kritērijos netiek atspoguļota atsevišķi, bet tiek norādīta Prasībās programmas saturiskajiem kritērijiem zem apakškritērijiem Prasības programmas saturam (mērķim), saistībā ar RVN (sk. 7. tab).

Pēc “Centālā Astotnieka (*Central Eight*)” (Andrew & Bonta, 2010) ir astoņi Riska/vajadzību faktori (*Risk/need factors*). Lielais četrinieks (*The Big Four*) ietver pirmos dinamiskos riska /vajadzību faktoros – Antisociālas uzvedības vēsture (*History of Antisocial Behavior*), Antisociālas personības profils (*Antisocial Personality Pattern*), Antisociāla izziņa (*Antisocial cognition*), Antisociālas saites ar draugiem/paziņām (*Antisocial Associates*). Mērenais četrinieks (*The Moderate Four*) ietver pārējos riska /vajadzību faktoros – Ģimenes/laulības apstākļi (*Family/Marital Circumstances*), Skola/darbs (*School/Work*), Brīvais laiks/atpūta (*Leisure/Recreation*) un Psihoaktīvo vielu pārmērīga lietošana (*Substance Abuse*).

7. tabula. Latvijas licencēšanas/akreditācijas sistēmā Dinamisko riska faktoru respektēšana licencēšanas/akreditācijas kritērijos

	SUKPPDZ*	SUKPP**	SUKPNP***	SUKPN****	Rehabilitācijas programma
Antisociālas uzvedības vēsture	+	+	+	+	+
Antisociālas personības profils	+	+	+	+	+
Antisociāla izziņa	+	+	+	+	+
Antisociālas saites ar draugiem/paziņām		+	+	+	
Ģimenes/laulības apstākļi		+	+	+	
Skola/darbs			+	+	+
Brīvais laiks/atpūta			+	+	
Psihoaktīvo vielu pārmērīga lietošana		+	+	+	+

*Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem; **Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem; ***Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem; **** Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem.

Apskatot Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem zem apakškritērijiem Prasības programmas saturam (mērķim), saistībā ar RVN saturiski var novērtēt, ka programmu vērtēšanas kritērijos netiešā veidā ir iekļauti Dinamiskie riska faktori.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Dinamisko riska faktoru respektēšana:

Virknei dinamisko riska faktoru ir zināma saistība ar atkārtotu likumpārkāpumu veikšanu. Darbam ar tiem jābūt integrētiem programmā.

Ir pierādīts, ka ir vairākas likumpārkāpēju īpašības, kas ir saistītas ar atkārtota likumpārkāpuma izdarīšanas risku. Dažas no tām ir saistītas ar likumpārkāpumu veikšanu kopumā, bet citas ir īpaši saistītas ar specifiska veida likumpārkāpumiem. Pazīmes, kas saistītas ar atkārtota likumpārkāpuma izdarīšanu, potenciāli var mainīties un tiek sauktas par dinamiskajiem riska faktoriem.

Lai tiktu izpildīts šis kritērijs, pieteikumā akreditācijas komisijai ir jābūt norādītam:

- Dinamisko riska faktoru uzskaitījums. Jābūt aprakstītam, kā šie dinamiskie riska faktori, viens otru papildinot, paaugstina recidīva risku. Jābūt aprakstītam arī kāda intervence tiek plānota, saistībā ar šo dinamisko risku mazināšanu.
- Jābūt norādītam kā konkrētie dinamiskie riska faktori tieši vai netieši saistīti ar likumpārkāpuma veidu, ar ko plānots strādāt konkrētajā programmā. Ir riska faktori, kuru ietekme uz paaugstinātu recidīva risku ir jau pierādīta un tādēļ netiek prasīta atsevišķa to ietekmes pierādīšana (8 kriminogēnās vajadzības).
- Ja tiek izvirzīti vēl kādi papildus vai citi dinamiskie riska faktori, kā riski, ar kuriem būtu jāstrādā, to ietekme uz potenciālo atkārtoto recidīvu ir jābalsta pierādījumos.
- Jābūt aprakstītam, kā šie dinamiskie riska faktori tiek novērtēti, kā tiek mērītas riska faktoru izmaiņas.
- Jābūt aprakstītam, kā tieši konkrētā programma risina katru no programmas mērķi nosauktajiem riska faktoriem.
- Jābūt uzskaitītiem arī tiem riska faktoriem, kurus konkrētā programma nerisina. Kā arī jābūt rekomendācijām, ar kādu instrumentu palīdzību var tikt risināti programmā neiekļautie riska faktori.

Dzimumnoziedzumu veikšanas riska faktori:

- Devianta seksuālā interese, jo īpaši, kas saistīta ar uzbudinājumu, ko izraisa domas par uzbrukumu un pārmērīga seksuālā apmātība.
- Izteikts empātijas trūkums: nespēja saskatīt situāciju no upura viedokļa, vai arī nepareiza, neatbilstoša upura situācijas izpratne.
- Klients atbalsta seksuāla rakstura likumpārkāpumu izdarīšanu. Tajā skaitā arī seksuāla rakstura likumpārkāpumus interneta vidē.

- Klients aizstāv idejas, kas atbalsta seksuāla rakstura noziegumus, tajā skaitā kognitīvi izkropļojumi kā, piemēram, vienošanās ģimenes lokā par seksuālās vardarbības tēmām (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

4. Efektīvas metodes

Efektīvas metodes Latvijas licencēšanas sistēmā tiek norādītas kā viens no programmas struktūras kritērijiem - Programmas metodika, iekļaujot konkrētas metodes, par kurām var iegūt punktus, neatkarīgi no lietderīguma, vai zinātniskā pamatojuma – “*Lomu spēles*”, “*Diskusiju jautājumi*”, “*Praktiskie vingrinājumi un uzdevumu apraksti*”, “*Uzskates materiāli*”, “*Testi programmas rezultātu novērtēšanai*”, “*Paredzēti uzdevumi ārpus nodarbībām un to rezultātu apzināšanās veids*”, bet Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem pēdējais kritērijs ir nedaudz atšķirīgs “*Paredzēti uzdevumi ārpus nodarbībām un to rezultātu interpretācijas veids, kā arī atgriezeniskās saites forma*”.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Efektīvas metodes:

Ir jābūt pierādījumiem, kas iegūti pētot teorētisko literatūru un praktiskos pētījumus, par programmā izmantoto metožu efektivitāti. Tā kā praksē ne vienmēr teorijās pamatoto metožu izmantošanai ir paredzētais efekts, ir svarīgi, ka izmantoto metožu efektivitāte tiek mērīta arī ar praktisku pierādījumu palīdzību.

Programmas intervences mērķis ir mainīt dinamiskos riska faktorus, kā arī citas likumpārkāpēja īpašības, kas palielina atkārtota likumpārkāpuma izdarīšanas risku.

Lai tiktu izpildīts šis kritērijs, pielikumā jābūt:

- Skaidri aprakstītām izmantotajām terapijas / intervences metodēm.
- Jābūt izmantoto metožu teorētiskam pamatojumam, attiecībā uz darbu ar dinamiskajiem riska faktoriem.
- Jābūt aprakstītiem izvēlēto terapijas/korekcijas metožu efektivitātes pierādījumiem, saistībā ar programmas mērķa grupu.
- Jābūt aprakstītam, kā izvēlētais intervences metodes darbojas kā vienots veselums, viena otru papildinot, kā arī kā tās savstarpēji integrējas (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

5. Programma orientēta uz jaunu prasmju apgūšanu

Latvijas licencēšanas sistēmā informācija par to, ka Programma ir orientēta uz jaunu prasmju apgūšanu ir integrēta pēc mērķa līdzīgi zem Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem apakškritērija Rehabilitācijas programmai - Finanšu vadība. Kā arī daļēji saskan ar Dinamiskajiem riskiem Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem “Uzvedība, emocionālā stabilitāte”, un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem

“Personība, uzvedība, emocionālā stabilitāte” un “Emocionālā stabilitāte” Sociālās uzvedības korekcijas programmās pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā - Programma orientēta uz jaunu prasmju apgūšanu:

Programmas uzdevums ir veicināt tādu sociālo prasmju apgūšanu, kas atvieglo programmas dalībnieku resocializēšanos un palīdz atturēties no atkārtota noziedzīga nodarījuma veikšanas. Arvien biežāk pētījumos tiek konstatēts, ka likumpārkāpēja sociāli vēlamu prasmju apgūšanas veicināšana ir svarīga, lai mazinātu viņa recidīva iespējamību. Šīs prasmes var būt saistītas ar programmas dalībnieka pašpārvaldes, starppersonu funkcionēšanas, problēmu risināšanas un dažādu kognitīvo spēju aspektiem. Minētajām prasmēm programmā jābūt aprakstītām ne tikai kā teorijai vai jaunai informācijai, bet jābūt minētam, kā trenēt un nostiprināt tās ikdienas sadzīves situācijās.

- Uzskaitīt, nodefinēt, kādas tieši prasmes ir plānots attīstīt, iemācīties.
- Pierādīt, ka tieši šīs prasmes ir programmā iesaistāmo likumpārkāpēju iztrūkstošās kompetences.
- Jābūt pamatojumam un pierādījumiem (ja tādi ir) par to, kā katra programmā plānotā prasme attīstīšana, iemaņu apgūšana varētu samazināt recidīva iespējamību un palielināt likumpārkāpēja turpmāku spēju izvēlēties un veikt likumīgas darbības.
- Jābūt norādītam, kā katra konkrētā prasme tiek apgūta (ja tas nav norādīts jau 4. kritērijā)
- Aprakstīt jebkādas papildus pasākumus pamat prasmju apgūšanai, piemēram, saikne ar izglītību vai profesionālo izglītību (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

6. Aprakstīta secība, intensitāte un programmas ilgums

Secība un intensitāte, un daļēji programmas ilgums Latvijas licencēšanas sistēmā ir norādīts pie Nodarbības struktūras *“Uzrādīta nodarbību struktūra, norādīta nodarbības tēma, nodarbību skaits un ilgums, pārtraukumi, ievadaktivitātes, mājas darbi, kopsavilkums. Optimālais programmas ilgums ir 3 - 6 mēneši (atkarībā no nodarbību skaita). Nodarbības paredzētas no 1-2 reizes nedēļā. Nodarbību paredzētais ilgums 2-3 stundas”*, bet Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem *“Uzrādīta nodarbību struktūra, norādīta nodarbības tēma, nodarbību skaits un ilgums, pārtraukumi, ievadaktivitātes, mājas darbi, kopsavilkums”*. Programmas ilgums tiek norādīts licencēšanas vērtēšanas kritērijos zem Programmas hronometrāžas *“Paredzēts kopējais programmas ilgums, programmas iedalījums tematiskajās nodarbībās, norādīts katras daļas (nodarbības) ilgums”*.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Aprakstīta secība, intensitāte un programmas ilgums:

Programmas intervences ilgumam un apjomam jābūt saistītam ar programmas dalībnieku vajadzībām. Jābūt savlaicīgi saplānotām dažādām intervences metodēm, lai tās papildinātu viena otru.

Lai korekcija būtu pēc iespējas efektīvāka, programmas grupas nodarbību biežumam un skaitam jābūt saskaņā ar intervences nepieciešamību katram grupas dalībniekam. Tas parasti būs atkarīgs no grupas dalībnieku mācīšanās stila, spējām, no riska līmeņa, cik lielā mērā terapijas procesā risināmie dinamiskie riska faktori varētu būt noturīgi pret paredzētajām izmaiņām: īsāka un mazāk intensīva programma varētu būt piemērotāka zemāka riska klientiem, augstāka riska klientiem būs piemērotāka intensīvāka un garāka programma.

Nepieciešams norādīt programmas kopējo garumu un pierādīt, ka programmas ilgums būs pietiekams, lai panāktu ilgstošas pārmaiņas klienta sociālajā uzvedībā.

Parādīt, kā ar programmas intensitātes, ilguma un nodarbību secības pielāgošanu var sasniegt dažāda riska līmeņa klientu vajadzības un mācīšanās stilus.

Jāapraksta dažādu programmas fāžu secība, garums un vai ir atšķirība starp fāzēm.

Lai izpildītu šo kritēriju, pieteikumā jābūt:

- Norādītam programmas kopējam garumam un pierādīt, ka programmas ilgums ir pietiekams, lai panāktu ilgstošas pārmaiņas.
- Jāuzrāda nodarbību intensitāte, ilgums un ja nepieciešams, nodarbību pielāgošanas iespējas dažādiem riska līmeņiem, dalībnieku mācīšanās stilam un vajadzībām.
- Jāapraksta dažādu programmas fāžu secība, garums un pārtraukumi starp programmas fāzēm, ja tādi ir, ar to pamatojumu.
- Jānorāda vai programmā ir paredzēti arī mājas darbi starp sesijām. Ja tādi ir, jāapraksta mājas darbu būtība un mērķis.
- Jābūt aprakstītai rīcībai, kas tiek veikta, ja grupas dalībnieks ir izlaidis kādu nodarbību un/vai klienta progress tiek vērtēts kā nepietiekams, vai ir atklāti jauni klienta riski vai vajadzības.
- Jāapraksta jebkuru pirms programmas sagatavošanās posmu, kā arī jebkuru nepieciešamo darbību, kas jāveic pēc programmas pabeigšanas (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

7. Iesaistīšana un motivācijas sistēma

Iesaistīšana un motivācijas sistēma pie akreditācijas kritērijiem Latvijā netiek norādīta atsevišķi, bet saturiski līdzīgi ir minēts “*Norādītas metodes klienta motivēšanai dalībai programmā*” pie Programmas pasniedzēja rokas grāmatas.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Iesaistīšana un motivācijas sistēma:

Programmā jābūt strukturētai tā, lai maksimāli palielinātu klientu iesaistīšanos tajā un uzturētu motivāciju aktīvi piedalīties.

Programma, visticamāk, nebūs efektīva, ja likumpārkāpēji tajā neiesaistīsies pietiekoši aktīvi. Tas, cik aktīvi klienti iesaistās programmas uzdevumos un procesos, daļēji ir atkarīgs no programmas vadītāju sagatavotības līmeņa, no tā kā programma tiek pasniegta, un arī no tā, cik lielā mērā programmas saturs ir atbilstošs klienta riskiem un vajadzībām. Viens no iesaistīšanās motivācijas rādītājiem ir to likumpārkāpēju īpatsvars, kas pabeidz programmu. Katrs likumpārkāpēja izstāšanās vai izslēgšanas no grupas gadījums ir jāizanalizē un jāizprot izstāšanās iemesli.

Pieteikumā jābūt:

- Atainotam, kā tiek vērtēta grupas dalībnieka motivācija piedalīties programmā.
- Aprakstītiem visiem pasākumiem, kas veikti, lai paaugstinātu klienta motivāciju piedalīties programmā.
- Aprakstītām metodēm, kuras tiek izmantotas motivācijas uzturēšanai programmas laikā.
- Aprakstītam kā tiek nodrošinātas klienta vajadzības, kas ir saistītas ar likumpārkāpēja vecumu, dzimumu, etnisko izcelsmi, mācīšanās stilu un personīgo dzīvi.
- Aprakstītam kā tiek veidots kontakts, pārrunas ar citām klienta resocializācijas procesā iesaistītajām personām (dažādiem speciālistiem un ģimenes locekļiem) (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

8. Programmas un pakalpojumu ilgtspējība

Programmas pakalpojumu ilgtspējība pie licencēšanas kritērijiem Latvijā netiek norādīta.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Programmas un pakalpojumu ilgtspējība:

Jābūt skaidrai saiknei starp programmu un vispārējo likumpārkāpēja resocializācijas procesu. Lai spētu noorganizēt pēc iespējas ilgtspējīgāku rezultātu, panāktu progresu, programmas ir jāintegrē klienta resocializācijas, uzraudzības procesā. To efektīvāk panākt, sadarbojoties programmas vadītājam ar lietas vadītāju, resocializācijas darbinieku vai sociālo darbinieku. Jautājumos, kas saistīti ar sabiedrības drošību, ir jāparedz informācijas apmaiņas process starp iepriekš minētajiem darbiniekiem vai institūcijām, lai likumpārkāpējus varētu pēc iespējas efektīvāk uzraudzīt (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

9. Procesa novērtēšanas sistēma un integritāte

Procesa novērtēšanas sistēma un integritāte pie licencēšanas kritērijiem Latvijā daļēji tiek norādīta. Integritātes ietvaros Latvijas licencēšanā tiek norādīti pielikumi “Pirms katra pielikuma vai pielikumu grupas (izdales materiāli, uzskates materiāli, diagrammas, statistikas dati, ilustrācijas u.c.) uzrādīta informācija, kādai nodarbībai un kādai aktivitātei tiek izmantoti konkrētie izdales materiāli”, Programmas pasniedzēja rokasgrāmata, kas ietver “Programmas pasniedzēja rokasgrāmatā aprakstītas nodarbību, grupu darba, lomu spēļu u.c. metodes un pasniegšanas paņēmieni: *programmas realizācijai paredzētas pārbaudītas un atzītas metodes (vēlamas ir interaktīvas metodes – diskusijas, darbs grupās, lomu spēles u.c.). Paredzot jaunas metodes, uzrādīts pietiekams teorētiskais pamatojums ar atsaucēm uz informācijas avotiem*”,

“Uzrādīti ieteikumi pasniedzējam”, “Akcentēti jautājumi, kuriem būtu jāpievērš īpaša uzmanība”, “Norādīti uzdevumi katram programmas posmam”, “Norādīti paņēmieni situācijas kontrolei”, “Norādīti programmas dalībnieku atlases kritēriji un kārtība”, “Norādītas metodes klienta motivēšanai dalībai programmā”, “Aprakstīti organizatoriskie jautājumi”, “Aprakstīts nepieciešamais aprīkojums” un dalībnieka rokasgrāmata “Dalībnieka rokasgrāmatā doto uzdevumu nosacījumi ir identiski ar pasniedzēju grāmatā dotajiem”. Dalībnieka rokasgrāmata nav Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Procesa novērtēšanas sistēma un integritāte:

Jābūt izstrādātiem programmas kvalitātes monitorēšanas nosacījumiem, lai nepārtraukti tiktu sekots līdzi programmas realizēšanas kvalitātei, kā arī lai noteiktu tos programmas aspektus, kas darbojas ne tā kā paredzēts, un tos laicīgi mainītu.

Ja programma netiek pareizi uzraudzīta, palielinās risks, ka netiks panākti uzstādītie mērķi un programmas efektivitāte mazināsies. Tāpēc nepieciešams izveidot sistēmu, kas nodrošina programmas integritātes saglabāšanu un novērš jebkuras novirzes no programmas kvalitātes standartiem. Tiek uzskaitīti trīs īpašie standarti, pie kuriem ir jāpieturas: programmas atbalsta nosacījumi (personāla, kas iesaistīti visā programmas īstenošanas procesā, kvalifikācija, profesionalitāte), programmas integritāte (visi apstākļi, materiāli tehniskā bāze, nepieciešamo resursu pieejamība) un intervenču integritāte (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

10. Pastāvīga izvērtēšana

Patstāvīga izvērtēšana pie licencēšanas kritērijiem Latvijā netiek norādīta.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Pastāvīga izvērtēšana:

Jābūt izstrādātiem programmas efektivitātes novērtēšanas kritērijiem.

Kā viens no kritērijiem ir ilgtermiņa recidīva mērījumi. Taču arī dinamisko riska faktoru izmaiņu novērojumi ir kā viens no programmas efektivitātes rādītājiem.

Lai spētu novērtēt programmas efektivitāti, svarīgi būtu ievākt datus par programmas dalībniekiem, viņu dinamiskajiem riska faktoriem pirms programmas uzsākšanas, iepriekšējo pārkāpumu vēsturi, kā arī par klienta klīniskajiem rādītājiem.

Visi šie paši rādītāji jāievāc pēc programmas pabeigšanas un atkārtoti vēl pēc kāda laika. Ja pētījuma rezultātā tiek izdarīti secinājumi, ka intervences rezultāti nav pietiekoši labi, šie pētījuma rezultāti jāiesniedz arī akreditācijas komisijai (Aarten, Heijden & Laan, 2011).

11. Ētika

Ētika pie akreditācijas kritērijiem Latvijā netiek norādīta.

Dānijas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas sistēmā – Ētika:

Kritērija mērķis ir veicināt programmas izstrādātāju un programmas darbinieku izpratni par viņu izturēšanās pret klientiem nozīmi programmas mērķu sasniegšanā (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

3.4. Kārtība, kādā licencē un īsteno probācijas programmas, licencēšanas termiņi un licencēšanas vērtējuma piešķiršana

3.4.1. Probācijas programmu licencēšanas un īstenošanas kārtība

2. attēls. Probācijas programmu licencēšana

Ministru kabineta noteikumi nosaka kārtību, kādā licencē un īsteno probācijas programmas (sk. 2. att.). Licencētās programmas īsteno mērķa grupām - probācijas klienti un ar brīvības atņemšanu notiesātās personas, kas izcieš sodu.

Probācijas programmu licencēšanas komisija (turpmāk – komisija) ir koleģiāla institūcija, kuras mērķis ir licencēt probācijas programmas (sk. 3. att.). Komisijas nolikums nosaka komisijas darbības organizāciju, komisijas priekšsēdētāja, komisijas priekšsēdētāja vietnieka un citu komisijas locekļu kompetenci probācijas programmu licencēšanā, kā arī komisijas lēmumu pieņemšanas kārtību. Komisijai ir probācijas programmu licencēšana funkcija (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

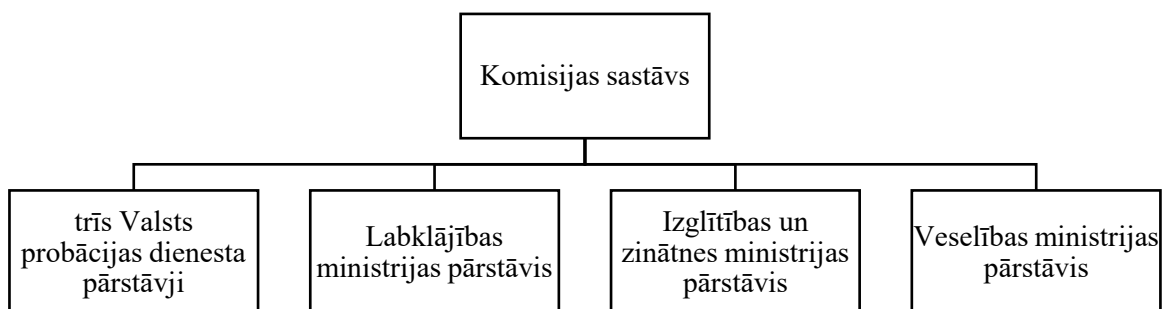
Komisijai ir šādi uzdevumi:

- izskatīt iesniegtos iesniegumus par programmas licencēšanu un licences derīguma termiņa pagarināšanu un tam pievienotos dokumentus;

- noformēt un izsniegt licenci;
- veikt licencēto probācijas programmu uzskaiti.

Komisijai ir šādas tiesības: pieņemt lēmumu par

- licences izsniegšanu;
- atteikumu licencēt probācijas programmu;
- licences derīguma termiņa pagarināšanu uz trim gadiem;
- atteikumu pagarināt licences derīguma termiņu;
- izsniegtās licences anulēšanu;
- pieaicināt komisijas darbā par konsultantiem amatpersonas, zinātniekus, speciālistus (turpmāk – eksperti);
- sadarboties ar valsts un pašvaldību institūcijām, juridiskām un fiziskām personām, kā arī ar ārvalstu personām un organizācijām;
- pieprasīt un saņemt no valsts un pašvaldību institūcijām, biedrībām un nodibinājumiem komisijas uzdevumu izpildei nepieciešamo informāciju (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

3. attēls. Probācijas programmu licencēšanas komisijas sastāvs

Komisijas priekšsēdētājs un komisijas priekšsēdētāja vietnieks ir Valsts probācijas dienesta amatpersonas. Ja komisijas sēdē izskata probācijas programmu, kuras mērķauditorija ir nepilngadīga persona, uz sēdi uzaicina Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas pārstāvi. Komisijas sēdes sasauc ne retāk kā reizi mēnesī. Komisijas sēdes ir atklātas, ja vien ar komisijas lēmumu nav noteikts citādi (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

Komisijas priekšsēdētājs:

- organizē un vada komisijas darbu;

- bez īpaša pilnvarojuma pārstāv komisiju;
- sasauc komisijas sēdes un apstiprina to darba kārtību;
- uzaicina ekspertus piedalīties komisijas sēdēs;
- paraksta komisijas lēmumus, komisijas sēžu protokolus un citus komisijas dokumentus.

Komisijas priekšsēdētāja prombūtnes laikā viņa pienākumus pilda komisijas priekšsēdētāja vietnieks.

Komisijas locekļi:

- piedalās lēmumu sagatavošanā un pieņemšanā;
- izvērtē un sniedz rakstisku atzinumu par iesniegtajām programmām;
- sagatavo un iesniedz komisijas priekšsēdētājam priekšlikumus komisijas darba pilnveidošanai.

Komisijas sekretārs:

- pēc iesniedzēja pieprasījuma sniedz informāciju, kas saistīta ar probācijas programmu licencēšanu;
- pieņem un reģistrē komisijai adresētus iesniegumus un dokumentus, kā arī kārtō komisijas lietvedību;
- sagatavo komisijas sēdes materiālus, darba kārtību un protokolē komisijas sēdes;
- ne vēlāk kā piecas darbdienu pirms komisijas sēdes elektroniski nosūta komisijas locekļiem uzaicinājumu uz komisijas sēdi un sēdes darba kārtību;
- sagatavo komisijas lēmumu un citu ar komisijas darbu saistīto dokumentu projektus;
- saskaņā ar sēdē nolemtō iesniegtās programmas elektroniski nosūta komisijas locekļiem izvērtēšanai;
- reģistrē izsniegtās licences.

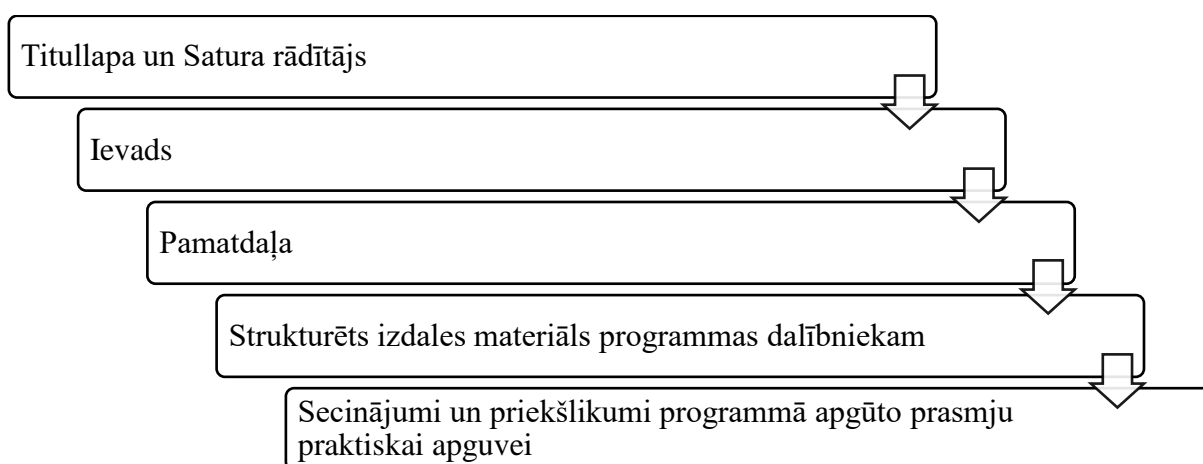
Komisijas sekretariāta funkcijas īsteno Valsts probācijas dienests. Valsts probācijas dienesta vadītājs ar rīkojumu nosaka personu, kura pilda komisijas sekretāra pienākumus (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

Komisija ir lemttiesīga, ja tās sēdē piedalās vismaz četri komisijas locekļi. Ja komisija nav lemttiesīga, piecu darbdienu laikā sasauc atkārtotu sēdi, nemainot darba kārtību. Uzaicinātajiem ekspertiem un komisijas sekretāram nav balsstiesību komisijas lēmumu pieņemšanā. Komisija pieņem lēmumus ar vienkāršu balsu vairākumu, atklāti balsojot. Ja balsu skaits sadalās vienādi, izšķirošā ir komisijas priekšsēdētāja balss (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

Komisijas sēdes protokolē. Piecu darbdienu laikā, pēc komisijas sēdes, komisijas sekretārs sagatavo un elektroniski nosūta komisijas locekļiem saskaņošanai sēdes protokola projektu. Komisijas loceklis piecu darbdienu laikā pēc protokola projekta saņemšanas

elektroniski to saskaņo vai izdara protokola projektā atbilstošus precizējumus un nosūta tos komisijas sekretāram. Ja minētajā termiņā attiecīgās darbības nav veiktas, protokola projekts uzskatāms par saskaņotu. Komisijas protokolu paraksta visi komisijas locekļi, kas piedalījušies sēdē, un komisijas sekretārs. Protokolu elektroniski nosūta visiem komisijas locekļiem. Komisijas darbu materiāltehniski nodrošina Valsts probācijas dienests, tam piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

4. attēls. Probācijas programmu veidošanas kritēriji

Tiesības iesniegt komisijai iesniegumu par programmas licencēšanu ir fiziskai un juridiskai personai. Licencēšanas komisija (turpmāk - komisija) pēc tam, kad saņemts iesniegums par programmas licencēšanu, var pieaicināt ekspertu vai atbilstošās nozares pārstāvi programmas novērtēšanai un atzinuma sagatavošanai. Eksperta vai atbilstošās nozares pārstāvja atzinumu pievieno iesniegtajiem dokumentiem un izskata komisijas sēdē. Minētajam atzinumam ir ieteikuma raksturs (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

Iesniegumam par programmas licencēšanu pievieno šādus dokumentus:

- programmu (papīra formā un elektroniski) (sk. 4. att.);
- iesniedzēja vērtējumu licencējamai programmai;
- programmas aprakstu (saturs un norise);
- ar programmu saistīto zinātnisko pētījumu datus (ja tādi ir pieejami), kuri pamato licencējamās programmas aktualitāti;
- licencējamās programmas īstenošanai nepieciešamo materiāltehniskā nodrošinājuma uzskaitījumu (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas process

Pieteikumam, kas tiek iesniegts komisijai, jābūt īsam un kodolīgam programmas pārskatam. Programmas aprakstam nevajadzētu būt garākam par trīs lapaspusēm. Tajā jābūt kodolīgi aprakstītai mērķa grupai, sesiju skaitam, garumam un intervences metodēm. Kopsavilkumam jāseko uzvedības pārmaiņu modeļa principiem. Tajā, pamatojoties uz pētījumiem un teoriju, tiek aprakstīts, kā tiek plānots programmas darbs, ietekme uz klienta domāšanas un uzvedības izmaiņām. Akreditācijas panelis pieļauj arī iespēju izskatīt programmu konsultatīvā veidā, vēl pirms tā tiek pieteikta akreditācijas procesam. Konsultācijas, rekomendācijas un ieteikumi parasti tiek sniegti programmas agrīnā izstrādes stadijā. Programmas izstrādātāji var sazināties ar akreditācijas paneļa ekspertu grupu jebkurā akreditācijas procesa brīdī. Pēc pilnībā visu nepieciešamo dokumentu iesniegšanas, akreditācijas komisijas priekšsēdētājs nosūta visiem, konkrētās programmas izvērtēšanā iesaistītajiem komisijas locekļiem, pilnu dokumentu paketi. Programmas izskatīšana parasti aizņem divas nedēļas, tādēļ visbiežāk komisijas sēde tiek nozīmēta pēc divām nedēļām. Šajā sanāksmē piedalās arī programmas iesniedzējs, kurš prezentē izstrādāto programmu un atbild uz jautājumiem.

Atsevišķi tiek iesniegtas arī piecas dažādas rokasgrāmatas:

- Programmas teorijas rokasgrāmata – teorētiskā bāze, uz kuras pamata būvēta konkrētā programma un aprakstīts pārmaiņu modelis (*model for change*).
- Programmas satura rokasgrāmata – tajā detalizēti aprakstīta katra programmas nodarbība. Tai jābūt aprakstītai tā, lai programmas vadītājs var konkrēto nodarbību skaidri izprast un novadīt.
- Diagnostikas rokasgrāmata – novērtēšanas rokasgrāmata, kurā ietverti visi diagnostikas instrumenti, kas tiek izmantoti programmas īstenošanas laikā, kā arī aprakstīts šo testu rezultātu administrēšanas process.
- Programmas realizēšanas rokasgrāmata – tajā tiek aprakstīti kritēriji un process programmas vadītāju atlasei, kā arī klienta mērķa grupas atlases kritēriji un procedūra.
- Darbinieku apmācību procesa rokasgrāmata – sniedz informāciju par visu izglītošanas kursu, kas paredzēts topošajiem programmas vadītājiem (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

Lēmumu par programmas licencēšanu komisija pieņem mēneša laikā. Licenci sagatavo 10 dienu laikā pēc tam, kad komisija pieņēmusi lēmumu par programmas licencēšanu.

- Licenci izsniedz papīra formā. Pēc iesniedzēja pieprasījuma licenci noformē elektroniski.
- Licenci paraksta komisijas priekšsēdētājs.
- Licence ir spēkā ar tās izsniegšanas dienu.
- Licenci izsniedz uz trijiem gadiem.

Izsniegtajā licencē ir “Licences Nr.”, “Īstenotāja nosaukums vai vārds un uzvārds”, “Reģistrācijas numurs komercreģistrā vai personas kods”, “juridiskā adrese vai deklarētā”, “Programmas nosaukums”, “Licences izsnigšanas un derīguma datums” un “Licencēšanas komisijas priekšsēdētāja paraksts un tā atšifrējums”. Probācijas programmas licencēšanas iesniegums tiek iesniegts licencēšanas komisijai un satur (sk. 8. tab.) “Informāciju par iesniedzēju”, “Informāciju par programmu”, “Programmas nosaukumu”, “Iepriekšējās licences Nr.”, un “Pielikumus” (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

8. tabula. Probācijas programmas licencēšanas iesnieguma saturs

Informācija par iesniedzēju:	Informācija par programmu:
Nosaukums vai vārds, uzvārds	Nosaukums
Reģistrācijas numurs komercreģistrā vai personas kods	Īstenošanas ilgums vai apjoms (stundās)
Pilnvarotā pārstāvja vārds, uzvārds	Aktivitāšu veidi
Pilnvarotā pārstāvja personas kods	Izmantojamās metodes
Juridiskā adrese vai deklarētā adrese	Mērķis un uzdevumi
Tālruņa numurs, faksa numurs, e-pasts	Mērķauditorija
	Nepieciešamā izglītība potenciālajiem programmas īstenotājiem un prasmes

3.4.2. Probācijas programmu licencēšanas vērtējuma piešķiršana

9. tabula. Kopējais sadaļu vērtējumu iegūstamais punktu skaits

	SUKPPDZ *	SUKPP **	SUKPNP ***	SUKPN ****	Rehabilitācijas programma
Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem					
Programmas tehniskais noformējums	5	5	5	5	5
Programmas struktūras kritēriji	28	28	28	28	28
Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem					
Programmas izstrādes un realizācijas principi	6	6	6	6	6
Programmu funkcijas	6	6	6	6	6
Prasības SUK programmas saturam (mērķim) saistībā ar RVN	42	92	114	108	
Prasības REH programmas saturam (mērķim), saistībā ar RVN					54

*Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem; **Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem; ***Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem; **** Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem.

Licencēšanas programmām ir divas sadaļas “Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem” ar divām apakšsadaļām “Programmas tehniskais noformējums” un “Programmas struktūras kritēriji”, un “Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem” ar trīs apakšsadaļām “Programmas izstrādes un realizācijas principi”, “Programmu funkcijas” un “Prasības SUK programmas saturam (mērķim) saistībā ar RVN”, vai Rehabilitācijas programmai “Prasības REH programmas saturam (mērķim), saistībā ar RVN”. Kopējais sadaļu vērtējumā iegūstamais punktu skaits ir vienāds visām piecām programmām pirmajā daļā “Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem” un to apakšsadaļās. Savukārt otrajā daļā “Prasības programmas saturiskajiem kritērijiem” pirmajās divās apakšdaļās ir vienāds punktu skaits, bet atšķirīgs trešajā sadaļā “Prasības SUK, vai RVN programmas saturam (mērķim) saistībā ar RVN”.

10. tabula. Programmas atbilstība licencēšanai/akreditācijai

	SUKPPDZ *	SUKPP **	SUKPNP ***	SUKPN ****	Rehabilitācijas programma
Atbilst:					
ja programmas vērtēšanā programmas pirmajā sadaļā piešķirti	>24	>24	>26	>26	
ja programmas vērtēšanā programmas otrajā sadaļā piešķirti	>48	>24	>24	>24	
ja programmas vērtēšanā programmai piešķirti					>80
Atbilst ar nosacījumiem:					
ja programmas vērtēšanā programmas pirmajā sadaļā piešķirti	<20	<20	<20	<20	
ja programmas vērtēšanā programmas otrajā sadaļā piešķirti	<33	<18	<18	<18	
ja programmas vērtēšanā programmai piešķirti					<60
Neatbilst:					
ja programmas vērtēšanā programmas pirmajā sadaļā piešķirti	<20	<20	<20	<20	
ja programmas vērtēšanā programmas pirmajā sadaļā piešķirti	<33	<18	<18	<18	
ja programmas vērtēšanā programmai piešķirti					<60
maksimālais piešķiramo punktu skaits	87	137	158	152	99

*Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem; **Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem; ***Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem; **** Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem.

Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem programmas atbilstības licencēšanas punkti tiek dalīti divās sadaļās, kurās ir jāiegūst konkrēts skaits punktu, lai programma tiktu apstiprināta. Rehabilitācijas programma tiek vērtētā neizdalot sadaļās. Kopumā licencēšanas vērtējums var būt “ atbilst”, “atbilst ar nosacījumiem”, vai “neatbilst”.

Katrai no programmām ir atšķirīgs maksimālais piešķiramo punktu skaits. Programmas vērtēšanas pirmajā sadaļā piešķirto punktu skaits četrām programmām, izņemot Rehabilitācijas programmu ir līdzīgs, lai “atbilstu” programmas licencēšanai, un arī “atbilst ar nosacījumiem” un “neatbilst” licencēšanai iegūstamo punktu skaits ir vienāds. Savukārt programmas otrajā sadaļā piešķirto punktu skaits ir vienāds trīs programmām, bet atšķirīgs Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem un Rehabilitācijas programmai, kā arī trīs programmām ir vienāds otrajā sadaļā piešķiramais punktu skaits “atbilst ar nosacījumiem” un “neatbilst”, izņemot Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem un Rehabilitācijas programmai.

Kopumā maksimālais piešķiramo punktu skaits ir plaša intervāla starp piecām programmām, sākot no 87 punktiem Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem līdz 158 punktiem Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem. Rehabilitācijas programmas vērtēšana, programmas atbilstībai licencēšanai punktu sistēma, ir atšķirīgāka par pārējām četrām programmām. Kā arī atšķirīgs vērtēšanas punktu skaits ir Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem.

Neatkarīgi no maksimāli iegūstamā punktu skaita, licencēšanas procesā, Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem pastāv vienāds punktu skaits, lai programma “atbilstu”, “atbilstu ar nosacījumiem” un “neatbilstu” licencēšanai, tas nav atbilstoši un loģiski. Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem un Rehabilitācijas programmai iegūstamo punktu skaits, lai programma atbilstu licencēšanai, ir atšķirīgs no pārējām programmām.

Anglijas un Velsas resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas vērtēšanas punkti:

Sanāksmes laikā par katru programmas kvalitātes vērtēšanas kritēriju akreditācijas komisija piešķir punktus. Divus punktus par pilnībā izpildītu kritēriju, vienu punktu par daļēji izpildītu kritēriju un punktus nepiešķir par konkrēto kritēriju, ja tas tiek izvērtēts kā pilnībā neatbilstošs. Ir vairāki kritēriji, kuriem obligāti jāsaņem 2 punktus, lai tiktu uzskatīts, ka programma var saņemt akreditētas programmas statusu.

Punktu piešķiršanas sistēma akreditēšanas procesā:

- Lai programma saņemtu akreditētas programmas statusu, tai ir jāsaņem 18 – 20 punkti novērtēšanas sistēmā.
- Ja programma saņem 16 – 17 punktus akreditācijas procesā, ekspertu grupa var piešķirt pagaidu akreditācijas statusu programmai ar papildus nosacījumiem, kas jākorrigē gada laikā (vai ilgākā laikā, ja tas tiek atsevišķi norādīts).
- Programmas saturā, formā var tikt konstatētas arī lielākas nepilnības, kas liedz piešķirt jebkādu akreditācijas statusu. Šādā gadījumā akreditācijas komisija sniedz priekšlikumus vai konsultācijas lielākai programmas koriģēšanai, lai varētu atkārtoti iesniegt programmu akreditācijai. Taču var būt arī sniegts tāds atzinums, kas konkrēto programmu atzīst par pilnībā nepiemērotu klientu uzvedības korekcijai.
- Atkārtota akreditācija programmām tiek veikta pēc 5 gadiem, vai arī gadījumos, kad tiek secināts, ka programmā ir jāveic nozīmīgas korekcijas. Atkārtotas akreditācijas procesā programmas kvalitātes kontrolei tiek pakļauti visi tie paši kritēriji, kas jau pirmreizējās akreditācijas laikā, kā arī papildus tiek sagaidīts, ka tiek iesniegti pārskati par programmas realizēšanas gaitu un sasniegtajiem rezultātīvajiem rādītājiem. Vēlams iesniegt arī kādu pētījumu, kas veikts programmas īstenošanas laikā (*Aarten, Heijden & Laan, 2011*).

3.4.3. Probācijas programmu licencēšanas termiņi un īstenošana

Licencētās programmas īsteno Valsts probācijas dienesta, Ieslodzījuma vietu pārvaldes vai programmas īstenotāja noteiktajās vietās. Programmas īstenotājs ir atbildīgs par programmas īstenošanu atbilstoši tiem dokumentiem, kuri tika pievienoti iesniegumam par programmas licencēšanu (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29). Programmas īstenotājam nepieciešams iegūt un apkopot pārbaudāmu, ticamu un objektīvu informāciju par programmas teorētiski izvirzīto mērķu un uzdevumu sasniegšanu. Šo informāciju programmas īstenotājs iesniedz komisijai pēc tās pieprasījuma. Programmu drīkst īstenot tikai programmas īstenotāja īpaši apmācīti speciālisti. Licencētās programmas īsteno šādām mērķa grupām: probācijas klienti; ar brīvības atņemšanu notiesātās personas, kas izcieš sodu. Programmas īstenotājs nodrošina, lai minētās personas ievēro šādus nosacījumus:

- apmeklē nodarbības programmas īstenotāja norādītajā laikā;
- ievēro programmā izvirzītos noteikumus un prasības;
- līdzdarbojas programmas nodarbībās;
- programmas īstenošanas vietā un laikā neatrodas alkohola, narkotisko vai psihotropo vielu reibumā (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

Ja tiek pārkāpti minētie nosacījumi, programmas īstenotājs lemj par pārkāpēja atskaitīšanu no konkrētās programmas un atkārtotu iesaistīšanu programmā, sākot nodarbības no sākuma.

Iesniedzēji	Novērtēšanas sistēma	Akreditācijas statusa termiņš
Fiziska vai juridiska persona	Punktu sistēma 3 iespējamie akreditācijas līmeņi	3 gadi

Komisija atsaka licencēt programmu šādos gadījumos:

- nav iesniegti visi norādītie dokumenti programmu licencēšanai;
- programma neatbilst programmas veidošanas minētajām prasībām;
- programma neatbilst probācijas mērķiem;
- nav izstrādāts licencējamās programmas saturs un tās īstenošanas mehānisms;
- sniegtas nepatiesas ziņas par programmas autortiesībām, blakustiesībām un zinātnisko pētījumu rezultātiem (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

Iesniedzējs ne agrāk kā divus mēnešus pēc tam, kad saņemts atteikums licencēt programmu, var atkārtoti iesniegt iesniegumu programmas licencēšanai. Komisija pieņem lēmumu par izsniegtās licences anulēšanu šādos gadījumos:

- stājies spēkā tiesas nolēmums par attiecīgā darbības veida aizliegumu programmas īstenotājam vai tiesas nolēmumā konstatēts, ka programmas īstenotājs pārkāpis ar programmas vai licences izmantošanu saistītos normatīvos aktus;
- programmas īstenotājs ir pārtraucis licencēto darbību un par to ir iesniedzis komisijai iesniegumu;
- atbilstoši valsts vai pašvaldību institūciju izsniegtajiem dokumentiem vai pieņemtajiem lēmumiem konstatēts, ka programmas īstenotājs komisijai, valsts institūcijām vai pašvaldībām sniedzis nepatiesas ziņas par programmas autortiesībām, blakustiesībām un zinātnisko pētījumu rezultātiem (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

3.4.4. Latvijas un ārvalstu resocializācijas programmu licencēšanas/akreditācijas procedūra, licencēšanas/akreditācijas piešķiršana

Lielāka daļa akreditācijas paneļu ir noteikuši savu kopsapulču laiku 2 – 4 reizes gadā, konkrētos datumos. Tādēļ programmu iesniedzēji jau iepriekš ir informēti par datumiem, uz kuriem viņi var programmas iesniegt akreditācijai. Pārsvārā programmu iesniegšanas laiks tiek nozīmēts vienu mēnesi pirms akreditācijas paneļa sanāksšanas. Komisijas locekļi uz sēdes sanāksšanas dienu programmas ir izskatījuši, un lielākajā daļā valstu programmas akreditācijas statusa piešķiršanas lēmums tiek pieņemts sēdes dienā. Ir valstis, kuras lēmumu par akreditāciju tomēr pieņem kādu nedēļu pēc kopsapulces, jo visi akreditācijas paneļi komisijas sēdē aicina piedalīties arī programmas autorus, un viņiem tiek uzdoti papildu jautājumi, precizējumi un noskaidrotas detaļas.

Daļā valstu pirmo programmas kvalitātes atbilstības izskatīšanas posmu veic akreditēšanas paneļa sekretārs. Tikai tad, ja lielos vilcienos programma atbilst akreditācijas kritērijiem, tiek pieņemts lēmums to izsūtīt pārējiem ekspertiem. Tas tiek darīts, lai veltīgi netiktu tērēti augsti kvalificētu profesionāļu laika resursi.

Lielākā daļa citu valstu akreditācijas komisijas programmām piešķir vairāku līmeņu akreditāciju (sk. 11. tab.):

1. “Akreditēta programma”.
2. “Akreditēta ar nosacījumiem”.
3. “Neakreditēta, bet pārstrādājot, iesniedzama atkārtotai akreditēšanai”.
4. “Nav akreditēta”.

Otrajā un trešajā gadījumā programmas tiek papildinātas un iesniegtas pirms nākošās akreditācijas komisijas sēdes. Reizēm nepieciešamās korekcijas ir tik ievērojamas, ka programmas autori programmu ir gatavi iesniegt tikai pēc gada.

Ir valstis, kuras vēl neakreditēto programmu ievieš kā pilotprogrammu. Šajā gadījumā komisijas locekļi drīkst apmeklēt nodarbības un vērot kā programma tiek īstenota darbā ar klientiem.

Tā kā ir valstis, kuras paralēli programmu akreditēšanai veic arī programmu ieviešanas un īstenošanas kvalitātes uzraudzību, analīzi un izvērtēšanu, tad šīm valstīm ir izvirzīts vēl papildus viens akreditācijas līmenis - pilnībā akreditētas programmas status vai arī programmas īstenošanā akreditācijas statusa piešķiršana. Tas nozīmē, ka arī akreditācijas statusu saņēmušai programmai var netikt piešķirts programmas īstenošanas statuss, ja eksperti izvērtējuši, ka konkrētā programma netiek īstenota tā, kā tas ir paredzēts programmā.

11. tabula. Licencēšanas/akreditācijas statusa termiņa un novērtēšanas sistēmas apkopojums

	Novērtēšanas sistēma	Akreditācijas statusa termiņš
Kanāda	Diskusijas. 3 iespējamie akreditācijas līmeņi	5 gadi
Dānija	Punktu sistēma 4 Iespējamie akreditācijas līmeņi	5 gadi
Anglija, Velsa	Punktu sistēma 4 Iespējamie akreditācijas līmeņi	5 gadi
Somija	Diskusijas 2 iespējamie akreditācijas līmeņi	Individualizēti piešķirts termiņš. 4-6 gadi
Norvēģija	Diskusijas 4 iespējamie akreditācijas līmeņi	5 gadi
Skotija	Punktu sistēma 2 Iespējamie akreditācijas līmeņi	5 gadi
Zviedrija	Punktu sistēma 4 Iespējamie akreditācijas līmeņi	2 gadi
Nīderlande	Punktu sistēma 4 Iespējamie akreditācijas līmeņi	5 gadi
Latvija VPD	Punktu sistēma 3 iespējamie akreditācijas līmeņi	3 gadi

Redzams (sk. 11. tab.), ka visās valstīs akreditācijas laiks ir uzrādīts aptuveni 5 gadi, izņēmums ir Zviedrija. Visās valstīs pēc pieciem gadiem programma atkārtoti tiek iesniegta pilnā apjomā akreditācijas komisijai, bet klāt jāpievieno programmas rezultatīvie rādītāji, mērījumi, kas veikti piecu gadu laikā. Ja programmas rezultātīvo rādītāju nav, vai tie ir negatīvi, programma tiek izņemta no akreditēto programmu saraksta un tās īstenošana tiek pārtraukta. Atkārtotā programmas akreditācija ir tas brīdis, kad programmas īstenoņi vai autori var vērsties pie akreditācijas komisijas ar priekšlikumiem veikt kādas izmaiņas programmā, ja ir pierādījumi, ka kāds uzdevums vai aktivitāte ir maz efektīva.

Zviedrijā tiek uzskatīts, ka programmai ir beztermiņa akreditācija ar nosacījumu, ka katru otro gadu akreditācijas komisijai tiek iesniegti programmas rezultatīvie rādītāji. Ja tie ir pozitīvi, programmai automātiski tiek pagarināta akreditācija atkal uz nākošiem diviem gadiem.

Latvijas Valsts probācijas dienesta licencēšanas komisija izsniedz licenci uz 3 gadiem. Pēc trīs gadiem programma tiek iesniegta atkārtotai licencēšanai (Latvijas Vēstnesis, 2008, 29).

Secinājumi un priekšlikumi

Pētījuma ievadā izvirzītais mērķis, apzināt esošo situāciju resocializācijas programmu licencēšanas jomā Latvijā ir izpildīts. Tika veikti izvirzītie darba uzdevumi, un pētījuma laikā tika noskaidrots, kāda ir Latvijas prakse resocializācijas programmu licencēšanas jomā. Tika apkopota un analizēta informācija no Eiropas ieslodzījuma vietu informācijas sistēmas, dažādu valstu Ieslodzījuma vietu administrācijām un Probācijas dienestu mājas lapām, personīgās komunikācijas ar Latvijas speciālistiem un normatīvajiem aktiem, par Latvijā esošo resocializācijas programmu licencēšanas specifiku. Ārvalstīs, runājot par programmu kvalitātes nodrošināšanu, tiek lietots temins programmu akreditācija. Latvijā programmas tiek licencētas, bet akreditētas tiek iestādes, kurās licencētās programmas tiek īstenotas. Šī pētījuma ietvaros termini programmu akreditācija un programmu licencēšana tika lietoti kā sinonīmi, lai saglabātu oriģinālo terminu lietojumu dažādās valstīs.

Secinājumi no VPD licencēšanas komisijas locekļu intervijām

- Latvijas licencēšanas komisijā piedalās vairāki profesionāļi no dažādām jomām – pedagoģijas, psiholoģijas, probācijas un tiesību zinātnes, kā arī pozitīvs aspekts ir, ka komisijas sēdēs piedalās programmas autors vai programmas direktors.
- Probācijas programmu licencēšana procesa aspekti, kurus nepieciešams pilnveidot:
  - Licencēšanas komisijas objektivitāti – jo lēmumu pieņemšanā piedalās arī programmu direktori un programmu iesniedzēji.
  - Licencēšanas komisijā trūkst komisijas darbam piesaistīti profesionāļi no akadēmiskās vides un praktiķi no konkrētām jomām: psiholoģijas, psihoterapijas, kriminoloģijas, pedagoģijas, veselības jomas.
  - Izstrādātajai licencēšanas sistēmai trūkst zinātniski – pētnieciskā pamatojuma.
  - Trūkst programmu efektivitātes mērījumi.
  - Nepieciešams licencēšanas kritēriju standarts, vai arī jāpakļaujas vispārējiem izglītības programmu standartiem.
- Intervijās atspoguļojās vairāki aspekti, saistībā ar probācijas programmu licencēšanas mērķi: uzturēt augstus standartus (satura, struktūras, formas), nodrošināt uzvedības korekcijas programmu kvalitāti un nodrošināt, ka praksē tiek izmantotas pārbaudītas un efektīvas programmas.
- Latvijā programmu licencēšanas process šobrīd ir pieņemams, bet to ir nepieciešams uzlabot un pilnveidot, balstoties uz jaunākajām atziņām no zinātniskās literatūras.
- Vairākums ekspertu no programmu licencēšanas komisijas uzskata, ka punktu piešķiršanas sistēma ir atbilstoša, bet daļa no komisijas locekļiem uzskata, ka ir

nepieciešami pilnveidojumi un punktu piešķiršanas sistēmai jābūt zinātniski – pētnieciski pamatotai.

Priekšlikumi no licencēšanas komisijas locekļu intervijām

- Programmu licencēšanas procesā programmas autors/direktors/iesniedzējs drīkst piedalīties tikai kā programmas iesniedzējs, bez tiesībām pašam vērtēt iesniegto programmu.
- Licencēšanas komisijas priekšsēdētājam būtu jābūt neitrālai personai, kas nav saistīta ar programmas autoru vai ar iestādi, kas programmu iesniegusi licencēšanai.
- Komisijas darbību veidot uz pierādījumiem balstītu un ar zinātnisku pamatojumu (programmu kvalitātes kritērijus, vērtēšanas anketas un punktu piešķiršanas sistēmu, pašu programmu vērtēšanas procedūru, piesaistītos ekspertus).
- Izveidot un iekļaut licencēšanā programmu efektivitātes mērījumus - pilotprogrammas īstenošanas rezultātīvos rādītājus, pirms pirmās programmas licencēšanas, un kā obligātu nosacījumu, kurš jāizpilda, pirms programmas atkārtotas licencēšanas.
- Licencēšanas komisija varētu būt viena visām tām valsts un pašvaldību iestādēm, kas kā uzvedības korekcijas instrumentu izmanto uzvedības korekcijas programmas.
- Turpināt pilnveidot licencēšanas procesu, balstoties uz zinātnisko literatūru.
- Licencēšanas anketai nepieciešama pārstrāde, lai tā atbilstu Riska un vajadzību novērtēšanas instrumentiem un sistēmai.

Secinājumi no Latvijas resocializācijas programmu licencēšanas sistēmas

- Kopš 2009. gada Valsts probācijas dienestā ir izstrādāta Probācijas programmu licencēšanas sistēma, bet Ieslodzījuma vietu pārvaldes ietvaros programmu licencēšana nav veikta un nav arī izstrādāta programmu licencēšanas sistēma.
- Pārsvarā ārvalstīs tiek licencētas/akreditētas korekcijas programmas: ieslodzījumā, brīvībā, vispārējās, specializētās, jauniešu un pieaugušo, Latvijas Valsts probācijas dienests licencē arī rehabilitācijas programmas.
- Cietumā realizētās programmas Latvijā netiek licencētas, izņemot viena programma, kuru cietumā realizē Valsts probācijas dienests.
- Latvijas Valsts probācijas dienesta programmu licencēšanas komisijai tiek pieaicināti bērnu tiesību aizsardzības pārstāvji, ja tiek licencēta programma nepilngadīgajiem jauniešiem. Kā arī uz Valsts probācijas dienesta licencēšanas/akreditācijas komisijas sēdēm tiek pieaicināti ministriju pārstāvji, bet ne akadēmiskie spēki no augstskolām, lai gan šāda iespēja pastāv.

- Lai novērstu interešu konfliktu, ārvalstu licencēšanas/akreditācijas paneļa sastāvs tiek pieņemts un apstiprinās pēc konkursa rezultātiem. Latvijas Valsts probācijas dienesta programmu licencēšanas komisija intervijās arī norāda, ka nav pieļaujama programmas izstrādātāju grupas pārstāvju līdzdalība licencēšanas paneļa sastāvā, kad tiek pieņemti lēmumi par licencēšanas piešķiršanu.
- Ārvalstu licencēšanas/akreditācijas komisijas locekļi sniedz konsultācijas par programmas kvalitātes prasībām un citiem jautājumiem, jebkurā programmas izstrādes posmā, bet Latvijā šādas konsultācijas nav pieejamas.
- Latvijā programmu licencēšanas mērķis ir “*licencēt probācijas programmas*”, kas neatbilst ārvalstu praksei “*samazināt recidīvu*”.

Secinājumi par Uzvedības korekcijas programmu licencēšanas/akreditācijas krietērijiem

- Latvijā programmu licencēšanas procesā programmu prasības administratīvajiem kritērijiem ietver divas sadaļas “Programmas tehnisko noformējumu” un “Programmas struktūras kritērijus” ar vairākiem apakškritērijiem, kuru formulējums starp programmām ir atšķirīgs (sk. 12. tab.):

12. tabula. Prasības programmas administratīvajiem kritērijiem: programmas tehniskā noformējuma un programmas struktūras kritēriju apkopojums

	SUKPPDZ*	SUKPP**	SUKPNP***	SUKPN****	Rehabilitācijas programma
Programmas tehniskais noformējums	+	+	+	+	+
Programmas struktūras kritēriji					
“Titullapa”	+	+	+	+	+
“Informācija par autoru”	+	+	+	+	+
“Satura rādītājs”	+	+	+	+	+
“Ievads”	+	+	+	+	+
“Vispārējais programmas apraksts”	+	+	+	+	+
“Programmas mērķis”	+	+	+	+	+
“Programmas uzdevumi”	+	+	+	+	+
“Programmas hronometrāža”	+	+	+	+	+
“Nodarbību struktūra”	+	+	+	+	+
“Informācija par pasniedzējiem”	+	+	+	+	+
“Informācija par grupu”	+	+	+	+	+
“Programmas metodika”	+	+	+	+	+

“Pielikumi”	+	+	+	+	+
“Programmas pasniedzēja rokas grāmata”	+	+	+	+	+
“Dalībnieka rokasgrāmata”		+	+	+	+

*Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem; **Sociālās uzvedības korekcijas programmas pieaugušajiem; ***Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem/pieaugušajiem; **** Sociālās uzvedības korekcijas programma nepilngadīgajiem.

- Ārzemju praksē licencēšanas/akreditācijas kritēriju apkopojumā tiek ietverti 11 saturiskie kritēriji, bet Latvijas praksē līdzīgas nozīmes kritēriji ir iekļauti sadaļā zem administratīvajiem kritērijiem. Ārzemju praksē saturiskie kritēriji ir:
  - Skaidri saskatāms uzvedības pārmaiņu modelis - kā tieši konkrētā pārmaiņu modeļa izmantošana panāks vēlamās likumpārkāpēja uzvedības izmaiņas.
  - Likumpārkāpēju atlases principi - pēc kuriem tiek atlasīti likumpārkāpēji dalībai konkrētajā programmā.
  - Dinamisko riska faktoru respektēšana – tiem ir zināma saistība ar atkārtotu likumpārkāpumu veikšanu.
  - Efektīvas intervences metodes - pierādījumi, kas iegūti, pētot teorētisko literatūru un praktiskos pētījumus, par programmā izmantoto metožu efektivitāti.
  - Uz prasmēm orientēta pieeja - veicināt tādu sociālo prasmju apgūšanu, kas atvieglo programmas dalībnieku resocializēšanos un palīdz atturēties no atkārtotu noziedzīgu nodarījumu veikšanas.
  - Intensitāte, secība un ilgums - jābūt saistītam ar programmas dalībnieku vajadzībām.
  - Iesaistīšana un motivācija - lai maksimāli palielinātu klientu iesaistīšanos programmā un uzturētu motivāciju aktīvi piedalīties tajā.
  - Programmas un pakalpojumu ilgtspējība - programmas ir jāintegrē klienta resocializācijas, uzraudzības procesā.
  - Programmas integritāte - programmas kvalitātes monitorēšanas nosacījumi, lai nepārtraukti tiktu sekots līdzī programmas realizēšanas kvalitātei, kā arī lai noteiktu tos programmas aspektus, kas darbojas ne tā kā paredzēts, un tos laicīgi mainītu.
  - Programmas monitorēšana un novērtēšana – izstrādāti programmas efektivitātes novērtēšanas kritēriji.

- Ētika - tikai Dānijā, lai veicinātu programmas izstrādātāju un programmas vadītāju izpratni par viņu izturēšanās nozīmi pret klientiem, programmas mērķu sasniegšanā.
- Probācijas dienesta licencēšanas komisija nosaka pasniedzēja un dalībnieka rokasgrāmatas saturiskos kvalitātes kritērijus, bet ārvalstīs tiek izvirzītas prasības vairākām rokasgrāmatām: teorijas rokasgrāmatai; programmas vadītāja rokasgrāmatai; klientu materiālu grāmatai; rokasgrāmatai personāla apmācībai; rokasgrāmatai visiem novērtēšanas instrumentiem; rokasgrāmatai programmas realizēšanas kvalitātes izvērtēšanas kritērijiem.
- Ārvalstīs un Latvijā ir atšķirīga licencēšanas/akreditācijas procedūra programmas iesniegšanai un izvērtēšanai:

13.tabula. Ārvalstu un Latvijas licencēšanas/akreditācijas procedūra programmas iesniegšanai un izvērtēšanai

	Anglija un Velsa	Latvija
Pieteikums:	Programmas pārskats līdz trīs lapām. Aprakstīta mērķa grupa, sesiju skaits, garums un intervences metode.	Informācija par iesniedzēju un Informācija par programmu.
Konsultācijas:	Pieejamas	Nav pieejamas
Licencēšanas/akreditācijas sapulču skaits:	2 – 4 reizes gadā	Komisijas sēdes sasauc ne retāk kā reizi mēnesī.
Programmas izskatīšana:	Aptuveni divas nedēļas	Aptuveni mēneša laikā
Iesniegumam par programmu pievieno:	<ul style="list-style-type: none"> • Programmas teorijas rokasgrāmata – teorētiskā bāze, uz kuras pamata būvēta konkrētā programma un aprakstīts pārmaiņu modelis (model for change). • Programmas rokasgrāmata – tajā detalizēti aprakstīta katra programmas nodarbība. Tai jābūt aprakstītai tā, lai programmas vadītājs var konkrēto nodarbību skaidri izprast un novadīt. • Diagnostikas rokasgrāmata – novērtēšanas rokasgrāmata, kurā ietverti visi diagnostikas instrumenti, kas tiek izmantoti programmas īstenošanas laikā, kā arī aprakstīts šo testu rezultātu administrēšanas process. • Programmas realizēšanas rokasgrāmata – tajā tiek aprakstīti kritēriji un process programmas vadītāju atlasei, kā arī klienta mērķa grupas atlases kritēriji un procedūra. • Darbinieku apmācību procesa rokasgrāmata – sniedz 	<ul style="list-style-type: none"> • programmu (papīra formā un elektroniski); • iesniedzēja vērtējumu licencējamai programmai; • programmas aprakstu (saturs un norise); • ar programmu saistīto zinātnisko pētījumu datus (ja tādi ir pieejami), kuri pamato licencējamās programmas aktualitāti; • licencējamās programmas īstenošanai nepieciešamo materiāltehniskā nodrošinājuma uzskaitījumu.

	informāciju par visu apmācību kursu, kas paredzēts topošajiem programmas vadītājiem.	
Novērtēšanas sistēma:	Punktu sistēma 4 iespējamie akreditācijas līmeņi	Punktu sistēma 3 iespējamie licencēšanas līmeņi
Licencēšanas/ akreditācijas statusa termiņš:	5 gadi	3 gadi

- Kopējam sadaļu vērtējumā iegūstamo punktu skaitam starp visām programmām Valsts Probācijas dienesta licencēšanas sistēmā ir nesamērīgs un plašs iegūstamo punktu skaits.
- Programmas vērtējumos par atbilstību licencēšanai nav samērīgas sakarības iegūstamajā skaitliskajā vērtējumā Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem, Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem/pieaugušajiem un Sociālās uzvedības korekcijas programmai nepilngadīgajiem. Kā arī Sociālās uzvedības korekcijas programmai pieaugušajiem dzimumnoziedzniekiem un Rehabilitācijas programmai nav samērīgs sadalījums vērtējumā starp sadaļām “atbilst ar nosacījumiem” un “neatbilst”.
- Latvijas praksē programmai tiek piešķirts licencēšanas statuss “Atbilst”, “Atbilst ar nosacījumiem” un “Neatbilst”, bet citās valstīs tas tiek apzīmēts kā - “Akreditēta programma”, “Akreditēta ar nosacījumiem”, “Neakreditēta, bet pārstrādājot, iesniedzama atkārtotai akreditēšanai”, “Nav akreditēta”. Ārzemēs, kur tiek veikta arī programmu ieviešanas un īstenošanas kvalitātes uzraudzība, analīze un izvērtēšana, ir izvirzīts vēl viens papildus licencēšanas/akreditācijas līmenis – ‘Pilnībā akreditētas programmas’ status vai arī programmas īstenošanas akreditācijas statusa piešķiršana.

Priekšlikumi par Uzvedības korekcijas programmu licencēšanas/akreditācijas kritērijiem

- Vēlams, lai visām programmām administratīvie kritēriji būtu vienādi.
- Vadoties pēc ārzemju licencēšanas/akreditācijas prakses, būtu vēlams izvirzīt kā kritēriju vairāku programmas rokasgrāmatu iesniegšanu - teorijas rokasgrāmata; programmas vadītāja rokasgrāmata; klientu materiālu grāmata; rokasgrāmata personāla apmācībai; rokasgrāmata visiem novērtēšanas instrumentiem; programmas realizēšanas kvalitātes izvērtēšanas kritēriju rokasgrāmata.

- Būtu vēlams pārformulēt un mainīt licencēšanas/akreditācijas komisijas mērķi no “licencēt probācijas programmas” uz “samazināt recidīvu” atbilstoši ārzemju praksei.
- Pēc ārzemju prakses licencēšanas/akreditācijas kritēriju apkopojuma analīzes, būtu vēlams pārveidot Latvijā esošos programmu licencēšanas kritērijus atbilstoši mērķim “samazināt recidīvu”.
- Vēlams pārskatīt licencēšanas procesā programmām iespējamo iegūstamo punktu skaitu, lai veicinātu vienotu programmu novērtējumu. Kā arī vēlams pārskatīt licencēšanas kritēriju atbilstību aktuālajiem RVN instrumentiem.
- Vadoties pēc esošā vērtējuma par programmu atbilstību licencēšanai, būtu nepieciešams pārskatīt punktu sadalījumu sadaļām “atbilst”, “atbilst ar nosacījumiem” un “neatbilst” visām programmām.

Izmantoto informatīvo avotu saraksts

- Aarten, P., Heijden, T., Laan, P. (2011). Accreditation of offender programmes. An overview of accreditation panels and procedures in various countries. Iegūts no <http://www.cep-probation.org/wp-content/uploads/2015/03/Report-Accreditation-of-Offender-Programmes.pdf>
- CEP. (2017). *Confederation of European Probation*. Iegūts no <https://www.cep-probation.org/links/organisations-in-cep-member-countries/>
- CSC. (2017). *Correctional Service Canada*. Iegūts no <http://www.csc-ccc.gc.ca/index-eng.shtml>
- EUROPRIS. *European Prison Information System*. (2017. May & Jun). Iegūts no <https://www.euopris.org/>
- Kārtība, kādā licencē un īsteno probācijas programmas. 18.02.2008. Latvijas Vēstnesis, <https://likumi.lv/doc.php?id=171279>
- Probācijas programmu licencēšanas komisijas nolikums. 10.03.2009. Latvijas Vēstnesis, <https://likumi.lv/doc.php?id=189073>
- HMPPS. (2017). *Her Majesty's Prison and Probation Service*. Iegūts no <https://www.gov.uk/government/organisations/national-offender-management-service>
- Kriminalvarden. (2017). *The Swedish Prison and Probation Service*. Iegūts no <https://www.kriminalvarden.se/swedish-prison-and-probation-service/>
- Wilson, J. J. (2000). Effective intervention for serious juvenile offenders. Iegūts no <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojjdp/181201.pdf>

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.1.3.0/16/I/001 “Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana”

1.2. aktivitātes “Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide” ietvaros veikta Valsts probācijas dienesta probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu intervēšana

PROTOKOLU KOPSAVILKUMS

2017.gada 2.janvāris

Interviju mērķis: Apzināt Valsts probācijas dienesta (turpmāk VPD) probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu viedokli par probācijas programmu licencēšanas procesa kvalitāti.

Intervētie eksperti:

Ivans Jānis Mihailovs Izglītības kvalitātes valsts dienesta Licencēšanas un reģistru departamenta direktora vietnieks.

Iļona Linde Valsts probācijas dienesta Uzraudzības un Probācijas programmu departamenta vadītāja – dienesta vadītāja vietniece.

Ineta Pikše Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu departamenta vecākā eksperte.

Kristiana Lapiņa Valsts probācijas dienesta Uzraudzības un Probācijas programmu departamenta Probācijas programmu nodaļas vecākā referente.

Aija Pelne Veselības ministrijas Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību un riska analīzes nodaļas vadītāja.

Inese Muceniece Valsts probācijas dienesta Uzraudzības un probācijas programmu departamenta Probācijas programmu nodaļas vadītāja.

Intervijas veica un protokolus apkopoja: Kristīne Kunšteina IeVP Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.1.3.0/16/I/001 “Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana” Resocializācijas programmu bloka pētniece .

1. No kura gada veikti Probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumi:

Pieaicinātie komisijas locekļi, kas tika intervēti, savus pienākumus pilda no 2010.gada, 2016.gada un 2013.gada. Valsts probācijas dienesta pārstāvji, kas tika intervēti, komisijā ir no 2013.gada, 2012.gada un 2016.gada. Esošās komisijas locekļu pieredze, probācijas programmu licencēšanā, ir dažāda. Ir komisijas locekļi, kas probācijas programmu licencēšanu veic no tās pirmsākumiem, un ir piedalījušies visu programmu licencēšanā un vairāku programmu atkārtotās licencēšanas procesā. Ir komisijas locekļi, kuriem ir pieredze šajā jomā kopš 2016. gada, piedaloties divās komisijas sēdēs.

2. Pozitīvie aspekti, kas tiek saskatīti Probācijas programmu licencēšanas procesā:

Kā programmu licencēšanas procesa stiprās puses komisijas locekļi atzīmē to, ka esošās programmas izvērtē vairāki komisijas locekļi, kuri pārstāv dažādas profesionāļu jomas – pedagoģiju, psiholoģiju, probāciju un tiesību zinātņi.

Pozitīvi komisijas locekļi vērtē arī to, ka komisijas sēdēs piedalās programmas autors vai programmas direktors.

3. Probācijas programmu licencēšanas procesa aspekti, kurus nepieciešams pilnveidot:

Kā vienu no būtiskākajām nepilnībām šī brīža programmu licencēšanas procesā komisijas locekļi uzsver to, ka programmu licencēšanas komisiju nevar uzskatīt par neitrālu komisiju, jo tās sastāvā ekspertu statusā piedalās arī programmu direktori un programmu iesniedzēji. Visi komisijas locekļi izteikuši rekomendāciju, ka programmu licencēšanas procesā programmas autors/direktors/iesniedzējs drīkst piedalīties tikai kā programmas iesniedzējs, bez tiesībām pašam vērtēt iesniegto programmu. Vēl viena rekomendācija ir, ka licencēšanas komisijas priekšsēdētājam būtu jābūt neitrālai personai, kas nav saistīta ar programmas autoru vai ar iestādi, kas programmu iesniegusi licencēšanai.

Vairākums no intervētajiem komisijas locekļiem pauž viedokli, ka būtu vēlams komisijas darbam piesaistīt profesionāļus no akadēmiskās vides un praktiķus no konkrētām jomām: psiholoģija, psihoterapija, kriminoloģija, pedagoģija, veselības joma, probācijas joma.

Vairāki komisijas locekļi vērš uzmanību uz to, ka izstrādātajai licencēšanas sistēmai trūkst zinātniski – pētnieciskā pamatojuma. Tiek izteikti priekšlikumi visu komisijas darbību (programmu kvalitātes kritērijus, vērtēšanas anketas un punktu piešķiršanas sistēmu, pašu programmu vērtēšanas procedūru, piesaistītos ekspertus) veidot uz pierādījumiem balstītu un ar zinātnisku pamatojumu.

Viens no komisijas locekļiem izteica priekšlikumu, noteikt konkrētas kvalifikācijas prasības pašiem programmu izstrādātājiem.

Daļa komisijas locekļu uzskata, ka būtu vēlams licencēšanas kritērijiem pievienot arī tādu kvalitātes rādītāju kā programmas efektivitātes mērījumu atainojumu. Šis kritērijs varētu būt gan kā pilotprogrammas īstenošanas rezultatīvais rādītājs, pirms pirmās licencēšanas, gan kā obligāts nosacījums, kurš jāizpilda, pirms programmas atkārtotas licencēšanas. Vēlams būtu arī programmas dalībnieku anketu apkopojums, par dalību konkrētajā programmā.

Novēroti atšķirīgi komisijas locekļu viedokļi par uzvedības korekcijas programmu licencēšanu un nepieciešamību veidot šīs programmas atbilstoši vispārējiem izglītības programmu standartiem. Vairums komisijas locekļu pauž viedokli, ka sociālās uzvedības korekcijas programmām jābūt savam licencēšanas kritēriju standartam, taču viena komisijas locekļa viedoklis ir atšķirīgs – tiek uzsvērts, ka arī sociālās uzvedības korekcijas programmas ir izglītības programmas, kam jāpakļaujas vienotai terminoloģijai, licencēšanas procesam un standartiem.

Lai ekonomētu finanšu un personāla resursus, izteikts priekšlikums, ka šāda licencēšanas komisija varētu būt viena visām tām valsts un pašvaldību iestādēm, kas kā uzvedības korekcijas instrumentu izmanto uzvedības korekcijas programmas.

4. Probācijas programmu licencēšanas mērķis:

Zemāk minēti intervēto personu viedokļi par programmu licencēšanas mērķiem.

Programmas licencēšanas mērķis ir uzturēt augstus gan satura, gan struktūras, gan formas standartus.

Mērķis ir, lai visām programmām būtu vienoti standarti.

Mērķis ir nodrošināt uzvedības korekcijas programmu kvalitāti, atbilstoši šādu programmu vispārpieņemtiem kvalitātes kritērijiem.

Mērķis ir nodrošināt, ka praksē tiek izmantotas pārbaudītas un efektīvas programmas, kas balstītas zinātniskos pierādījumos.

5. Personīgās kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā vērtējums, mērot to skalā no 1 līdz 10:

Komisijas locekļi savu kompetenci programmu licencēšanas jomā vērtē dažādi. Ir komisijas locekļi, kas to novērtējuši ar skaitli 9, jo ik dienas darbs ir saistīts ar programmu licencēšanas procesu, vai kompetences skar izglītības un juridisko jomu. Ir komisijas locekļi, kas savas zināšanas sociālās uzvedības korekcijas, psiholoģijas un grupu darba jomā vērtē kā minimālas, līdz ar to vairāk kā ar skaitli 3 no desmit savas kompetences nevar novērtēt. Atsevišķi komisijas locekļi uzskata, ka viņu līdzdalība programmu kvalitātes izvērtēšanas procesā ir lietderīga tikai tajās programmās, kas skar viņu personīgo darba vai izglītības pieredzi.

0			3				7		9		10
			3					8	9		

6. Probācijas programmu licencēšanas procesa vērtējums:

Vairākums komisijas locekļu atzīst, ka licencēšanas process viņiem ir saprotams un pieņemams. Ir komisijas locekļi, kas pauž viedokli, ka licencēšanas process no tā izveidošanas ir pilnveidots un uzlabots. Bet būtu vēlams šo pilnveides procesu turpināt, balstoties jaunākajā zinātniskajā literatūrā.

7. Probācijas programmu licencēšanas anketas satura vērtējums un ieteikumi:

Viens no komisijas locekļiem intervijas laikā norādīja, ka punktu likšanas sistēma nav tā efektīvākā sistēma, kas tiek izmantota programmu izvērtēšanas mērķiem. Tika pausts viedoklis, ka bez punktu piešķiršanas būtu ieteicams programmām piešķirt licencētas, nelicencētas vai licencētas ar papildus nosacījumiem programmas statusu.

Vairums komisijas locekļu punktu piešķiršanas sistēmu uzskata par atbilstošu. Tomēr viena daļa norāda, ka šī anketa noteikti ir pilnveidojama un punktu piešķiršanas sistēmai jābūt zinātniski – pētnieciski pamatotai.

Valsts probācijas dienesta pārstāvji pauž viedokli, ka programmu vērtēšanas anketai nepieciešama pārstrāde, jo pēdējos gados ir mainījusies klientu Riska un vajadzību novērtēšanas sistēma. Programmu licencēšanas kvalitātes kritērijiem ir jāatbilst Riska un vajadzību novērtēšanas instrumentiem un sistēmai.

8. Laiks, kas tiek veltīts, lai iepazītos ar licencējamo programmu:

Programmu kvalitātes analīzei komisijas locekļi tērē ļoti dažādus laika resursus: vairākas pilnas darba dienas; 6-8 nedēļas; divas pilnas dienas; līdz stundai; viena pilna darba diena; viena diena, bet būtu nepieciešams ilgāks laiks

Komisijas locekļi ir apmierināti ar to, ka programmu saņem un var to izskatīt elektroniski, līdz ar to vairs nav jāsaņem un jānodod programma drukātā versijā. Taču tajā pašā laikā tiek izteikts viedoklis, ka nav viegli tik lielu apjomu izlasīt elektroniski.

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.1.3.0/16/I/001 “Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana”

1.2. aktivitātes “Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide” ietvaros veikta VPD probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu daļēji strukturēta intervēšana

PROTOKOLS

2017.gada 5.decembris

Intervijas laiks: 11:00 – 12:00

Intervijas norises vieta: Valsts probācijas dienests

Intervijas mērķis: Apzināt Valsts probācijas dienesta (turpmāk VPD) probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu viedokli par probācijas programmu licencēšanas procesa kvalitāti.

Interviju protokolē: Resocializācijas programmu bloka pētniece Kristīne Kunšteina

Intervijas laikā iegūtā informācija:

1. No kura gada Jūs veicat Probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumus?

Eksperts veic licencēšanas komisijas priekšsēdētāja vietnieka pienākumus no 2016. gada.

2. Cik Probācijas programmu licencēšanas komisiju sēdēs esat piedalījies?

Komisijas locekle piedalījies 4 komisijas sēdēs, kur tika licencēta 1 programma un atkārtoti licencētas 5 programmas.

3. Kādus pozitīvos aspektus jūs saskatāt Probācijas programmu licencēšanas procesā?

Eksperts kā pozitīvo atzīmē to, ka komisijā piedalās dažādu ministriju un dažādu organizāciju pārstāvji. Tas nodrošina plašāku redzējumu un neatkarīgāku vērtējumu. Komisijas locekle uzskata, ka ikviens komisijas loceklis ir piedalījies programmu licencēšanas procesā ar ieinteresētību. Eksperts nav jutis formālu attieksmi no komisijas dalībnieku puses. Eksperts uzskata, ka katrs loceklis var sniegt savu artavu programmas licencēšanā, sniedzot ieguldījumu katrs caur savu prizmu.

4. Kādus Probācijas programmu licencēšanas aspektus Jūs saskatāt kā pilnveidojamus?

Likumā minēts, ka komisijas locekļi satiekas reizi mēnesī, ar mērķi, pārrunāt programmu rezultātus. Eksperts uzskata, ka varētu būt lietderīgi tikties biežāk nekā vienu reizi trīs gados.

Būtu vēlams arī praktiķu – programmas vadītāju klātbūtne programmas licencēšanas procesā, jo praktiķu redzējums var papildināt teorētiķu viedokli.

5. Kāds, Jūsaprāt, ir Probācijas programmu licencēšanas mērķis?

Vienotu standartu izveide visām programmām.

6. Kā jūs vērtējat savas kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā, mērot tās skalā no 1 līdz 10?

Vērtē uz 7, jo sevi vērtē kā iesācēju licencēšanas jomā. Atzīmē kā savu priekšrocību to, ka ikdienā strādā tieši ar šīm programmām.

7. Kādu profesiju, sfēru pārstāvjus jūs rekomendētu piesaistīt Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas, licencēšanas darbam?

Eksperts uzskata, ka būtu vērtīgi piesaistīt akadēmiskos spēkus. Komisijas locekle min to, ka VPD programmas jauniešiem izstrādes procesā tika pieaicināti arī eksperti no universitātēm, kas ir bijusi ļoti vērtīga pieredze un labs pienesums programmas veidošanā. Eksperts uzskata, ka būtu vērtīgi šos pašus ekspertus pieaicināt reizēm arī citu programmu izvērtēšanai. Ja programma domāta nepilngadīgajiem, nav slikti, ja piesaistīts ir bērnu aizsardzības pārstāvis. Būtu vēlams piesaistīt speciālistus pēc vajadzības. Piemēram, "Emociju menedžmenta" programmai pieaicināt psihiatru. Eksperts gan min, ka tas sarežģītu rīkojumu procesu. Būtu vēlams padarīt elastīgāku ekspertu piesaistīšanas procedūru.

8. Vai Jums ir saprotams un pieņemams Probācijas programmu licencēšanas process?

Kopumā process ir saprotams un optimāls.

9. Ko jūs ieteiktu Probācijas programmu licencēšanas komisijas darba procesa efektivitātes paaugstināšanai?

Komisijai vajadzētu būt pēc iespējas profesionālāku ekspertu grupai. Komisijas priekšsēdētājam vajadzētu būt ekspertam, kurš ir neatkarīgs. Šim ekspertam nevajadzētu pārstāvēt ne VPD ne IeVP. Tas nepieciešams, lai nebūtu iespēju lobēt savu programmu.

10. Kā Jūs vērtējat to, ka programmas iesniedzējs pats personīgi piedalās programmas kvalitātes izvērtēšanas un licencēšanas procesā?

Eksperts izsaka viedokli, ka ļoti laba prakse ir tā, ka programmas autors vai programmas direktors pats personīgi piedalās komisijas sēdē kā programmas prezentētājs. Taču kā programmas vērtētājam viņam nevajadzētu būt.

11. Kā Jūs vērtējat savu personīgo motivāciju piedalīties Probācijas programmu licencēšanas komisijas darbā, mērot to skalā no 1 līdz 10?

Eksperts apgalvo, ka, tā kā šīs programmas ir Ineses vadītās nodaļas programmas, tad viņa savu motivāciju vērtē ar augstāko novērtējumu – 10.

12. Vai ir pilnībā saprotams Probācijas programmu licencēšanas anketas saturs? Vai ir kādi ieteikumi anketas satura pilnveidei?

Tā kā programmu izvērtēšanas anketas ir ļoti cieši sasaistītas ar klienta Riska un vajadzību novērtēšanas instrumentu (RVN), viedoklis ir tāds, ka būtu vēlams pārstrādāt anketas, vadoties pēc jaunā RVN.

13. Vai ir pilnībā saprotama Probācijas programmu licencēšanas punktu piešķiršanas sistēma? Vai ir kādi ieteikumi tās pilnveidei?

Eksperts uzskata, ka punktu sistēma kā sistēma ir atzīstama, taču pārāk viegli ir savācamie punkti, kas pieļauj ne tik kvalitatīvas programmas licencēšanas iespēju.

14. Aprakstiet, lūdzu, procesu, kā jūs iepazīstaties un kā izvērtējat Probācijas programmas? Cik ilgu laiku tas parasti Jums aizņem? Ar kādām grūtībām mēdzat saskarties?

Eksperts norāda, ka recenzenti minējuši, ka programmas izskatīšana aizņēmusi vismaz 2 dienas. Tādēļ Inese uzskata, ka ekspertam programmas izskatīšanai jāērķina vismaz vesela darba diena, lai paspētu iedziļināties saturā un aktivitātēs.

15. Kā Jūs vērtējat pašas Probācijas programmas licencēšanas komisijas sēdes procedūru? Kādi ir ieteikumi tās norisei no Jūsu puses?

Sēdes procedūru vērtē kā optimālu.

Intervijas laikā iegūtās informācijas kopsavilkums:

Eksperta viedoklis ir, ka kopumā licencēšanas sistēma ir saprotama, bet pilnveidojama.

Pēc eksperta viedokļa vadoties, var secināt, ka būtu vēlams piesaistīt profesionālus un akadēmiskus ekspertus programmas izvērtēšanai. Komisijas priekšsēdētājam vajadzētu būt neatkarīgam ekspertam.

Nepieciešams pilnveidot izvērtēšanas anketu saturu un punktu piešķiršanas sistēmu.

Programmu kvalitātes kritērijiem būtu jābūt pēc iespējas ciešāk saistītiem ar RVN, tādēļ būtu nepieciešams pārstrādāt programmu izvērtēšanas anketas.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ
Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.I.3.0/I6/I/001 "Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana"

1.2. aktivitātes "Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide" ietvaros veikta VPD probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu daļēji strukturēta intervēšana

PROTOKOLS

2017.gada 5.decembris

Intervijas laiks: 11:00 – 12:00

Intervijas norises vieta: Veselības ministrijas Slimību profilakses centrs Dunties ielā.

Intervijas mērķis: Apzināt Valsts probācijas dienesta (turpmāk VPD) probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu viedokli par probācijas programmu licencēšanas procesa kvalitāti.

Interviju protokolē: Resocializācijas programmu bloka pētniece Kristīne Kunšteina

Intervijas laikā iegūtā informācija:

1. No kura gada Jūs veicat Probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumus?

Eksperts veic licencēšanas komisijas locekļa pienākumus no 2010. gada.

2. Cik Probācijas programmu licencēšanas komisiju sēdēs esat piedalījies?

Komisijas locekle piedalījies gandrīz visās komisijas sēdēs. Piedalījies gan programmu pirmreizējās licencēšanas procesā, gan atkārtotās licencēšanas procesā.

3. Kādus pozitīvos aspektus jūs saskatāt Probācijas programmu licencēšanas procesā?

Kā pozitīvo eksperts atzīmē to, ka tagad visa programmu nosūtīšana notiek elektroniskā veidā, jo pirmsākumos programmas izsniedza drukātā veidā katram uz rokas. Pozitīvi tiek vērtēti arī tas, ka VPD pašiem arvien skaidrāk izkristalizējas prasības pret programmu. Gan tas, kādai tai ir jāizskatās vizuāli, gan saturiski, kā rezultātā programmas kļūst arvien vieglāk izvērtējamas. Pelnis kundze atzīmē, ka jaunā programma, kas ir izveidota VPD, jau ir izstrādāta, vadoties pēc licencēšanas kritērijiem, kas liecina par to, ka licencēšanas process ir nepieciešams, lai programmas būtu standartizētas un līdzīgas, vismaz noformējuma ziņā, lai arī saturiski atšķirīgas.

4. Kādus Probācijas programmu licencēšanas aspektus Jūs saskatāt kā pilnveidojamus?

Eksperts uzskata, ka komisijas locekļu starpā būtu lietderīgāk piesaistīt speciālistus, kas tieši ir saistīti ar programmu vadīšanu vai vismaz saprot, ko nozīmē uzvedības korekcijas grupu vadīšana. Uzskata, ka ministriju ierēdņu kompetence nav pietiekama, lai kvalitatīvi izvērtētu

šāda satura programmas. Eksperts pauž viedokli, ka būtu vēlams programmas licencēšanas komisijas sēdes laikā prezentēt konkrētās programmas rezultatīvos rādītājus, lai komisijai rastos pēc iespējas pilnvērtīgāks priekšstats par programmu un tās efektivitāti. Tāpat eksperts uzskata, ka būtu vērtīgi, ja programmas licencēšanas komisijas sēdē piedalītos arī reālie programmu vadītāji, kas varētu paust viedokli, kas programmā darbojas efektīvi, bet kura aktivitāte nesasniedz vēlamos mērķus. Vēlams būtu arī programmas dalībnieku anketu apkopojums.

5. Kāds, Jūsaprāt, ir Probācijas programmu licencēšanas mērķis?

Sistematizēt. Lai visām programmām būtu vienoti standarti. Būtu vēlams, lai komisijai būtu kompetence salīdzināt šīs programmas ar ārzemēs realizētām programmām.

6. Kā jūs vērtējat savas kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā, mērot tās skalā no 1 līdz 10?

Vērtē uz 3-4, jo nesaskata sevi kā ekspertu lielākajā daļā programmu satura.

7. Kādu profesiju, sfēru pārstāvjus jūs rekomendētu piesaistīt Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas, licencēšanas darbam?

Eksperts uzskata, ka lietderīgi būtu piesaistīt arī nevalstisko organizāciju pārstāvjus. Intervējamā saka, ka viņasprāt psihologi, psihoterapeiti, kriminologi varētu būt kompetentāki, izvērtējot likumpārkāpēju uzvedības korekcijas programmas. Sevi kā ekspertu saskata tikai programmās, kur tiek skarta tēma par atkarībām. Tādējādi eksperta ieteikums ir piesaistīt konkrētās jomas ekspertus, konkrētā satura programmai. Kā arī tiek ieteikts piesaistīt ekspertus no profesionāļu asociācijām.

8. Vai Jums ir saprotams un pieņemams Probācijas programmu licencēšanas process?

Kopumā process ir saprotams un optimāls.

9. Ko jūs ieteiktu Probācijas programmu licencēšanas komisijas darba procesa efektivitātes paaugstināšanai?

Komisijai vajadzētu būt pēc iespējas profesionālāku ekspertu grupai.

10. Kā Jūs vērtējat to, ka programmas iesniedzējs pats personīgi piedalās programmas kvalitātes izvērtēšanas un licencēšanas procesā?

Eksperts atzinīgi izsakās par to, ka komisijas sēdē piedalās arī programmas autors, jo viņš spēj noprezentēt programmu, atbildēt uz neskaidriem jautājumiem. Lielas problēmas tajā, ka autors piedalās arī vērtēšanas procesā, eksperts nesaskata, jo viņš ir tikai viens, bet komisija sastāv no vairākiem ekspertiem. Ja programmu pārstāv organizācija un komisijas sastāvā ir vairāki šīs organizācijas pārstāvji, palielinās formāls programmas vērtēšanas risks. Lomu konflikts.

11. Kā Jūs vērtējat savu personīgo motivāciju piedalīties Probācijas programmu licencēšanas komisijas darbā, mērot to skalā no 1 līdz 10?

Pozitīvi ir tas, ka ir iespēja paplašināt savu redzesloku. Tiek minēts tas, ka šis papildus pienākums nekādus papildus ienākumus nenes, tādēļ vienīgais motivējošais faktors ir sabiedriski noderīga darba pildīšana un redzesloka paplašināšana.

12. Vai ir pilnībā saprotams Probācijas programmu licencēšanas anketas saturs? Vai ir kādi ieteikumi anketas satura pilnveidei?

Iespējams, ka anketa varētu būt nedaudz vienkāršotāka un tai varētu būt pievienota arī aile, kurā prezentēti pētījumu rezultāti.

13. Vai ir pilnībā saprotama Probācijas programmu licencēšanas punktu piešķiršanas sistēma? Vai ir kādi ieteikumi tās pilnveidei?

Eksperts uzskata, ka anketa var būt uzlabojama, bet anketu un punktu sistēmu uzskata par loģisku un atbalstāmu. Iesaka pievienot arī ailes, kas atspoguļotu arī programmas rezultatīvos rādītājus.

14. Aprakstiet, lūdzu, procesu, kā jūs iepazīstaties un kā izvērtējat Probācijas programmas? Cik ilgu laiku tas parasti Jums aizņem? Ar kādām grūtībām mēdzat saskarties?

Vismaz dienu, ja paralēli netiek risināti nekādi citi darba jautājumi. Ja tiešām detalizēti gribētu iedziļināties, noteikti būtu nepieciešamas vairākas dienas.

15. Kā Jūs vērtējat pašas Probācijas programmas licencēšanas komisijas sēdes procedūru? Kādi ir ieteikumi tās norisei no Jūsu puses?

Sēdes procedūru vērtē kā optimālu.

Intervijas laikā iegūtās informācijas kopsavilkums:

Eksperts ir viena no tiem ekspertiem, kas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumus veic gandrīz no komisijas darba pirmsākumiem.

Eksperts uzskata, ka programmu licencēšanas process ir pilnveidots un tā kvalitāte ir uzlabojusies, ja salīdzina ar pirmsākumiem. Eksperta viedoklis ir tāds, ka komisijai vajadzētu piesaistīt pēc iespējas vairāk profesionāļus un teorētiķus tieši no psiholoģijas, psihoterapijas un kriminoloģijas jomām. Eksperts uzskata, ka ir vērtīgi piesaistīt arī profesionāļus, kas vada šāda satura programmas mērķauditorijai, kā arī kā ļoti būtiskus atzīmē programmu kvalitātes un efektivitātes mērījumus.

Eksperte izsaka viedokli, ka programmas autora līdzdalība ir ļoti vēlama programmas licencēšanas komisijas sēdē, taču ne kā programmas vērtētāja lomā, bet gan kā programmas autora, eksperta lomā.

Eksperte pauž viedokli, ka savu lietderību viņa saskata tikai izvērtējot programmas, kurās tiek risinātas atkarību problēmas, jo citās programmās trūkst kompetences. Šī iemesla dēļ eksperts uzskata, ka būtu vērtīgi komisijas ekspertu piesaistīšanai ieviest elastīgākus principus.

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.1.3.0/16/I/001 “Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana”

1.2. aktivitātes “Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide” ietvaros veikta VPD probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu daļēji strukturēta intervēšana

PROTOKOLS

2017.gada 18.decembris

Intervijas laiks: 11:00 – 12:00

Intervijas norises vieta: Valsts probācijas dienests

Intervijas mērķis: Apzināt Valsts probācijas dienesta (turpmāk VPD) probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu viedokli par probācijas programmu licencēšanas procesa kvalitāti.

Interviju protokolē: Resocializācijas programmu bloka pētniece Kristīne Kunšteina

Intervijas laikā iegūtā informācija:

1. No kura gada Jūs veicat Probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumus?

No 2012.gada.

2. Cik Probācijas programmu licencēšanas komisiju sēdēs esat piedalījies?

Komisijas locekle piedalījies 9 licencēšanas komisijas sēdēs.

3. Kādus pozitīvos aspektus jūs saskatāt Probācijas programmu licencēšanas procesā?

Kā pozitīvo eksperts atzīmē to, ka ir iespēja pielāgot programmu saturu, izmantot vienotus standartus programmu kvalitātes novērtēšanā, piesaistīt ekspertus, lai nodrošinātu profesionālu vērtējumu un vienlaikus argumentētu, kāpēc attiecīgā programma ir veidota tieši šādā veidā.

4. Kādus Probācijas programmu licencēšanas aspektus Jūs saskatāt kā pilnveidojamus?

Eksperts kā galveno licencēšanas procesa nepilnību uzskata to, ka reizēm licencēšanas process netiek balstīts uz prasībām, kādas tiek izvirzītas probācijas programmām uzvedības korekcijai, bet balstās uz izglītojošām programmām vispār.

5. Kāds, Jūsprāt, ir Probācijas programmu licencēšanas mērķis?

Mērķis ir nodrošināt uzvedības korekcijas programmu kvalitāti atbilstoši šādu programmu kvalitātes kritērijiem.

6. Kā jūs vērtējat savas kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā, mērot tās skalā no 1 līdz 10?

Vērtē uz 9-10, jo eksperte uzskata, ka pārvalda atbilstošus teorētiskos un praktiskos resursus.

7. Kādu profesiju, sfēru pārstāvjus jūs rekomendētu piesaistīt Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas, licencēšanas darbam?

Eksperts uzskata, ka programmu licencēšanas komisijā būtu jābūt pamatā tiem ekspertiem un profesionāļiem, kuri var programmu novērtēt no saturiskā un izmantošanas aspekta. Eksperte izsaka viedokli, ka kāds valodas speciālists vai terminoloģijas zinātnis varētu sniegt ieteikumus programmas valodai, taču tomēr licencēšanas komisijā vajadzētu būt pamatā probācijas jomas speciālistiem, psihologiem, vai psihoterapeitiem, pētniekiem un praktiķiem, kuri realitātē darbojas attiecīgajā jomā.

8. Vai Jums ir saprotams un pieņemams Probācijas programmu licencēšanas process?

Kopumā process ir saprotams un pieņemams.

9. Ko jūs ieteiktu Probācijas programmu licencēšanas komisijas darba procesa efektivitātes paaugstināšanai?

Eksperts pauž viedokli, ka programmu licencēšanas komisijas darba procesa efektivitātes paaugstināšanai palīdzētu secīga plānošana un konkrētā jautājumi par veiktajiem uzlabojumiem, ja programma ir tikusi pilnveidota.

10. Kā Jūs vērtējat to, ka programmas iesniedzējs pats personīgi piedalās programmas kvalitātes izvērtēšanas un licencēšanas procesā?

Iespējams, tas ir vienīgais veids, kā programmas autoram spēt argumentēti paust viedokli par pašu programmu, tās saturu un veidu, kā tā tikusi izveidota.

11. Kā Jūs vērtējat savu personīgo motivāciju piedalīties Probācijas programmu licencēšanas komisijas darbā, mērot to skalā no 1 līdz 10?

Motivācija tiek vērtēta ar 10

12. Vai ir pilnībā saprotams Probācijas programmu licencēšanas anketas saturs? Vai ir kādi ieteikumi anketas satura pilnveidei?

Jā, saturs ir saprotams. Jautājumi varētu būt specifiskāki, atbilstoši attiecīgās programmas saturam un piesaistot to RVN, kurš izmantots klientu risku vērtēšanai, kā arī balstoties uz jaunākajiem pētījumiem, "kas darbojas" principiem.

13. Vai ir pilnībā saprotama Probācijas programmu licencēšanas punktu piešķiršanas sistēma? Vai ir kādi ieteikumi tās pilnveidei?

Jā, pašreizējā versijā ir saprotama.

14. Aprakstiet, lūdzu, procesu, kā jūs iepazīstaties un kā izvērtējat Probācijas programmas? Cik ilgu laiku tas parasti Jums aizņem? Ar kādām grūtībām mēdzat saskarties?

Eksperts programmu izvērtēšanai velta vidēji 6-8 nedēļas, ja pieskaita laiku, kas atvēlams jaunāko pētījumu analīzei, lai saistītu to ar programmas saturu.

15. Kā Jūs vērtējat pašas Probācijas programmas licencēšanas komisijas sēdes procedūru? Kādi ir ieteikumi tās norisei no Jūsu puses?

Pašreizējā procedūra ir samērā formāla. Iespējams, daļu no programmas licencēšanas procesa var elektronizēt.

Intervijas laikā iegūtās informācijas kopsavilkums:

Eksperts uzskata, ka programmas kvalitātes izvērtēšanai svarīgi ir piesaistīt psihologus, psihoterapeitus, pētniekus un praktiķus, kas ir speciālisti konkrētā jomā.

Eksperte uzskata, ka lielu iespaidu uz programmu izvērtēšanu atstājuši izglītības programmu standarti, taču jāņem vērā tas, ka konkrētās programmas ir uzvedības korekcijas programmas.

Abu veidu programmu mērķi ir atšķirīgi, kas reizēm netiek ņemts vērā.

Eksperts uzskata, ka ļoti vērtīga ir programmas autora līdzdalība komisijas sēdēs, jo autors spēj atbildēt uz precizējošiem jautājumiem un prezentēt programmas konceptu.

REGULĀCIJAS TĀVĀ NĀKOTNĒ
Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.1.3.0/I6/I/001 “Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana”

1.2. aktivitātes “Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide” ietvaros veikta VPD probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu daļēji strukturēta intervēšana

PROTOKOLS

2017.gada 13.novembris

Intervijas laiks: 10:00 – 11:00

Intervijas norises vieta: Dzirnau iela, 91, k.1., t. 403, Rīgā

Intervijas mērķis: Apzināt Valsts probācijas dienesta (turpmāk VPD) probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu viedokli par probācijas programmu licencēšanas procesa kvalitāti.

Interviju protokolē: Resocializācijas programmu bloka pētniece Kristīne Kunšteina

Intervijas laikā iegūtā informācija:

1. No kura gada Jūs veicat Probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumus?

Eksperts licencēšanas komisijas locekļa pienākumus veic no 2016. gada.

2. Cik Probācijas programmu licencēšanas komisiju sēdēs esat piedalījies?

Piedalījies 2 komisijas sēdēs, kur ir veikusi gan probācijas programmu pirmreizējas licencēšanas pienākumus vienai programmai, gan arī piedalījies atkārtotā programmas licencēšanas procesā.

3. Kādus pozitīvos aspektus jūs saskatāt Probācijas programmu licencēšanas procesā?

Eksperts kā vienu no pozitīvajiem aspektiem programmu licencēšanas procesā atzīmē to, ka citu institūciju pārstāvjiem ir iespēja ieraudzīt un izprast, kā tiek strādāts ar konkrēto sabiedrības slāni. Tāpat šis faktors, ka piedalās dažādu institūciju un profesiju pārstāvji licencēšanas procesā, tiek atzīmēts kā pozitīvs, jo pēc eksperta domām, tas vispusīgāk ļauj izvērtēt pašu programmu. Tā kā šī ir tā sabiedrības daļa, ar ko jāstrādā arī Labklājības ministrijas pakļautībā esošajām iestādēm, eksperts iespēju piedalīties programmu licencēšanas procesā vērtē vēl jo pozitīvāk. Intervējamā saskata atšķirības abu ministriju pārvaldībā esošajām programmām, to kvalitātes kritērijiem: Probācijas dienestā izmantotajām programmām tiek izvirzīti kvalitātes kritēriji tieši pašai programmai, bet Labklājības ministrijas pakļautības iestādēs kvalitātes kritēriji tiek izvirzīti pakalpojuma sniedzējiem, nevis programmām. Ekspertam nav viedokļa, kurš no licencēšanas variantiem ir vērtīgāks, lietderīgāks.

4. Kādus Probācijas programmu licencēšanas aspektus Jūs saskatāt kā pilnveidojamus?

Eksperts pauž viedokli, ka būtu vērtīgi, ja licencēšanas procesā tiktu prezentēti programmas efektivitātes rezultāti.

5. Kāds, Jūsaprāt, ir Probācijas programmu licencēšanas mērķis?

Spēt izvērtēt programmu kā instrumentu. Tādējādi sasniedzot to, ka programma ir instruments, kuru var izmantot jebkurš apmācīts speciālists visur vienādi.

6. Kā jūs vērtējat savas kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā, mērot tās skalā no 1 līdz 10?

Nemot vērā kompetenci programmu jomā Labklājības ministrijas pakļautības iestādēs, Eksperts savu kompetenci vērtē uz 8.

7. Kādu profesiju, sfēru pārstāvjus jūs rekomendētu piesaistīt Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas, licencēšanas darbam?

Eksperts pauž viedokli, ka svarīgi ir piesaistīt konkrētai programmai atbilstošas jomas profesionāli. Akadēmisko spēku piesaistes lietderību eksperts saskata kā nelietderīgu, jo uzskata, ka praktiskā darba pieredze šajā jomā ir vērtīgāka. Vienīgi vērtīgi būtu piesaistīt akadēmiķus, lai izvērtētu programmas sasniegtos rezultātus. Eksperts uzskata, ka būtu lietderīgi piesaistīt konkrētās jomas ekspertus konkrētas specifikas programmai.

8. Vai Jums ir saprotams un pieņemams Probācijas programmu licencēšanas process?

Programmas licencēšanas procesu eksperts vērtē kā saprotamu un pieņemamu, jo viss tiekot pa soļiem izskaidrots.

9. Ko jūs ieteiktu Probācijas programmu licencēšanas komisijas darba procesa efektivitātes paaugstināšanai?

Ekspertam ieteikumu nav, jo uzskata, ka process ir optimāli organizēts.

10. Kā Jūs vērtējat to, ka programmas iesniedzējs pats personīgi piedalās programmas kvalitātes izvērtēšanas un licencēšanas procesā?

Eksperts uzskata, ka programmas autora līdzdalība programmas licencēšanas procesā ir ļoti vērtīga, jo reizēm komisijas sēdēs rodoties jautājumi par programmu uz ko var atbildēt tikai programmas autors. Taču programmas autora līdzdalību tieši programmas izvērtēšanas procesā, eksperts saskata kā nevēlamu.

11. Kā Jūs vērtējat savu personīgo motivāciju piedalīties Probācijas programmu licencēšanas komisijas darbā, mērot to skalā no 1 līdz 10?

Eksperts vērtē savu motivāciju piedalīties licencēšanas procesā kā augstu, jo šī pieredze tiešā veidā sasauca ar tiešajiem darba pienākumiem arī Labklājības ministrijā.

12. Vai ir pilnībā saprotams Probācijas programmu licencēšanas anketas saturs? Vai ir kādi ieteikumi anketas satura pilnveidei?

Eksperts uzskata, ka programmu izvērtēšanas kritēriji noteikti ir vajadzīgi, bet nespēj konkrēti atsaukt atmiņā pašu anketu. Tādēļ atturas paust viedokli par izvērtēšanas anketas kvalitāti.

13. Vai ir pilnībā saprotama Probācijas programmu licencēšanas punktu piešķiršanas sistēma? Vai ir kādi ieteikumi tās pilnveidei?

Komisijas locekle izsaka viedokli, ka punktu sistēma, iespējams, ir vislabākā izvērtēšanas metode, jo citā gadījumā būs lielāka iespēja programmas kvalitātes vērtējumu subjektīvi paaugstināt bez konkrēta pamatojuma, balstoties tikai uz emocijām.

14. Aprakstiet, lūdzu, procesu, kā jūs iepazīstaties un kā izvērtējat Probācijas programmas? Cik ilgu laiku tas parasti Jums aizņem? Ar kādām grūtībām mēdzat saskarties?

Eksperts atzīmē, ka vienas programmas izvērtēšanai visbiežāk tiek veltīta pilna darba diena. Neskatoties uz to, ka programmas izskatīšanai tiek veltītas vairākas darba stundas paralēli tiešajiem darba pienākumiem, eksperts uzskata, ka tas jebkurā gadījumā ir vērtīgi redzesloka paplašināšanai.

15. Kā Jūs vērtējat pašas Probācijas programmas licencēšanas komisijas sēdes procedūru? Kādi ir ieteikumi tās norisei no Jūsu puses?

Ekspertam ieteikumu nav.

Intervijas laikā iegūtās informācijas kopsavilkums:

Eksperts kā pozitīvo līdzdalībai programmu licencēšanas procesā atzīmē to, ka ir vērtīgi viņai, kā Labklājības ministrijas resocializācijas jomas speciālistei, redzēt kā šis darbs tiek veikts citās iestādēs.

Eksperte uzskata, ka programmas autora līdzdalība programmu izvērtēšanas sēdēs ir vēlama, jo konkrētais speciālists spēj konkrēti atbildēt uz papildus uzdotiem jautājumiem un prezentēt programmu vērtētājiem. Eksperts pauž viedokli, ka programmas autoram nevajadzētu komisijas darbā iesaistīties kā vērtētājam, jo tādā gadījumā tiek mazināta iespēja programmu izvērtēt objektīvi.

Tā kā ekspertampieredze programmu licencēšanas jomā nav liela, vairākos jautājumos vēl nav noformulējis konkrēts viedoklis vai ieteikumi.

REGULĀCIJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ
Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.I.3.0/I6/I/001 “Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana”

1.2. aktivitātes “Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide” ietvaros veikta VPD probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu daļēji strukturēta intervēšana

PROTOKOLS

2017.gada 13.novembris

Intervijas laiks: 10:00 – 11:00

Intervijas norises vieta: Dzirnavu iela, 91, k.1., t. 403, Rīgā

Intervijas mērķis: Apzināt Valsts probācijas dienesta (turpmāk VPD) probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu viedokli par probācijas programmu licencēšanas procesa kvalitāti.

Interviju protokolē: Resocializācijas programmu bloka pētniece Kristīne Kunšteina

Intervijas laikā iegūtā informācija:

1. No kura gada Jūs veicat Probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumus?

Eksperts licencēšanas komisijas locekļa pienākumus veic no 2013. gada.

2. Cik Probācijas programmu licencēšanas komisiju sēdēs esat piedalījies?

Kopumā ir piedalījies aptuveni 10 komisijas sēdēs, kur ir veicis, gan probācijas programmu pirmreizējas licencēšanas pienākumus, gan arī piedalījies atkārtotas programmas licencēšanas procesā.

3. Kādus pozitīvos aspektus jūs saskatāt Probācijas programmu licencēšanas procesā?

Kā programmu licencēšanas procesa stiprās puses eksperts atzīmē to, ka programmas izvērtē vairāki komisijas locekļi no vairākām profesionāļu jomām – pedagoģijas, psiholoģijas, probācijas un tiesību zinātnes. Pozitīvi komisijas loceklis vērtē arī to, ka komisijas sēdes laikā pastāv iespēja programmas autoram uzdot precizējošus jautājumus.

4. Kādus Probācijas programmu licencēšanas aspektus Jūs saskatāt kā pilnveidojamus?

Eksperts atzīmē, ka reizēm komisijas locekļiem ir skaidrs, kas ir psiholoģija, psiholoģiskās metodes un ietekmes līdzekļi, bet ne vienmēr ir skaidrs, kas ir pedagoģiskā programma. Kā negatīvu aspektu komisijas loceklis vērtē to, ka programmas autors piedalās sēdē arī kā komisijas loceklis. Eksperts šajā aspektā saskata interešu konfliktu. Tā kā visbiežāk programmas autors ir pietiekoši labs speciālists, lai spētu izvērtēt programmas atbilstību licencēšanas kritērijiem, būtu pat vēlama šī speciālista līdzdalība citu programmu izvērtēšanas

procesā, bet ne savas programmas izvērtēšanā. Arī Probācijas dienestam kā iestādei, kas iesniedz programmu licencēšanai, nebūtu jāpiedalās programmas vērtēšanā, bet gan tikai kā programmas autoram vai iesniedzējam, kas var sniegt atbildes uz precizējošiem jautājumiem vai arī prezentēt pašu programmu. Eksperts pauž viedokli, ka, ja programmas iesniedzējs pats arī izvērtē programmu un ir pat licencēšanas komisijas priekšsēdētājs, tad programmas licencēšana kļūst formāla. Tiek izteikts aicinājums izvērtēt kas īsti ir programma un kas ir mācību saturs. Lai to precīzāk izprastu, eksperts iesaka izpētīt, kā tiek definēts izglītības likumā izglītības programmas termins. Tiek izteikts priekšlikums nodalīt programmu no programmas satura. Eksperts uzskata, ka jālicencē ir tieši pati programma nevis mācību saturs, kā arī izsaka viedokli, ka mācību saturu var mainīt pēc vajadzības, bet programmai jāpaliek licencētai un nemainīgai. Komisijai vajadzētu izskatīt mācību programmas mērķus, uzdevumus, plānotās metodes un rezultātus, bet pašam saturam vajadzētu palikt satura īstenotāja ziņā. Tiek izteikts priekšlikums programmā atspoguļot pāris teikumus katrā nodarbībā paredzētos sasniedzamos mērķus, kā rezultātā programma būtu maksimums uz 20 lpp. eksperts atzīmē, ka viņa prāt uzvedības korekcijas programma tāpat kā datorprasmju apguves programma ir izglītības programma. Komisijas loceklis uzskata, ka uzvedības korekcijas programmai ir jāatbilst Izglītības un zinātnes ministrijas noteiktajām programmas prasībām. Tāpat eksperts uzskata, ka nav vajadzības likumdošanā papildus ieviest kādus citus terminus un prasības jebkāda cita veida programmām. Nav nepieciešams veidot dažādus programmu paveidus. Komisijas loceklis pauž viedokli, ka būtu vēlams izvirzīt arī stingras prasības programmas izstrādātāju kvalifikācijai, kas varētu būt kā papildus garantija tam, ka programma būs izstrādāta kvalitatīvi un atbildīs izvirzītajiem kritērijiem.

5. Kāds, Jūsaprāt, ir Probācijas programmu licencēšanas mērķis?

Kā jebkuras programmas licencēšanas mērķis ir augstu uzturēt gan satura, gan struktūras, gan formas standartus. Sākotnējā programmas izvērtēšana tiek veikta tā dēļ, ka programma vēl nav tikusi īstenota un faktiski jebkura programmas licencēšana var tikt uzskatīta par nodoma licencēšanu. Kad programma jau tiek īstenota, pastāv iespēja, ka parādās nepieciešamība pēc kādām izmaiņām programmā.

6. Kā jūs vērtējat savas kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā, mērot tās skalā no 1 līdz 10?

Nemot vērā kompetenci izglītības jomā un jurisprudencē, eksperts savu kompetenci novērtē ar 9, jo ir spējīgs izvērtēt programmu gan no izglītības, gan no juridiskā viedokļa.

7. Kādu profesiju, sfēru pārstāvjus jūs rekomendētu piesaistīt Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas, licencēšanas darbam?

Psihologi, pedagogi, juristi, probācijas speciālisti, ārstniecības personas, tas varētu būt pamatsastāvs. Taču uz atsevišķām programmām eksperts iesaka piesaistīt konkrētās jomas speciālistu. Tādēļ intervējamais izsaka viedokli, ka šī brīža programmu licencēšanas komisijas sastāvs ir optimāls gan skaitliskā ziņā, gan kompetences ziņā. Uz jautājumu par akadēmisko spēku piesaisti eksperts skatās skeptiski, jo nesaskata, ka tīrs akadēmiķis var būt lietderīgs resurss, ir jābūt arī izpratnei par praksi. Komisijas loceklis arī pauž viedokli, ka akadēmiskajiem spēkiem nebūtu jāpiedalās licencēšanas komisijas darbā bez atlīdzības. Eksperts izsaka viedokli, ka atbalsta izglītības programmu licencēšanas un akreditācijas divus posmus, kad pirmajā posmā tiek licencēta pati programma un pēcāk tiek akreditēts programmas īstenošanas process. Programmas īstenošanas procesa izvērtēšanai eksperts iesaka piesaistīt akadēmiskos spēkus, bet pašas programmas licencēšanas procesā nesaskata akadēmiķu piesaistes lietderību.

8. Vai Jums ir saprotams un pieņemams Probācijas programmu licencēšanas process?

Licencēšanas process ir saprotams un pieņemams. Pozitīvi ir tas, ka jau iepriekš tiek izsūtīta programma un ir iespēja ar programmu iepazīties laicīgi. Eksperts atzīmē, ka var tikt pilnveidotas “čeklistes” (izvērtēšanas anketas). Bet kopumā uzskata, ka process ir optimāls.

9. Ko jūs ieteiktu Probācijas programmu licencēšanas komisijas darba procesa efektivitātes paaugstināšanai?

Eksperts uzskata, ka process ir optimāls.

10. Kā Jūs vērtējat to, ka programmas iesniedzējs pats personīgi piedalās programmas kvalitātes izvērtēšanas un licencēšanas procesā?

Eksperts intervijā atzīmē, ka saskata lomu konfliktu tajā, ka pats programmas autors vai iesniedzējs piedalās programmas izvērtēšanas procesā.

11. Kā Jūs vērtējat savu personīgo motivāciju piedalīties Probācijas programmu licencēšanas komisijas darbā, mērot to skalā no 1 līdz 10?

Tā kā programmu licencēšana ir eksperta ikdienas darba pienākums, viņš uzskata, ka piedalīties licencēšanas komisijas sastāvā viņa motivācija vērtējama kā augsta – uz 10. Komisijas loceklis kā pozitīvu faktoru min arī to, ka piedaloties šīs komisijas darbā, tiek paaugstināta viņa personīgā kvalifikācija un paplašinās redzesloks, kompetence.

12. Vai ir pilnībā saprotams Probācijas programmu licencēšanas anketas saturs? Vai ir kādi ieteikumi anketas satura pilnveidei?

Eksperts uzskata, ka punktu likšanas sistēma nav tā labākā sistēma, kas tiek izmantota programmu izvērtēšanas mērķiem. Komisijas loceklis pauž viedokli, ka bez punktu piešķiršanas būtu iespējams programmām piešķirt licencētas, nelicencētas vai licencētas ar papildus nosacījumiem programmas statusu.

13. Vai ir pilnībā saprotama Probācijas programmu licencēšanas punktu piešķiršanas sistēma? Vai ir kādi ieteikumi tās pilnveidei?

Programmu varētu vienkārši novērtēt pēc satura ar trīs novērtēšanas līmeņiem, nevis tikai pēc punktu sistēmas. Tātad labāk būtu aizvietot punktu sistēmu ar trīs līmeņu licencēšanu. Eksperts iesaka atdalīt jēdzieniski programmu no programmas satura. Programma, kas tiktu licencēta, varētu būt uz 10-20 lapām. Savukārt programmas saturu eksperts uzskata, ka nav vērts licencēt, lai to varētu pasniedzēji mainīt pēc saviem ieskatiem. Galvenais, lai tiktu sasniegti programmā izvirzītie mērķi.

14. Aprakstiet, lūdzu, procesu, kā jūs iepazīstaties un kā izvērtējat Probācijas programmas? Cik ilgu laiku tas parasti Jums aizņem? Ar kādām grūtībām mēdzat saskarties?

Eksperts atzīmē, ka, tā kā viņa darba pienākumi saistīti ar programmu lasīšanu ikdienā, viņš vērtē savas programmu izvērtēšanas spējas kā augstas un profesionālas. Tādēļ programmas izskatīšana viņam aizņem līdz stundai (atkarībā no programmas apjoma). Eksperts atzīmē, ka viņš spēj programmu izvērtēt no pedagoģijas un no juridiskā viedokļa, bet nespēj to izvērtēt no psiholoģiskā viedokļa.

15. Kā Jūs vērtējat pašas Probācijas programmas licencēšanas komisijas sēdes procedūru? Kādi ir ieteikumi tās norisei no Jūsu puses?

Sēdi vērtē kā pozitīvu, profesionālu koleģiālu diskusiju.

Intervijas laikā iegūtās informācijas kopsavilkums:

Eksperts vērš uzmanību uz to, ka pēc viņa domām uzvedības korekcijas programmas arī ir izglītības programmas. Tādēļ uzvedības korekcijas programmām būtu jāatbilst izglītības programmu standartiem un kritērijiem, kas apstiprināti Izglītības likumā. Eksperts uzskata, ka komisijas darbam būtu vēlams piesaistīt psihologus, pedagogus, juristus, probācijas speciālistus, ārstniecības personas, tas varētu būt pamatsastāvs. Taču uz atsevišķām programmām eksperts piesaistīt konkrētās jomas speciālistu. Akadēmisko spēku piesaistes lietderību programmu licencēšanas procesā eksperts apšaubā, jo uzskata, ka lielāks ieguvums ir no praktiķu puses. Intervējamais iesaka kā kritēriju izvirzīt arī prasības programmas izstrādātāja kvalifikācijai.

Kā vienu no riskiem formālai programmu izvērtēšanai eksperts atzīmē programmas autora līdzdalību komisijas darbā, programmas izvērtēšanas jomā. Eksperts uzskata, ka programmas autors ir vērtējams kā augstas klases speciālists, tādēļ viņa līdzdalība citu autoru izstrādātu programmu izvērtēšanā būtu tikai vēlama.

Eksperts iesaka programmu vērtēšanas punktu sistēmu aizvietot ar saturiskā izvērtējuma kvalitatīvu aprakstu: licencēta, licencēta ar papildus nosacījumiem vai nelicencēta programma.

Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.9.1.3.0/I6/I/001 "Resocializācijas sistēmas efektivitātes paaugstināšana"

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

1.2. aktivitātes "Resocializācijas programmu akreditācijas sistēmas izveide" ietvaros veikta VPD probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu daļēji strukturēta intervēšana

PROTOKOLS

2017.gada 11.decembris

Intervijas laiks: 11:00 – 12:00

Intervijas norises vieta: Valsts probācijas dienests

Intervijas mērķis: Apzināt Valsts probācijas dienesta (turpmāk VPD) probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļu viedokli par probācijas programmu licencēšanas procesa kvalitāti.

Interviju protokolē: Resocializācijas programmu bloka pētniece Kristīne Kunšteina

Intervijas laikā iegūtā informācija:

1. No kura gada Jūs veicat Probācijas programmu licencēšanas komisijas locekļa pienākumus?

No 2013. gada nogales.

2. Cik Probācijas programmu licencēšanas komisiju sēdēs esat piedalījies?

Komisijas locekle piedalījies gandrīz visās komisijas sēdēs pēc minētā datuma. Pa šo laiku ir izvērtētas visas programmas. Ir programmas, kas licencētas pirmo reizi, ir programmas, kas licencētas atkārtoti.

3. Kādus pozitīvos aspektus jūs saskatāt Probācijas programmu licencēšanas procesā?

Kā pozitīvo eksperts atzīmē to, ka VPD vispār ir vienīgā sodu izpildes institūcija Latvijā, kur ir ieviesta programmu licencēšanas sistēma kā iekšējo normatīvo aktu ziņā, tā arī ārējo normatīvo aktu, likumdošanas ziņā. Komisijā ir dažādu jomu pārstāvju, kas arī no eksperta puses tiek vērtēti pozitīvi. Pozitīvi tiek vērtēti tas, ka programmu licencēšanas process notiek ar zināmu regularitāti, kas nozīmē to, ka programmu kvalitāte tiek izvērtēta ik pēc kāda laika. Kā pozitīvais aspekts tiek minēts arī tas, ka, lai programmu licencētu, tā ir jāsagatavo licencēšanai, kas nozīmē, ka programma regulāri tiek pārskatīta, uzlabota, pilnveidota, lai atbilstu licencēšanas kritērijiem.

4. Kādus Probācijas programmu licencēšanas aspektus Jūs saskatāt kā pilnveidojamus?

Eksperts kā galveno licencēšanas procesa nepilnību uzskata to, ka process ir uzskatāms par formālu. Kā formālu šo licencēšanas procesu var uzskatīt vairāku iemeslu dēļ: atsevišķu

licencēšanas komisijas locekļu attieksmes dēļ, atsevišķu komisijas locekļu kompetences dēļ, kā arī tā dēļ, ka programmas atkārtotas licencēšanas gadījuma, tiek iesniegti tikai dati par kvantitatīvajiem rādītājiem – cik klienti iesaistīti, cik atskaitīti, cik pabeiguši, bet trūkst reāli kvalitatīvi pētījumi par programmas efektivitāti. Trūkst pētījumos balstīti pierādījumi par programmas teorētisko un praktisko pamatotību. Eksperts pauž viedokli, ka būtu ļoti nepieciešams izveidot tādu licencēšanas sistēmu, kas pakļauj licencēšanai gan VPD programmas, gan IeVP programmas, kā arī piemin, ka Labklājības ministrija arī realizē uzvedības korekcijas programmas, kas netiek pakļautas nekādai kvalitātes kontrolei. Visu triju nosaukto institūciju realizēto uzvedības korekcijas programmu mērķa grupa ir viena. Tādēļ visām minētajām programmu realizēšanas institūcijām varētu būt viena programmu licencēšanas komisija, kārtība, kas varētu būt neatkarīga komisija ar neatkarīgiem ekspertiem. Ideālā gadījumā šai sistēmai jābūt ar vienu regulējumu, vienotām prasībām, vienotu ekspertu grupu, ar iespēju pieaicināt atbilstošus ekspertus. Eksperts pauž viedokli, ka komisijai jābūt pilnībā neitrālai – tā tad nepiedalās neviena ieinteresētā persona. Linde izsaka arī bažas par to, ka programmu licencēšanas sistēma nedrīkst būt pārāk drastiska, jo arī šādai pieredzei cauri ir gājušas citas Eiropas valstis.

5. Kāds, Jūsuprāt, ir Probācijas programmu licencēšanas mērķis?

Mērķis ir nodrošināt, ka praksē tiek izmantotas pārbaudītas un efektīvas programmas, kas balstītas zinātniskos pierādījumos.

6. Kā jūs vērtējat savas kompetences Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas jomā, mērot tās skalā no 1 līdz 10?

Vērtē uz 3-4, jo nesaskata sevi kā ekspertu lielākajā daļā programmu saturā.

7. Kādu profesiju, sfēru pārstāvjus jūs rekomendētu piesaistīt Probācijas programmu kvalitātes izvērtēšanas, licencēšanas darbam?

Eksperts uzskata, ka šajā procesā jāpiedalās attiecīgās jomas pētniekiem un universitāšu pārstāvjiem. Jābūt speciālistiem, kuriem ir izpratne par grupu un par psiholoģiskiem procesiem.

8. Vai Jums ir saprotams un pieņemams Probācijas programmu licencēšanas process?

Kopumā process ir saprotams, bet noteikti uzlabojams, jo programmas iesniegšanas process licencēšanai ir diezgan ačgārnš. Taču pats izvērtēšanas process ir saprotams.

9. Ko jūs ieteiktu Probācijas programmu licencēšanas komisijas darba procesa efektivitātes paaugstināšanai?

Komisijai vajadzētu būt pēc iespējas profesionālāku ekspertu grupai. Bet vēlams būtu neatkarīgas komisijas darbs pie programmas licencēšanas. Eksperts uzsver to, ka lai cik ļoti tas būtu svarīgi – komisijas priekšsēdētājam, ievērot neitralitāti programmas izvērtēšanas procesā, šādā situācijā, kad programmas licencēšanas komisijas priekšsēdētājs ir vienlaicīgi arī “programmas turētājs”, šādu neitralitāti ieturēt ir ļoti grūti.

10. Kā Jūs vērtējat to, ka programmas iesniedzējs pats personīgi piedalās programmas kvalitātes izvērtēšanas un licencēšanas procesā?

Eksperts uzskata, ka komisijas darbam programmas autoru vai turētāju būtu jāpieaicina kā cilvēku, kurš var prezentēt programmu un atbildēt uz papildus uzdotiem jautājumiem. Taču programmas autors, direktors vai programmas iesniedzējs nedrīkstētu būt konkrētās programmas vērtētājs. Licencēšanas komisijas sēdē jāpiedalās programmu direktoriem.

11. Kā Jūs vērtējat savu personīgo motivāciju piedalīties Probācijas programmu licencēšanas komisijas darbā, mērot to skalā no 1 līdz 10?

Motivācija ir ļoti augsta, noteikti uz 10, jo šis process ir tiešā veidā saistīts ar ikdienas darba pienākumiem. Neraugoties uz to, ka savu personīgo motivāciju eksperts vērtē kā ļoti augstu, komisijas locekle izsaka arī viedokli, ka, iespējams viņai šajā komisijā nemaz nebūtu jābūt, jo apšaubā savu personīgo kompetenci programmu kvalitātes izvērtēšanā.

12. Vai ir pilnībā saprotams Probācijas programmu licencēšanas anketas saturs? Vai ir kādi ieteikumi anketas satura pilnveidei?

Eksperts uzskata, ka anketai jābūt zinātniski pamatotai. Ja šāda pamatojuma nav, atliek vienkārši ticēt un paļauties uz loģiku. Bet ideālajā gadījumā tai jābūt zinātniski pamatotai un aprakstītai vērtēšanas metodei. Svarīgi ir arī izstrādāt sistēmu, kā katrs komisijas loceklis tiek iepazīstināts ar licencēšanas mērinstrumentu – vērtēšanas anketu.

13. Vai ir pilnībā saprotama Probācijas programmu licencēšanas punktu piešķiršanas sistēma? Vai ir kādi ieteikumi tās pilnveidei?

Eksperts uzskata, ka punktu piešķiršanas sistēma kā sistēma ir atbalstāma, tikai jāspēj šīs anketas saturu un piešķiramos punktus katram kritērijam zinātniski pamatot. Kāpēc tieši šim kritērijam jābūt iekļautam kvalitātes kritēriju sarakstā un kāpēc tieši šim kritērijam tiek piešķirts konkrētais punktu daudzums.

14. Aprakstiet, lūdzu, procesu, kā jūs iepazīstaties un kā izvērtējat Probācijas programmas? Cik ilgu laiku tas parasti Jums aizņem? Ar kādām grūtībām mēdzat saskarties?

Tā kā darbs ar programmu direktoriem ir darba ikdiena un programmas tiek izskatītas regulāri, ir ļoti grūti konkrēti nosauktu stundu skaitu. Taču eksperts uzskata, ka tās ir, iespējams, arī vairākas pilnas darba dienas.

15. Kā Jūs vērtējat pašas Probācijas programmas licencēšanas komisijas sēdes procedūru? Kādi ir ieteikumi tās norisei no Jūsu puses?

Sēdes procedūru vērtē kā optimālu.

Intervijas laikā iegūtās informācijas kopsavilkums:

Eksperts kā visbūtiskāko nosacījumu programmu licencēšanas komisijas objektīvam darbam izvirza komisijas neitralitāti un atbilstošu profesionāļu piesaistīšanu. Eksperts pauž viedokli, ka komisijas darbam būtu nepieciešams piesaistīt akadēmiskos spēkus, speciālistus, kuriem ir saprotams uzvedības korekcijas grupu darba process, un citus konkrēto jomu profesionāļus. Komisijas priekšsēdētājam vajadzētu būt neitrālam ekspertam, kurš nav nekādā veidā vērtējams kā ieinteresētā persona.

Lai ekonomētu finanšu un personāla resursus, eksperts izsaka priekšlikumu, ka šāda licencēšanas komisija varētu būt viena visām tām valsts un pašvaldību iestādēm, kas kā uzvedības korekcijas instrumentu izmanto uzvedības korekcijas programmas.

Eksperte uzskata, ka visai programmu izvērtēšanas metodikai ir jābalstās zinātniski – pētnieciskajā pamatojumā.